

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 11

Τ Ε Κ Ν Ο Γ Ο Ν Ι Α

ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Ός ὀρθῶς διαπιστώνει Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας, ἀδιαπρεπεῖς καὶ κορυφαῖοι Ἕλληνες ἐκπρόσωποι τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, διευθύνοντες εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ Ἰνστιτοῦτα καὶ ἐρευνητικὰ Κέντρα, ἐμελέτησαν τὸ δ η μ ο γ ρ α φ ι κ ὸ ν πρόβλημα τῆς Χώρας μας καὶ κατήρτισαν στατιστικὰς, ὀδηγούσας εἰς τὸ δυσμενὲς καὶ δυσόλιον διὰ τὸ μέλλον τῆς Χώρας μας συμπέρασμα, ὅτι τὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους κυριολεκτικῶς κλονίζονται ἐκ τοῦ φαινομένου τῆς ὑπογεννητικότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐνῶ ἡ ἀνθρωπότης ὀλόκληρος στενάζει καὶ ἀγωνιᾷ ἐνώπιον τοῦ κινδύνου τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ κινδυνεύει μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου νὰ ἐξαφανισθῇ! Εἰς τὸ κακὸν τῆς μεταναστεύσεως ἔνεκα τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς ὑπέστη μεγάλην ἀφαίμαξιν καὶ ἀπώλεσε τὴν ζωτικὴν δύναμιν πολλῶν νέων καὶ σφριγηλῶν τέκνων τῆς, προσετέθη τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ἄλλο φοβερὸν κακόν».

2. Καὶ συνεχίζει ἡ Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου: «Ἡ γεννητικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατῆλθεν εἰς ἀνεπίτρεπτα πλέον ἐπίπεδα, ἀπειλοῦντα τὸν πληθυσμὸν

μὲ προοδευτικὴν μείωσιν, ἀντὶ τῆς ἐπιβαλλομένης ἀναλόγου αὐξήσεως μὲ τὴν πάροδον τῶν δεκαετιῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων ἐν τῇ Χώρα μας ἔχει περιορισθῆ σημαντικῶς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔχει συνέπειαν ὅτι, ἐνῶ ἐπιταχύνεται ὁ ρυθμὸς γηράνσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀντιθέτως ἐπιβραδύνεται σοβαρῶς ὁ ρυθμὸς τῆς ἐτησίας αὐξήσεως καὶ ἀνανεώσεώς του. Ἐνῶ ἄλλαι Χῶραι εἶναι θαλαραὶ καὶ ἀνθίζουσιν ἐξ ἐπόψεως πολλαπλασιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ Ἑλλὰς ἀντιθέτως ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης ὀλίγον κατ' ὀλίγον φθίνει καὶ μαραίνεται, διότι τὸ ποσοστὸν τῶν γερόντων αὐξάνεται, ἐνῶ αἱ γεννήσεις νέων ἀνθρώπων ὀλιγότερον καὶ περισσότερον ἐλαττοῦνται. Ὑπάρχουσιν Ἑλληνικὰ χωρία, εἰς τὰ ὁποῖα πλεονάζουσιν κυρίως οἱ γέροντες, ἐνῶ σχεδὸν οὐδεὶς νέος ὑπάρχει!»!

3. Ἄλλ' ὡς ἴδωμεν ποῦ ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον ἡ ὑπογεννητικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς ἡ ἐπιζητούσα πάντοτε τὸ καινοφανὲς καὶ μάλιστα τὸ εὐπρόσιτον καὶ ὀφέλιμον ἀνθρωπότης, ἔχουσα ὡς βάσιν τὴν συνεχῆ ἐπιδίωξιν τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τὴν ἀπόκτησιν ὅσον πλείστων ὑλικῶν ἀγαθῶν πρὸς ἀκόρεστον ἱκανοποίησιν

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΤΗΣ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Ἀποφάσει τῆς συνελθούσης κατ' Αὐγούστον 1979 ἐν τῇ ἐν Βόννη Ἑλληνορθοδόξῳ Μητροπόλει Γερμανίας Δ' Συνδιασκέψεως τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξου - παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς¹ καὶ εὐλογία τῆς ΑΘΠ τοῦ Οἴκουμενικοῦ

1. Βλ. Ἰ. ω. Κ ρ μ ῖ ρ η, Ἡ Δ' Συνδιασκέψις τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξου - παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς. Ἐν τῇ σειρᾷ: Ὁρθοδοξία καὶ Παλαιοκαθολικισμός, τεύχ. Χ. Ἀθήναι 1979.

τῶν σωματικῶν καὶ ὑλικῶν ἀπολαύσεων, ἔφερον εἰς τὸ προσκῆνιον μετὰ τῆς ἐξελισσομένης τεχνοκρατικῆς προόδου καὶ τὸν Ν ε ο μ α λ θ ο υ σ ι α ν ι σ μ ὸ ν πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἐν λόγῳ ἀπολαυστικῆς του βουλιμίας. Καὶ οὕτως ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης ἐμφανίζεται νεανιευομένη, ἐπιδεικνύουσα συμπεριφορὰν, ὁποῖαν καὶ οἱ ἀνώριμοι καὶ οἱ λόγῳ ἐλλείψεως ἐμπειρίας βουλευόμενοι νέοι καθ' ἡλικίαν, ἵνα καὶ δι' αὐτὴν εὗρουσιν τὴν ἐφαρμογὴν των οἱ λόγοι τοῦ Ἰακώβου Βιλλίου, εἰπόντος: «Φιλεῖ γὰρ ἡ νεότης, τοῖς εἰθισμένοις ἀπαρεσκομένη, τὸ κ α ι ν ὸ ν ἀεὶ θηρᾶσθαι καὶ κατὰ κράτος διώκειν» (Μ. 35, 240Α). Καὶ τὸ νέον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀρέσκεται ὁ καινοφανῆς καὶ καινομανῆς σύγχρονος ἄνθρωπος, εἶναι ὁ ἐσχάτως ἀναζωπυρηθεὶς Ν ε ο μ α λ θ ο υ σ ι α ν ι σ μ ὸ ς!

4. Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ καινοφανῆς αὕτη θεωρία, ἣτις κατέλαβε τὴν Δύσιν καὶ ἤρξατο εἰσορμοῦσα ραγδαίως καὶ εἰς τὴν Χώραν μας; Εἶναι ἡ σύγχρονος ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τοῦ διαβοῆτου Θωμᾶ Ροβέρτου Μάλοου (1766-1834), καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν ἀπολαύσασθαι τὴν ποθημένην ἐν τῷ βίῳ εὐημερίαν, ὀφείλουσιν νὰ ἀποφεύγωσιν τὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ νυμφευόμενοι νὰ προφυλάσσωνται,

Πατριάρχου Δημητρίου Α', μετὰ σύμφωνον δὲ γνώμην καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν, συνεδρίασεν ἡ μικτὴ Ἑποπιτροπὴ τοῦ διαλόγου τούτου ἐν τῇ Χριστοκαθολικῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βέρνης ἀπὸ 9 μέχρι 13 Μαρτίου 1981 (φιλοξενούσης τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλβετίας) πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ ἔργου τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ ἐν Μόσχᾳ κατὰ Σεπτέμβριον 1981 Ε' Συνδιασκέψεως ἐν ὁλομείᾳ τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξου - παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Τῆς παρουσίας μικρᾶς διασκέψεως μετέσχον ἀπὸ ὀρθοδόξου μὲν πλευ-

ῶστε νὰ μὴ τεκνοποιῶσιν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ τεκνοποιῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα τέκνα, ἂν θέλουσιν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εὐζωίαν τῶν ἀπογόνων των! Τὴν θεωρίαν του ταύτην ἀνέπτυξεν ὁ Μάλοος, ὀρμώμενος ἐκ τῆς διαπιστώσεως κατ' αὐτόν, ὅτι ἐνῶ ὁ κόσμος καρποῦται τὰ ἐκ τοῦ ἰδρωτός του τροφίμα καὶ τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ κατ' ἀριθμητικὴν πρόοδον 1, 2, 3, 4, 5..., ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον 1, 2, 4, 8, 16... καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ, ὥστε νὰ μὴ ἐπαρκοῦν τὰ προϊόντα τῆς γῆς διὰ τὴν διατροφήν τῆς ἀνθρωπότητος! Καὶ ναὶ μὲν οἱ πόλεμοι, οἱ λιμοὶ καὶ λοιμοί, ὅπως καὶ αἱ πολυειδεῖς ἀσθένειαι περιορίζουσιν τὴν αὐξητικὴν τάσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ καὶ πραγματοποιηθῇ ἡ ποθητὴ ἰσομερῆς καὶ ἰσοσκελῆς ἀνάπτυξις καὶ ὁ ἰσοφαρισμὸς τῶν δύο τούτων στοιχείων, παραγωγῆς ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸν ἔλεγχον τῆς ἐσφαλμένης ταύτης θεωρίας τοῦ Μάλοου θὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὸ προσεχές.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ἐμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ρᾶς ὁ ὀρισθεὶς νέος πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ διαλόγου τούτου μητροπολίτης Τρανουπόλεως Δαμασκηνὸς καὶ ὁ καθηγητὴς Ε. Φωτιάδης (τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου), ὁ μητροπολίτης Περιστερίου Χρυσόστομος (τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων), ὁ πρωτοπρεσβύτερος καὶ καθηγητὴς S. Alexe (τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας), ὁ καθηγητὴς I. Zonewski (τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας) καὶ οἱ καθηγηταὶ Ἱ. Καμύρης (γραμματεὺς) καὶ Ἱ. Καλογήρου (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος). Ἀπὸ παλαιοκαθολικῆς δὲ πλευρᾶς μετέσχον ὁ πρόεδρος τῆς Παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ διαλόγου L. Gauthier, ἐπίσκοπος τῶν ἐν Ἑλβετία Παλαιοκαθολικῶν, καὶ ὁ πρεσβύτερος - καθηγητὴς H. Aldenhoven (Ἑλβετίας), ὁ πρεσβύτερος - καθηγητὴς P. Maan (Ὁλλανδίας), ὡς συνεργάτης δὲ ὁ καθηγητὴς Chr. Oegen (Γερμανίας) καὶ ὁ γραμματεὺς - καθηγητὴς P. Amiet. Δυστυχῶς κενὸν δυσαναπλήρωτον κατέλειπεν ὁ προσφάτως τελευτήσας γερμανὸς καθηγητὴς W. Küppers, οὗτινος τὴν μεγάλην προσφοράν εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Παλαιοκαθολικὸν θεολογικὸν διάλογον ἐμνημόνευσεν ὁ ἐπὶ μακρὸν συνεργασθεὶς μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ γραμματεία τῆς Ἐπιτροπῆς καθηγητὴς Ἱ. Καμύρης.

Μετὰ προσευχὴν καὶ συντόμους προσφωνήσεις ἡ Ὑποεπιτροπὴ ἐτελέφη τοῦ κυρίου ἔργου αὐτῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπέστειλε τηλεγραφήματα πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν ἐν διαλόγῳ Ἐκκλησιῶν Ὁρθόδοξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς, δι' ὧν ἐζητοῦντο αἱ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι αὐτῶν, οὗτοι δὲ ἀπήντησαν εὐχόμενοι πλήρη εὐδωσίῳ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ὑποεπιτροπῆς. Πράγματι αὕτη, συνελθούσα εἰς ἑρῴνας καὶ ἀπογευματινὰς συνεδριάσεις καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας καὶ ἐργασθεῖσα ἐντατικῶς, ἐπέτυχεν ἐ ἀρμονικῆς συνεργασίας καὶ ὁμοφωνίας, νὰ καταρτίσῃ τὰ ὑποβληθησόμενα εἰς τὴν Μικτὴν Ἐπιτροπὴν σχέδια τῶν ἐπομένων τεσσάρων κοινῶν ἐκκλησιολογικῶν κεμένων:

- α) Ἡ αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.
- β) Τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας.
- γ) Αἱ Σύνοδοι τῆς Ἐκκλησίας.
- δ) Ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς αὐτουσίου δημοσιεύσεως τῶν ἀνωτέρω κοινῶν ἐκκλησιολογικῶν κεμένων μέχρι τῆς συμπληρώσεως καὶ ἐπικυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ὁρθόδοξο - παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, παρέχουμεν ἐνταῦθα σύντομον καὶ ἀτελεῖ περίληψιν αὐτῶν.

Ἐν τῷ πρώτῳ κεμένῳ ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτόν, ὅτι πηγὴ τῆς αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ παρὰ τοῦ Πατρὸς ληφθεῖσα αὐθεντία καὶ ἐξουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ματθ. 28, 18), τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν ἀνάστασίν Του μετεβίβασεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ

δι' αὐτῶν εἰς τοὺς ἐπίσκοπους καὶ τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν (Ἰωάν. 20, 21. Ματθ. 28, 19-20). Αὕτη δὲ ἀσχετὴ τὴν αὐθεντίαν καὶ ἐξουσίαν αὐτῆς τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντος Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον ὁδηγεῖ αὐτὴν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (Ἰωάν. 16, 13). Φορεῖς δὲ καὶ ὄργανα τῆς αὐθεντίας καὶ ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κυρίως εἶναι οἱ ἐπίσκοποι καὶ αἱ Σύνοδοι αὐτῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, αἵτινες συνιστῶσι τὴν ὑπεράτατην διοικητικὴν, νομοθετικὴν, δικαστικὴν καὶ διδασκτικὴν ἀρχὴν καὶ αὐθεντίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν δημοκρατικῶ καὶ οὐχὶ μοναρχικῶ πολιτεύματι. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ὅπως ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὃν ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία καὶ αὐθεντία ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἤσκησεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ὡς ὁ διακονῶν» (Λουκ. 22, 28 ἐξ., Ἰωάν. 13, 14 ἐξ.) τοιούτοτρόπως καὶ ἡ ἀσκουμένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐθεντία πρέπει νὰ φέρῃ διακονικὸν χαρακτῆρα, οἱ δὲ διάφοροι φορεῖς αὐτῆς δεόν νὰ λογίζονται ἑαυτοὺς ὡς «διακόνους» ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τῷ δευτέρῳ κεμένῳ περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας ἐτονίσθη ὁμοίως, ὅτι πηγὴ τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ ἀλάθητον τοῦ Κυρίου, τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ φωτίζοντος καὶ διδάσκοντος αὐτὴν πάντα καὶ ὑπομνήσκοντος αὐτῇ πάντα, ἃ εἶπεν αὐτῇ ὁ Χριστὸς (Ἰωάν. 15, 26). Ἀναφέρεται δὲ τὸ ἀλάθητον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ὅλον, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστον μέλη καθ' ἑαυτὰ, εἴτε εἶναι ταῦτα ἐπίσκοποι εἴτε πατριάρχαι ἢ πάπαι, οὐδὲ εἰς τὸν κλήρον μόνον, οὐδὲ εἰς μεμονωμένας τοπικὰς Ἐκκλησίας. Καθ' ὅσον ὡς μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ οἱ πιστοὶ εἶναι «πάντες διδασκτοὶ Θεοῦ» (Ἰωάν. 6, 45 ἐξ.), καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀλάθητον ἀνήκει εἰς τὴν ὁλότητα τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο τὸ σύνολον τῶν πιστῶν, τῶν ἐχόντων τὸ «χρῆμα ἀπὸ τοῦ Ἁγίου» καὶ τὴν ἀλήθειαν ὀρθῶς γινωσκόντων καὶ βιώντων ἐξ αὐτῆς (Α' Ἰωάν. 2, 20. 27), δὲν πλανᾶται, ὅταν τοῦτο ὁμολογῇ τὴν κοινὴν πίστιν ὁμοφώνως. Ἀνώτατον δὲ ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀλάθητον διακήρυξιν τῆς πίστεως τῆς δὲν εἶναι ἐπίσκοπος τις, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς ἐπίσκοπος εἶναι ἀλάθητος, ἀσκῶν παγκόσμιον δικαιοδοσίαν ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀποφαινομένη ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκφράζουσα τὴν κοινὴν πίστιν κατὰ συνείδησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Πάντες ἀδιακρίτως οἱ ἐπίσκοποι εἶναι μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, κατέχοντες ἐν αὐτῷ ἀπλῶς διακεκριμένην τινὰ θέσιν. Τοῦτο ἰσχύει βεβαίως καὶ διὰ τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης, ὅστις μέλος ὢν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι συγχρόνως καὶ κεφαλὴ ἀλάθητος αὐτοῦ, καθ' ὅσον «θνητὸς ἄνθρωπος καθόλου καὶ αἰδιδιος κεφαλὴ εἶναι οὐ δύναται»². Τὴν ἐπὶ τοῦ προκει-

2. Δ ο σ ι θ έ ο υ Ἱ ε ρ ο σ ο λ ὺ μ ω ν, Ὁμολογ. 10, πρᾶξ Ἰω. Καμύρης, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1960, τ. II, σ. 832.

μένου ορθόδοξον διδασκαλίαν εκφράζουσι, σὺν πολλοῖς ἄλλοις, αἱ Ὁμολογίαι πίστεως τῶν Πατριαρχῶν Λοσιθέου Ἱεροσολύμων καὶ Μητροφάνους Κριτοπούλου Ἀλεξανδρείας. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην, τῆς «Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ θνητὸς ἄνθρωπος καθόλου καὶ αἰδιος κεφαλὴ εἶναι οὐ δύναται, αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ κεφαλὴ (ἀλάθητος), καὶ αὐτὸς τοὺς οἴκας ἔχων ἐν τῇ τῆς Ἐκκλησίας κυβερνήσει, πηδαλιουχεὶ διὰ τῶν ἁγίων Πατέρων»³. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, «οὐδέποτε ἠκούσθη παρὰ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἄνθρωπον θνητὸν καὶ μυριάς ἁμαρτίας ἔνοχον κεφαλὴν λέγεσθαι τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνος γάρ, ἄνθρωπος ὢν θανάτῳ ὑπόκειται, ἐν ᾧ δὲ ἄλλος ἐκλεχθῆ εἰς διαδοχὴν ἐκείνου, ἀνάγκη ἐν τοσοῦτῳ τὴν Ἐκκλησίαν ἀκεφάλου εἶναι. Ἄλλ' ὥσπερ σῶμα δίχα κεφαλῆς οὐδ' ἐν ριπῇ γοῦν στήναι δύναται, οὕτω τὴν Ἐκκλησίαν δίχα τῆς προσηκούσης αὐτῇ κεφαλῆς μείναι κἂν ἐν βραχεὶ ἀδύνατον. Τοιγαροῦν ἀθανάτου κεφαλῆς χρεῖα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἵνα πάντοτε ζῶσα καὶ ἐνεργῆς ᾖ, καθάπερ καὶ ἡ κεφαλὴ. Ἐπιτοιαύτης κεφαλῆς δεῖται ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἐφ' ὑψηλοῦ καθημένη καὶ μέντοι τεθεωμένη, δύνατ' ἂν τὰ πάντα ἐφορᾷ καὶ διευθύνειν πρὸς τὸ βέλτιον. Ἔστι δὲ τοιαύτη (ἀλάθητος) κεφαλὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός...»⁴.

Ἐν τῷ τρίτῳ κειμένῳ περὶ τῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας διεπιστώθη τὸ ὑποβληθὲν ὑφ' ἡμῶν⁵, ὅτι αὐταὶ εἶναι συνελεύσεις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς κοινὴν συνδιάσκεψιν καὶ ἀπόφασιν ἐπὶ σοβαρῶν δογματικῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰδίως δὲ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι χρησιμεύουσιν ὡς τὸ ὑπεράτατον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον τῆς διατυπώσεως τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς πανταχοῦ καὶ πάντοτε τῆς κοινῆς καὶ ὁμοιομόρφου Παραδόσεως αὐτῆς, ἔτι δὲ τοῦ καθορισμοῦ τῆς θείας λατρείας, τῶν ἠθῶν, τῆς οργανώσεως καὶ τοῦ πολιτεύματος καθόλου τῆς Ἐκκλησίας, πρὸ πάντων δὲ τῆς καταπολεμήσεως τῶν διαφορῶν αἱρέσεων καὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, τῆς ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς δογματικῆς ἐνότητος. Ἐκφρασιν λοιπὸν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνίας πάντων τῶν μελῶν ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἀρχαῖον ἐπισκοπικο-συνοδικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Ὅθεν δύναται ἡ Ἐκκλησία, ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκλημένος, ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ λελυτωμένος καὶ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πεφωτισμέ-

νος λαὸς νὰ χαρακτηρίζηται ὡς ἡ μεγάλη Σύνοδος, ἐν τῇ ὁποῖα ἀπεικονίζεται ἡ ἐν Τριάδι ἐνότης τοῦ Θεοῦ, Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος. Παρατηρητέον δὲ ὅτι αἱ Σύνοδοι συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν, δὲν ἴστανται ὑπεράνω τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὄλου, ἀλλ' ἐν αὐτῇ. Ὁμοίως δὲν ἀποφαίνονται αὐταὶ περὶ τῆς νομιμότητος καὶ οἰκουμενικότητος ἑαυτῶν καὶ τοῦ κύρους τῶν ἀποφάσεών των, ἀλλὰ περὶ τούτων ἀποφασιστικὴν σημασίαν ἔχει ἡ πραγματικὴ ἀποδοχὴ τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται συγχρόνως καὶ ἡ ἀναγνώρισις ἢ ἡ ἀπόρριψις τῆς οἰκουμενικότητος τῶν Συνόδων. Οὕτως ἡ οἰκουμἐνικὴ Σύνοδος τινὸς δὲν εἶναι ἤδη διὰ τῆς συγκλήσεως τῆς δεδομένης. Πολλῶ μάλλον ὡς οἰκουμἐνικὴ ἀποδεικνύεται κατὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐλευθέραν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ πληρώματος τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέλη αὐτῆς, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ πραγματοποιοῦσι τὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐν τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐνότητι καὶ ὁλότῃ ἐκφράζεται τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας.

Τέλος ἐν τῷ τετάρτῳ κειμένῳ περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς συνεφωνήθη, ὅτι ὑπὸ ἀποστολικὴν διαδοχὴν δεόν νὰ νοηταὶ οὐ μόνον ἡ διὰ κανονικῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μετάδοσις τῆς χάριτος τῆς ἱερωσύνης, ἀλλ' εὐρύτερον ἡ ἀποστολικότης, δηλ. καὶ ἡ συνέχισις καὶ διατήρησις ἀνοθεύτου τῆς ἀποστολοπαράδοτου διδασκαλίας καὶ πίστεως καὶ ἡ ἀδιάκοπος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων διαδοχὴ τῶν ἐπισκόπων. Ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρός, οὕτω καὶ Αὐτὸς ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους, συνάγων δι' αὐτῶν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ θεμελιῶν καὶ προάγων τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Προδηλον ὅτι ἐν τῇ ιδιότητι αὐτῶν ὡς αὐτοπτῶν μαρτύρων τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ ἐργατῶν τῆς θεμελίωσης τῆς Ἐκκλησίας οἱ Ἀπόστολοι οὐδένα ἔχουσιν ἢ δύνανται νὰ ἔχωσι διάδοχον. Ἐχουσιν ὅμως διαδόχους ἐν τῷ ἀποστολικῷ καθόλου ἔργῳ, διὰ νὰ συνάγῃσιν οὕτω ἐκάστοτε καὶ οἰκοδομῶσι τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς κηρύξεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἡγετικῆς θέσεως καὶ ἐνεργείας ἐν τῇ λειτουργικῇ καὶ τῇ μυστηριακῇ ζωῇ, ἰδιαίτατα δὲ ἐν τῇ τελείῃ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εὐρίσκηται εἰς ἀδιάκοπον χρονικὴν συνάφειαν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν προηγηθεισῶν καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν. Ἐπομένως ἡ κλήσις τῶν φορέων τῆς ἱερωσύνης ἐν τῇ ἀποστολικῇ διαδοχῇ δὲν εἶναι τι τὸ ὅλως νέον, ἀνευ συναφείας πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐπανάληψις καὶ μετάδοσις περαιτέρω ἐκείνου, ὅπερ ἐγένετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπ' ἀρχῆς. Ἡ περαιτέρω μετάδοσις αὐτῆ γίνεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ φορέως τῆς ἱερωσύνης καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐνὸς ἢ πλείονων ἐπισκόπων, λαβόντων αὐτὴν καὶ ἀντιπροσωπευόντων τὸν Χριστόν. Ἡ ἐπιθεσις τῶν χειρῶν μετ' εὐχῆς μαρτυρεῖται ὑπὸ τε τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως ὡς τὸ μέσον τῆς μεταδόσεως τῆς χάριτος

3. Αὐτόθι.

4. Μητροφάνους Κριτοπούλου, Ὁμολογ. 23, αὐτόθι: σ. 640.

5. Ἰω. Καρμίρη, Ἐκκλησιολογικαὶ εἰσηγήσεις πρὸς τὴν μικτὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς. Ἐν τῇ σειρά: Ὁρθοδοξία καὶ Παλαιοκαθολικισμός, τευχ. VI. Ἀθήναι: 1974, σ. 61 ἐξ.

Ο ΕΥΒΟΕΥΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

(1835 - 1910)*

Εἰς τὴν «Ἀπάντησιν» αὐτοῦ ὁ Γρηγόριος χρησιμοποιοῖ ποικίλους καὶ βαρεῖς χαρακτηρισμοὺς περὶ τῶν καινοτομιῶν τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τοῦ τρόπου ὑποστηρίξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν λατίνων θεολόγων, πολλοὺς τῶν ὁποίων ἀναφέρει ὀνομαστικῶς, χαρακτηρισίζων καὶ αὐτοὺς ἀναλόγως, καταχωρίζει δὲ παραλλήλως καὶ πολλὰς ἐρωτήσεις ἀπευθυνομένας πρὸς τὸν πάπαν Λέοντα ΙΓ' καὶ τοὺς λατίνους θεολόγους, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος, ἐνίστε δὲ χρησιμοποιοῖ καὶ σχετλιαστικὰς ἐκφράσεις, ὡς καὶ πολλὰ θαυμαστικά, διαπορητικά ἀλλὰ καὶ ἀπορητικά τῶν παπικῶν ἀπόψεων καὶ διδασκαλιῶν. Καὶ ἐκφράζεται μὲν μετὰ σεβασμοῦ ἀναφερόμενος εἰς τὸν πάπαν, οὐχ ἦττον ὅμως, ἀπαντῶν ὁ ἴδιος, ὡς προαναφέρθη, πρὸς αὐτὸν εἶναι ἀποστοματικὸς καὶ φέρει τὸν πάπαν πρὸ διλημμάτων. Ἀλλὰ τόσον ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου τῆς «Ἀπαντήσεως», ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ὕφους τοῦ Γρηγορίου ἐν αὐτῇ, μαρτυρεῖται περιτράνωσ καὶ διαλαλεῖται κατὰ τρόπον θαυμάσιον ὁ ἱερός ζήλος αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ἀσίστατος καὶ ἐν παρρησίᾳ ὁμολογία καὶ ὑπεράσπισις τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας, ἡ ἀγωνιστικότης αὐτοῦ ἐναντι τῶν παπικῶν ἀξιώσεων ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ τέλος ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη. Ὁ ζήλος αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας ἀπαθανάτισθη εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἱερούς θεσμοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας: «Τὰ δικαιώματα καὶ τὰ πατριαρχικὰ προνόμια τῶν Ὁρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ πάντα τὰ πολύτιμα καὶ θεοπρεπῆ ἔθιμα ἐν ταῖς θείαις ἡμῶν ἱεροτελεστίαις κατέχομεν... ἐξ ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν θεσμῶν, θεσμῶν ἱερῶν, ἀναλλοιώτων καὶ ἀθθεντικῶν, ὑπὲρ ὧν οἱ μὲν ἀεμίμηστοι ἡμῶν προπάτορες καὶ πατέρες ἐξέχεον ἀφθόνως καὶ ἀφειδῶς τὸ αἷμα αὐτῶν, ἡμεῖς δὲ

ἐσμὲν ἔτοιμοι τὸ αὐτὸ νὰ πράξωμεν πρὸς περιφροῦρησιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἡμῶν, τὴν ὁποίαν ὡς πολυτιμοτάτην καὶ ἀναφαίρετον θείαν παρακαταθήκην παῖς παρὰ πατρός παρελάβομεν»⁶³.

12. Λόγος περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς Δύσεως ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ Μασσαλίας —

63) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 169.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν ὡς ἄνω Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν τοῦ πάπα Λέοντος ΙΓ' «Πρὸς πάντας τοὺς Ἡγεμόνας καὶ λαοὺς τῆς Οἰκουμένης» ἀπήντησεν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθίμου ὁ Ζ' (1895 - 1896) μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐξ ὀνόματος ἀπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1895, ἥτοι ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ πάπα, «διὰ σπουδαιστάτης Ἐγκυκλίου». Ἡ «Ἐγκύκλιος Πατριαρχικῆ καὶ Συνοδικῆ Ἐπιστολῆ» αὕτη ἀπευθύνεται: «Πρὸς τοὺς Ἱερωτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους καὶ τὸν περὶ αὐτοὺς ἱερὸν καὶ εὐαγγῆ κληρὸν καὶ ἄπαν τὸ εὐσεβὲς καὶ ὀρθόδοξον πλῆρωμα τοῦ ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Ἱεροῦ Κωνσταντινουπόλεως». Ἐξ ἐσωτερικῶν τοῦ κεμεμένου τῆς Πατριαρχικῆς ὡς ἄνω Ἐγκυκλίου μαρτυριῶν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Γρηγόριος ἤρχισε πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Πατριαρχικῆς ταύτης Ἐγκυκλίου νὰ ἀπαντᾷ διὰ τῆς «Ἀπαντήσεως» αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν τοῦ πάπα Λέοντος ΙΓ', καὶ τέλος ἐκ τῶν ἀρρήκτων δεσμῶν τοῦ Γρηγορίου πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπὲρ τῶν κανονικῶν δικαιῶν τοῦ ὁποίου ἔγραψε πολλὰ μέχρι σχεδὸν τοῦ τέλους τοῦ βίου του, ὡς θὰ ἀναγραφῆ καὶ κατωτέρω, εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ὅτι τὴν εἰρημένην «Ἐγκύκλιον Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Ἐπιστολὴν» τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου τοῦ Ζ', συνέταξεν ὁ Ἀρχιμ. Γρηγόριος Ζιγαβηνός. Ἡ μακρὰ, μὲ παραγράφους Α' - ΚΕ', «Ἐγκύκλιος» αὕτη τοῦ Ἀνθίμου Ζ' Ἐπιστολὴ ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Γρηγορίου «Ὁ Ἐξηγητὴ τῶν Ἁγίων Γραφῶν», ἔτος Στ', ἀριθμ. φύλλου 10, τοῦ Ὀκτωβρίου 1895, σελ. 295 - 309. (Πρβλ. Χρυσόστομοῦ Παπαδόπουλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, «Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης» (ἐκδοσις Β'), Ἀθῆναι 1964, σελ. 318 κ.έ.).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 201 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

τῆς Ἱερωσύνης. Τὴν δὲ ἀνάγκην τῆς διατηρήσεως ἀδιασπαστοῦ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, ὡς τε συνεχίσεως τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας καὶ ὡς μεταδόσεως τῆς ἱερωσύνης καὶ χάριτος καὶ ἀποστολῆς διὰ κανονικῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ἰδιαίτερος ἐξαίρουσιν οἱ ἱεροὶ τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Discours sur l'influence de l'esprit Hellénique dans l'Occident, Marseille [1899].

Τὰ περιεχόμενα τοῦ «βιβλιαρίου» τούτου περιλαμβάνονται εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ καταχωριζομένην «Προδηλωποίησιν», ἔχουσαν ὡς ἐξῆς:

«Τὸ παρὸν βιβλίον, δημοσιεύμενον εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἑορτῶν τῆς 25ης ἑκατονταετηρίδος τῆς θεμελιώσεως τῆς Μασσαλίας, περιέχει τὰ ἐξῆς:

1) Τὸν ὑπ' ἐμοῦ ἀπαγγελθέντα λόγον ἐν τῇ τελέσει τῆς ἱερᾶς Δοξολογίας, τῆς ψαλείσης ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ Μασσαλίας τῇ 7)19 Ὀκτωβρίου 1899.

2) Τὴν ἐπιστολὴν τῆς Δημογεροντίας τῆς Φωκαίας, τὸν λόγον τοῦ ἀπεσταλμένου τῶν Φωκαέων κ. Σ. Γεωργιάδου, τὸν τοῦ Δημάρχου Μασσαλίας κ. Flaissières καὶ τὰς τῶν ἀναμνηστικῶν πλακῶν ἐπιγραφάς.

3) Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Μασσαλίας.

4) Ἱστορικὸν παράρτημα περὶ τῆς γενέσεως τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν Προβηγκίᾳ⁶⁴.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Γρηγορίου, τὸ ὁποῖον δημοσιεύεται ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, περιλαμβάνεται εἰς τὰς σελίδας 63 - 147 ὑπὸ τὸν τίτλον «Παράρτημα ἱστορικὸν περὶ τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν Προβηγκίᾳ». Πρὸ τοῦ «Παραρτήματος» τούτου καταχωρίζονται λεπτομερέστερον ταῦτα: «Προδηλωποίησις» (σελ. 3). «Λόγος περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς Δύσεως» (σελ. 7- 13). «Ἐπιστολὴ τῆς Δημογεροντίας τῆς Φωκαίας ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς κ. Γεωργιάδου» (σελ. 25 - 28). «Λόγος τοῦ κ. Δημάρχου Μασσαλίας» (σελ. 33 - 34). «Σημείωσις περὶ τῶν ἀναμνηστικῶν πλακῶν» τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 25ης ἑκατονταετηρίδος τῆς ὑπὸ τῶν Φωκαέων τῆς Μ. Ἀσίας θεμελιώσεως τῆς ἐν Γαλλίᾳ Μασσαλίας, τῶν ὡς ἄνω πλακῶν χαραχθεισῶν εἰς τέσσαρας γλώσσας, ἴτι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, Λατινικὴν, Γαλλικὴν, καὶ τὴν τῆς Προβηγκίας (σελ. 37)⁶⁵. «Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Δημαρ-

χίας τῆς Μασσαλίας» (σελ. 42 - 45). «Πρόσκλησις τοῦ Δημάρχου Μασσαλίας πρὸς τὴν Δημογεροντίαν Φωκαίας» (σελ. 50 - 51), καὶ «Προσφώνημα ἀπαγγελθὲν ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ «Ψαρρά» ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ (σελ. 54 - 58).

Τὸ «Παράρτημα ἱστορικὸν περὶ τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν Προβηγκίᾳ» εἶναι μία ἐμπεριστατωμένη καὶ τεκμηριωμένη ἐξιστορήσις τῆς ὑπὸ τῶν Φωκαέων τῆς Ἰωνίας τῆς Μ. Ἀσίας ἰδρύσεως τῆς Μασσαλίας πρὸ δύο χιλιάδων πεντακοσίων ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς Δύσεως. Τὸ «Παράρτημα» εἶναι ἐκτεταμένη ἀνάπτυξις τοῦ «Λόγου» τοῦ Γρηγορίου, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐξεφώνησε τῇ 7)19 Ὀκτωβρίου τοῦ 1899 κατὰ τὴν Δοξολογίαν τὴν ψαλείσαν ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ Ναῷ τῆς Μασσαλίας, ἐνθα οὗτος, ὡς γνωστόν, ἐφημέρευεν, ἐπὶ τῷ ὡς ἄνω ἑορτασμῷ τῆς 25ης ἑκατονταετηρίδος (14 - 22 Ὀκτωβρίου 1899). Μεταξὺ τῶν ἄλλων, εἰς τὸν «Λόγον» τοῦ ὁ Γρηγόριος ἀναφέρει καὶ ταῦτα:

«Δύο χιλιάδες πεντακόσια ἔτη παρήλθον μέχρι σήμερον, ἀφότου οἱ ἀτρόμητοι θαλασσοπόροι Ἑλληνες Φωκαεῖς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, περιτλέοντες διὰ τῶν πεντηκοντόρων αὐτῶν τὸ ἐντεῦθεν τῆς Σικελίας πέλαγος τῆς Μεσογείου, ἔκτισαν ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἐπὶ τῶν νήσων Κορσικῆς καὶ Σαρδηνίας μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν. Τότε, ἤκμαζε θαυμασιῶς ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἱκανὴ πρόοδος τῶν τεχνῶν, ἔξοχος κοινωνικὸς πολιτισμὸς, σπουδαία ἀνάπτυξις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ὡς

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΤΑΠΛΟΥ
ΤΩΝ ΦΩΚΑΕΩΝ
ΤΩΝ ΠΡΟ XX | Η | ΕΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ
ΕΝΘΑΔΕ ΑΦΙΚΟΜΕΝΩΝ
ΠΑΡΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΕΣΒΕΩΝ ΤΩΝ ΕΚ
ΦΩΚΙΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΑΘΗΝΩΝ ΡΩΜΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙ ΦΙΛΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΩΝ
ΕΚ ΡΟΔΗΣ ΗΜΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ ΜΟΝΟΙΚΟΥ ΔΙΜΕΝΟΣ
ΘΕΛΙΝΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΑΓΕΝΙΩΝΟΣ ΚΑΒΕΛΛΙΩΝΟΣ
ΚΙΘΑΡΙΣΤΗΣ ΟΛΒΙΑΣ ΑΝΤΙΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΑΛΕΡΙΑΣ
ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ
ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ Ο ΤΩΝ ΜΑΣΣΑΛΙΗΤΩΝ
ΟΚΤΑΗΜΕΡΟΥΣ ΕΟΡΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣΑΣ
ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΤΗΛΗΝ ΑΝΘΗΚΕ
ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ Μ. Χ. 1899.

64) Ἀρχ.: μ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, «Λόγος περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς Δύσεως», Μασσαλία, σελ. 3.

65) Τὸ καίμενον τῶν δύο τούτων ἀναμνηστικῶν πλακῶν ἔχει ὡς ἀκολούθως:

(Ἀρχ.: μ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 38).

μαρτυροῦσι τοῦτο τρανῶς ἡ 'Ιλιάς καὶ ἡ 'Οδύσσεια, τὰ «'Ἔργα καὶ 'Ημέραι» τοῦ 'Ησιόδου. Ὅθεν οἱ Φωκαεῖς, οἱ ἀποικίσαντες εἰς τὰ δυτικώτερα εὐρωπαϊκὰ παράλια τῆς Μεσογείου, μετεφύτευσαν ἀξιεπαίνως πρῶτοι εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς ἀποικίας τὰ ἔμφυτα αὐτῶν προτερήματα, τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς, τὰ Ἑλληνικὰ αὐτῶν ἦθη καὶ ἔθιμα, τὸ πάτριον θρησκεῦμα καὶ πολιτεύμα, τὰς τέχνας καὶ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, τὰ ὁποῖα διαδίδοντες διὰ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῶν γλώσσης, ἐφώτισαν καὶ ἐπολίτισαν τοὺς ἐντελῶς τότε ἀπολιτεύτους λαοὺς τῶν παραλίων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἐν τούτοις ἡ διαπρεπεστέρα καὶ διαρκεστέρα ἀποικία τῶν Φωκαέων, οἵτινες ἐλθόντες ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Πρώτιος καὶ Σμίου, ὑπῆρξεν ἡ ἔνδοξος αὕτη μεγαλόπολις, ἡ Μασσαλία, ἣτις ἐδοξάσθη μὲν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰῶνων, δὲν ἐλησιμῶνησε δὲ ποσῶς τὴν πρώτην αὐτῆς ἑλληνικὴν καταγωγὴν. Ἐν Μασσαλία διέλαμψεν ἐπὶ αἰῶνας ἡ δύναμις καὶ ἡ εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ. Ἡ Μασσαλία, ἐγκολπωθεῖσα τὰς διαπρεπεῖς ἀρετὰς τῶν ἐξ Ἰωνίας ἐρχομένων Ἑλλήνων, ἀνέπτυξεν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, προήγαγε τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς βιοτικὰς τέχνας, ἐκαλλιέργησε τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ γράμματα, ἠγάπησε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, καὶ ἐγένετο ἔνδοξος μητρόπολις ἄλλων πόλεων εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας. Τοσοῦτω μάλιστα διέλαμψεν ἐφεξῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν Φωκαέων ἡ δύναμις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ ἡ σπουδὴ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὥστε δικαίως καὶ ἐλλόγως δυνάμεθα νὰ ἐπωνομάσωμεν τὴν Μασσαλίαν ὡς ὁ Κικέρων ὠνόμασεν αὐτὴν «'Αθήνας τῆς Γαλλίας», ὁ δὲ Πλίνιος «Δέσποιναν τῶν ἐπιστημῶν», καὶ ὡς ὁ Τίτος - Λίβιος εἶπεν, ὅτι «ἡ Μασσαλία οὕτως ὑπερεῖχεν εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὡσανεὶ ὑπῆρχεν ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος»⁶⁶.

Περαιτέρω, ἐξιστοροῦνται τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν παραλίων τῆς Μεσογείου κατὰ τὰς πέμπτην, τετάρτην καὶ τρίτην π.Χ. ἑκατονταετηρίδας, ὡσαύτως κατὰ τὴν πρώτην καὶ πέμπτην ἑκατονταετηρίδα μετὰ Χριστὸν καὶ ἐπέκεινα αὐτῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὴν πάντοτε εὐεργετικὴν τῶν ἀποικίων τούτων ἐπιρροὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος μέχρι καὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὴν ὁποῖαν θρηεῖ ὁ Γρηγόριος. Ἀλλά, καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν, πάλιν τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα διὰ τῆς μεταναστεύσεως τῶν λογίων εἰς τὴν Δύσιν «ἤναψε ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν πτωχῶν ἐκεῖνων φυγάδων τὰς εὐεργετικὰς φλόγας τῆς μεγάλης καὶ παγκοσμίου Ἀναγεννήσεως τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἰς ὅλον τὸν δυτικὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον»⁶⁷.

66) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 7-9.

67) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 9-13.

Περαιτέρω εἰς τὸ «Παράρτημα» εἰδικώτερον γίνεται ἐξιστόρησις τῆς μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἰδρύσεως ἀποικιῶν, «ἡ περιφημότερα» τῶν ἀποικίων ὑπῆρξεν «ἡ Μασσαλία, ἣτις διεφύλαξε διὰ πάντοτε ζωσαν τὴν ἐνθύμησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς καταγωγῆς», καὶ τῆς ὁποίας Μητρόπολις ὑπῆρξεν ἡ πόλις Φώκαια, εὐρισκομένη εἰς τὸν Συμυρναϊκὸν κόλπον τῆς Ἰωνίας τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ Φώκαια κατέστη ἐπίσης «Μητρόπολις πολλῶν μεγάλων ἀποικιῶν καθ' ὅλα τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου Θαλάσσης»⁶⁸. Ἡ ἔναρξις τοῦ βίου τῆς Μασσαλίας, ἀποικίας τῶν Φωκαέων, ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 599 καὶ 542 π.Χ. Διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ἔργου ὁ Γρηγόριος ἐχρησιμοποίησε τὰς πληροφορίας ἀρχαιοτέρων, νεωτέρων καὶ συγχρόνων συγγραφέων, ὡς τοῦ Πολυβίου, Στράβωνος, Κικέρωνος, Πλουτάρχου, Θουκυδίδου, Πausανίου, Δίωνος Χρυσόστομου, Στεφάνου Βυζαντίου, τοῦ γάλλου ἀρχαιολόγου Lanthierie, καὶ τῶν Clerc, Fouque, Müller κ.λπ. Εἰς τὸ ἱστορικὸν ἔργον του διὰ τὴν Μασσαλίαν ἐξιστοροῦνται τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν θρησκείαν τῶν ἀποικίων τῆς Φωκαίας, εἰς τὸ ἦθος καὶ τὰ ἔθιμα, τὰς τέχνας καὶ τὸν ἀριστοκρατικὸν βίον, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν παιδείαν, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε οἱ Ἕλληνες Μασσαλιῶται, κατὰ τὴν πέμπτην π.Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἐμόρφωσαν ἰδίαν ἔκδοσιν τοῦ Ὀμήρου τὴν «Μασσαλιωτικὴν». Ἐξιστοροῦνται ἐπίσης τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀνὰ πᾶσαν τὴν Προβηγκίαν, καὶ ἀναφέρονται οἱ Μασσαλιῶται σοφοὶ Πυθίας καὶ Εὐμένης, ὡς ἐπίσης καὶ Μασσαλιῶται ναυσπηροὶ, ἀστρονόμοι, μαθηματικοὶ καὶ γεωγράφοι. Περαιτέρω γίνεται λόγος περὶ τῆς Μασσαλιωτικῆς πολιτείας καὶ τῶν ἀποικιῶν καὶ συμμαχιῶν αὐτῆς, ὡς καὶ περὶ τῶν νομισμάτων καὶ τῶν σωζομένων ὀλίγων λειψάνων τῆς ἐν Μασσαλία καὶ Ἀρελάτῃ Ἑλληνικῆς τέχνης⁶⁹. Τέλος, γίνεται σύντομος ἐξιστόρησις περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλίας, περὶ τῶν μεταναστεύσεων τῶν Εὐβοέων καὶ δὴ τῆς Κύμης, τῆς Χαλκίδος καὶ τῆς Ἐρετρίας, καὶ ἀναφέρονται τὰ τῆς παρακμῆς τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν καὶ τῆς κατακτῆσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, κατὰ τὴν δευτέραν π.Χ. ἑκατονταετηρίδα, μετὰ τῆς ἀξιολόγου προσθήκης ὅτι, ἡ θεία πρόνοια συνετέλεσεν ὥστε νὰ συνδεθῇ ὁ Χριστιανισμὸς, αὐτὸ «τὸ δῶρον τὸ ὑπερφυῆς καὶ θεόδοτον», μετὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐκ δὲ τῆς συνδέσεως ταύτης νὰ προκύψῃ ἡ εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης⁷⁰.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Γρηγορίου πρέπει νὰ θεωρη-

68) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 67.

69) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 71-116.

70) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 118-142.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ (DETECTIVES) ΑΠΟ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΕΠΟΨΕΩΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΝ

Εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν ὀρισμένη τάξις ἀνθρώπων ἐπαγγέλλεται τὸ ἔργον τοῦ DETECTIVE, δηλονότι τοῦ μυστικοῦ ἐρευνητοῦ. Ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἀγγλική καὶ ὑπὸ τὴν κυρίαν αὐτῆς ἔννοιαν νοεῖται ὁ μυστικός κλητῆρ ἢ καὶ ὁ κατάσκοπος. Οὐχ ἦττον ἐπεκράτησε καὶ παρ' ἡμῖν νὰ νοῆται οὕτω πᾶς ἀναλαμβάνων ἰδιωτικῶς τὴν κατοπιν ἀναθέσεως αὐτῷ διερευνῆσιν καὶ ἀποτελεσματικὴν διαλεύκανσιν ὑπὸ ἀπόλυτον μυστικότητα καὶ πᾶσαν δυνατὴν προφύλαξιν ὑποθέσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν πολιτῶν.

Ἐπομένως DETECTIVES καλοῦνται οἱ ἰδιωτικοὶ μυστικοὶ ἐρευνηταὶ σοβαρῶν ὑποθέσεων τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς ἀνθρώπων, διὰ τοὺς ὁποίους προσωπικῶς καὶ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρονται οἱ προσφεύγοντες εἰς αὐτούς. Καλοῦνται ἰδιῶται, ἐπειδὴ οὗτοι ἐνεργοῦν ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, διατηροῦν γραφεῖα, μάλιστα εἰς κεντρικὰς συνοικίας μεγάλων πόλεων, ἀναλόγως δὲ τῆς σοβαρότητος μιᾶς ἐκάστης ὑποθέσεως, τῶν προβαλλομένων ἐκάστοτε δυσκολιῶν, ὡς καὶ τῶν ἀναγκαιούτων μέσων ἐνεργείας αὐτῶν, καθορίζουν τὴν ἀμοιβὴν αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ ἔργου τούτου ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ γνώσεις καὶ μεγάλη ἰκανότης περὶ τὴν χρῆσιν τῶν τεχνολογικῶν καὶ ἠλεκτρονικῶν μέσων, ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις, ὅτι οἱ ἰδιῶται μυστικοὶ ἐρευνηταὶ εἶναι πρόην ἀστυνομικοί, πυροσβέσται, λιμενικοὶ ἢ ὑπάλληλοι ἀσφαλείας κ.λπ. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἀποκλείεται νὰ ὑπάρχουν καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐνασκοῦντες τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρόκειται περὶ ἀνθρώπων οὐδεμίαν σχέσιν ἔχόντων πρὸς ἀστυνομικὰς ἢ ἄλλας δημοσίας ἀρχάς, ἐνεργούντων ἀφ' ἑαυτῶν καὶ κεκτημένων πρὸς

τοῦτο σχετικὴν ἄδειαν ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου. Ἐννοεῖται, ὅτι οὗτοι κέκτηνται σχετικὴν τινα μόρφωσιν, ἰκανότητα, ἀλλὰ καὶ ἐμπειρίαν ὡς πρὸς τὸν καλύτερον τρόπον ἐνεργείας καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων τῆς συγχρόνου τεχνολογίας καὶ ἠλεκτρονικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τινος χρόνου ηὔξηθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσκούτων τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἔν τε τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς λοιπαῖς μεγάλαις πόλεσι τῆς χώρας ἡμῶν, διὰ τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, κατήρτισε νομοσχέδιον πρὸς ψήφισιν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, διὰ τοῦ ὁποίου ρυθμίζονται θέματα ἀφορῶντα εἰς αὐτούς, τὴν ὑποχρεωτικὴν τούτων θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν παιδείαν, τὴν ὑποβολὴν καθαρῶν φύλλου ποινικοῦ μητρώου πρὸς χορήγησιν τῆς ἀδείας ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν καὶ ὅσα ἄλλα. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀδεῖα δημοσίας ἀρχῆς ἀσκούντες τὸ ἔργον τοῦ DETECTIVE, εἶναι ἠσφαλισμένοι εἰς τὸ Ι.Κ.Α., ὡς καὶ πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι ἐργαζόμενοι πολῖται. Ἄλλ' ἐκτός αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ τινες ἄλλοι, μὴ τυχόντες τῆς σχετικῆς ἀδείας ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ μυστικοῦ ἐρευνητοῦ, καλούμενοι διὰ τὸν λόγον αὐτὸν «πειραταί».

Τὸ ἔργον τοῦ ἰδιώτου μυστικοῦ ἐρευνητοῦ εἶναι λίαν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπειδὴ ὑποχρεοῖ τούτον, ὅπως μετέρχεται διαφόρους μεθόδους καὶ μέσα, ἀπαιτοῦντα μεγάλας καὶ συνεχεῖς προφυλάξεις, ἵνα μὴ γίνηται καθόλου ἀντίληπτός ἐκ μέρους ἐκείνων, τοὺς ὁποίους συστηματικῶς παρακολουθεῖ. Οὕτω λόγου χάριν οἱ μυστικοὶ ἐρευνηταὶ τῇ ὑποδείξει καὶ βοηθείᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων προσώπων, ὑποκλέπτουν τηλεφωνικὰς συνδιαλέξεις, πραγματοποιουμένας μεταξὺ ἀνθρώπων διατηρούντων ἀθεμίτους σχέσεις, μαγνητοφονοῦν ἰδιαίτερας τούτων συνομιλίας, ἀκόμη καὶ ἐκτινος ἀποστάσεως, ἀναρριχῶνται εἰς ὑψηλὰς οἰκοδομὰς μέσῳ φωταγωγῶν ἢ ὑδροσωλήνων, ἵνα ἐκ τοῦ συνέγγυς καὶ τοῦ ἀφανοῦς θεῶνται ἐρωτικὰς σκηνὰς κ.λπ. Ἐνίοτε ὅμως γινόμενοι ἀντιληπτοὶ ὑπὸ τῶν περιούκων, συλλαμβάνονται ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων καὶ ὀδηγοῦνται εἰς τὰ κατὰ τόπους ἀστυνομικὰ τμήματα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ταυτότητος αὐτῶν. Ἄλλοτε πάλιν οἱ ἰδιῶται μυστικοὶ ἐρευνηταὶ παρακολουθοῦν ἐκ τοῦ συνέγγυς πρόσωπα διατηροῦντα ἀθεμίτους σχέσεις κατὰ τὰς ἐξόδους αὐτῶν ἐκ τῶν κατοικῶν αὐτῶν καὶ συναντήσεις τούτων εἰς κέντρα ψυχαγωγίας, κινηματογράφους, θέατρα, παραθάλασσους, ἀκτὰς, ὄρεινὰς περιοχὰς, ἐρημικοὺς τόπους ἢ εἰς ἰδιὰ

θῆ ὡς μία πνευματικὴ προσφορὰ καὶ τιμητικὴ διακρίσις, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὴν Μασσαλίαν, τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινοτήτος τῆς ὁποίας ἱερατικῶς προέστη ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, καὶ τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν εἰς ὑπέρμετρον βαθμὸν, ὡς ἀνεγράφη ἀνωτέρω ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν ἐν Ἰωνίᾳ τῆς Μ. Ἀσίας Φώκαιαν, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο, ὡς προανεφέρθη, ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωάννης (Γιαμαλῆς) Σκυριανός.

(Συνεχίζεται)

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

τερα διαμερίσματα πολυκατοικιῶν, μηδὲν γινόμενοι παρ' αὐτῶν ἀντίληπτοι. Τοὺς μυστικούς ἐρευνητὰς διακρίνει μεγάλη ἀντίληψις, ἰκανότης, θάρρος, τόλμη, ἐπιμονὴ καὶ ἀποφασιστικότης, ἀφ' οὗ φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ μεταμφιέννυνται. Περί ὄλων αὐτῶν πληροφοροῦμεθα καὶ ἐκ τῶν διαφημίσεων τούτων, εἰς τὰς ὁποίας ἐκάστοτε προβαίνουν διὰ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸν Τύπον ἀγγελιῶν περὶ αὐτῶν¹.

Ἐκθέσαντές τινα συνοπτικῶς περὶ τοῦ ἔργου τῶν ἰδιωτῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν, προβαίνομεν νῦν εἰς ἐξέτασιν τούτου ἀπὸ τε ἠθικῆς καὶ ποινικῆς ἐπόψεως, ἐπειδὴ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ πόσον οἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι, τηροῦν τὰς ἀρχὰς τοῦ τελείου Ἡθικῶν Νόμου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ προκόπτουν πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς. Εἰς τὸ σωτηριῶδες ταύτης ἔργον περιλαμβάνονται πάντες οἱ ἄνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους αὕτη ἐπιτελεῖ τὰ καλὰ καὶ σωτήρια. Κατὰ συνέπειαν ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τοὺς ἐνασκούντας τὸ ἔργον τοῦ μυστικοῦ ἐρευνητοῦ, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὶ ἐργάζονται ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπιδιώκει, ὅπως τοὺς παρεκκλίνοντας τῆς ἐναρέτου ζωῆς ἐπαναφέρῃ εἰς ἀνάνηψιν καὶ σωφροσύνην.

Α'

Διὰ ταῦτα ἐξετάζεται πρῶτον κατὰ πόσον οἱ μυστικοὶ ἐρευνηταὶ (DETECTIVES) τηροῦν ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῶν τοὺς κανόνας τῆς Χριστιανικῆς Ἡθικῆς. Εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων δέον νὰ ὑφίστανται αἱ ἠθικαὶ ιδιότητες, ἄλλως εἶναι ἐπικριτέαι, ὡς ἀντιτιθέμεναι πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ εὐσυνειδησία καὶ τιμότης διέπουν τὴν συμφώνως τῷ Εὐαγγελικῷ Νόμῳ τελουμένην ἐργασίαν².

Ἐξ ὅσον λοιπὸν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀναφέρουν εἰς τὰς διαφημίσεις αὐτῶν, διαπιστοῦται, ὅτι οὐχὶ πάντοτε τηροῦνται αὐστηρῶς ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν οἱ κανόνες τῆς Χριστιανικῆς Ἡθικῆς καὶ δεδομένου ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποβλέπουν μᾶλλον εἰς ἰκανοποίησιν ἐπιθυμιῶν, ἀδυναμιῶν καὶ παθῶν τῶν ἐπικαλουμένων τὴν βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν αὐτῶν, μετερχόμενοι διάφορα μέσα ἀπάδοντα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, ὡς παρακατιόντες ἐκθέτομεν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν τίθεται παρ' αὐτῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐπιτέλεισις τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἡ διεκπεραιώσις ὑποθέσεων ἰδιωτικῆς φύσεως ἀσχετῶς τοῦ ἐξ αὐτῆς προκύπτοντος ἀποτελέσματος.

1. Ἰδιωτικοὶ ντέτεκτιβ. Βῆμα τῆς Κυριακῆς 11.1.1981. Ἐβδομάδα 11 - 17 Ἰανουαρίου 1981, σελ. 8 - 9, ἐνθα καὶ εἰκῶν τῶν χρησιμοποιουμένων ὑπ' αὐτῶν ὀργάνων.

2. Χ. Ἀνδρούτσου. Σύστημα Ἡθικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1925, σελ. 208 - 217.

Ἄλλ' ἡ τυχὸν ἀνακάλυψις, διαπίστωσις καὶ ἐν ταῦτ' ἀποπέμψις οἰασθήποτε ἠθικῆς πτώσεως φέρει ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἢ ἐξωθεῖ εἰς λίαν δυσαρέστους συνέπειας καὶ ἀκρότητας; Ἡ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων σωτηρίας ἐπέμβασις ἀνήκει μόνον τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐπιζητούση τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πεπλανημένων, τὴν μετάνοιαν καὶ ἀνάνηψιν τῶν εἰς ἁμαρτίας ὑποπιπτόντων ἀνθρώπων. Ἐξ ἄλλου δὲν πρέπει νὰ παρορᾶται τὸ γεγονός, ὅτι καὶ οἱ ἁμαρτανόντες εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀποπέμπεται ὑπ' αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπιζητεῖται ἡ σωτηρία πάντων, ἀφ' οὗ ὁ Κύριος εἶπεν· «ὁ ὕψιστος καλέσας δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν»³. Διὰ τῆς ἀγαθῆς Χάριτος τῆς Ἐκκλησίας ἀναγεννῶνται αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ σώζονται.

Περί τῆς ἀποφυγῆς τῆς διαπομπέσεως δημοσίᾳ τῶν εἰς βαρῆα ἁμαρτήματα ὑποπιπτόντων ἀνθρώπων ἐξεφράσθησαν καὶ οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, ὡς λόγου χάριν ὁ Μέγας Βασίλειος, ὅστις εἰς τὸν 34ον αὐτοῦ κανόνα συνιστᾷ τὴν ἀποφυγὴν τῆς διαπομπέσεως τῶν μοιχευθειῶν γυναικῶν. «Περὶ τοῦ μένειν ἀδημοσιεύτους τὰς μοιχευθείσας, ἀνευ μέντοι κοινωνίας». Παραθέτομεν τὸν κανόνα αὐτόν, ἔχοντα οὕτω: «Τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας καὶ ἐξαγορευούσας δι' εὐλάβειαν, ἢ ὀπωσοῦν ἐλεγχόμενας, δημοσιεύειν μὲν ἐκώλυσαν οἱ Πατέρες ἡμῶν, ἵνα μὴ θανάτου αἰτίαν παράσχωμεν ἐλεχθείσας· ἴστασθαι δὲ αὐτὰς ἀνευ κοινωνίας προσέταξαν μέχρι τοῦ συμπληροῦσθαι τὸν χρόνον τῆς μετάνοιας»⁴.

Ἡ Ἐκκλησία τελεῖ τὸ Μυστήριον τῆς Ἱεροῦ Ἐξομολογήσεως διὰ πάντας τοὺς ἀνήκοντας εἰς αὐτὴν καὶ ἐπομένως δὲn ἐπιτρέπεται ἡ διαπομπέσις τῶν ἁμαρτανόντων, πολλῶν δὲ μᾶλλον τῶν εἰς βαρῆα ἁμαρτήματα ὑποπιπτόντων ἐξ αὐτῶν, καθ' ὅτι προσβάλλεται ἡ ἀνθρωπίνη τούτων ἀξιοπρέπεια, καθίσταται ἀφόρητος ἡ ζωὴ αὐτῶν εἰς τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται καὶ ἐργάζονται, περιφρονοῦνται παρ' οἰκείων καὶ φιλικῶν αὐτῶν προσώπων, ἐγκαταλειπόμενοι ὑπὸ πάντων καὶ τὰ μέγιστα ψυχικῶς κλονιζόμενοι.

Ἀντιθέτως πάντα ταῦτα προλαμβάνονται, ἐφ' ὅσον ἐπεμβαίνουν ἐγκαίρως οἱ Πνευματικοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ μόνον ἀρμόδιοι πρὸς τοῦτο, οὐχὶ δὲ οἱ

3. Μκτθ. 9, 13.

4. Ἀ. Ἀλιβιζάτου. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Ἐκδοσις δευτέρα. Ἐν Ἀθήναις 1949, σελ. 371. Βλ. Τίτου Ματθαίου, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Ἐξομολογητικῆ. Ἐκδοσις δευτέρα ἐπισημμένη. Ἀθήναι 1976, σελ. 76 ε.

μυστικοί έρευνηταί (DETECTIVES). Ἐπομένως ὅσοι τυχόν ἀντιλαμβάνονται ἠθικὴν τινα πτώσιν οἰκείου αὐτοῦ προσώπου, συνεπεία μάλιστα τῆς ὁποίας κλονίζεται ἡ συζυγικὴ πίστις καὶ διαταράσσεται σφόδρα ἡ ἄρμονικὴ τούτων συμβιώσις, καθήκον ἔχουν, ὅπως προσφεύγουν εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἐμπιστευόμενοι αὐτοῖς τὰς προσωπικὰς τούτων ὑποθέσεις καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν ἄμεσον πατρικὴν αὐτῶν συμπαράστασιν καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῶν παραινέσεις. Ἐν προκειμένῳ δέον νὰ νοηθῆ καλῶς ἡ ἀνυπερέβλητος ἀξία τοῦ τελείου Ἡθικοῦ Νόμου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, οὐτινος ἡ πλήρης τήρησις συντελεῖ εἰς τὴν ἀποφυγὴν παντὸς πονηροῦ καὶ κακοῦ. Οὕτω μόνον προάγεται καὶ οἰκοδομεῖται κατὰ Θεὸν ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἀνθρώπινοις τῶν ἁμαρτανόντων καὶ ἡ σωτηρία αὐτῶν ὑπὸ μόνῃς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐνεργεῖται.

Ὡς ἐκ τούτου διαφωτίζονται οἱ μυστικοί έρευνηταί καταλλήλως, οὕτως ὥστε ν' ἀποφεύγεται κατ' αὐτῶν πᾶν μέσον δυνάμενον νὰ φέρῃ ἀνεπανόρθωτον ζημίαν εἰς τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον, ἐμμέσως δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὶ εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλουν νὰ διάγουν συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου, ἐργαζόμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ πολιτευόμενοι τιμίως ἐπ' ὠφελεία τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας. «Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως»⁵.

Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἀποκλείεται ἔστιν ὅτε νὰ ὀρμῶνται οὗτοι ἐξ ἀγαθῶν ἐλατηρίων καὶ κατὰ τινα τρόπον νὰ ὑποβοηθοῦν τὸ ἔργον τῶν Ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν, ἐνασχολούμενοι λόγου χάριν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν ἐξαφανισθέντων γηραιῶν προσώπων συνεπεία ἀμνησίας αὐτῶν ἢ ἀνηλικίων τέκνων παραπλανηθέντων ὑπὸ κακοποιῶν ἀνθρώπων ἢ ἄλλων τυχόν ἀτόμων παρασυρομένων εἰς ἀκόλαστον βίον καὶ τὰ ναρκωτικὰ ἢ τινος ἀπολεσθέντος καὶ κλαπέντος πολυτίμου ἀντικειμένου κ.λπ., πλὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἔργον αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς ὑποθέσεις συζύγων, τῶν ὁποίων ἐκλονίσθη ἡ ἀμοιβαία πίστις, ὅτε ἐπιταχύνεται ἡ διάζευξις αὐτῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι παρέχεται αὐτοῖς τὸ δικαίωμα, ὅπως ὑπεισέρχωνται εἰς ὑποθέσεις ἀφορώσας εἰς σχέσεις ἀνδρογύνων, ὁπότε ἀναγκάζονται νὰ χρησιμοποιοῦν οἰαδήποτε ἐπιτρεπτὰ καὶ μὴ μέσα. Ἄλλοτε πάλιν ἐνεργοῦν πρὸς ἀνακάλυψιν ἠθικῶν παρεκκλίσεων νέων καὶ νεανίδων ἢ ὑπαλλήλων καταστημάτων καὶ ἐργοστασίων κ.λπ., ὁπότε θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν οἰοδήποτε ὑπάρχον αὐτοῖς μέσον. Ἀντικειμενικὸς τούτων σκοπὸς εἶναι ἡ διαπίστωσις τελουμένων ἀνηθικῶν πράξεων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἡ ἐπ' αὐτοφώρῳ σύλληψις τῶν ἁμαρτανόντων προσώπων. Ἀλλὰ πρὸς τίνα σκοπὸν; τὴν ἀνάληψιν τυχόν καὶ σωφροσύνην αὐτῶν ἢ τὴν διαπόμπεισιν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτῶν; Κρίνεται τοῦτο ἠθικῶς ἐπιτρεπτόν;

5. Γαλ. 6, 10.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ μυστικοί έρευνηταί πρέπει νὰ κατανοήσουν καλῶς, ὅτι ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου ἐνεργοῦν εἰς τὰς περιπτώσεις κλονισμοῦ τῆς συζυγικῆς πίστεως ἢ τῆς διαπράξεως τυχόν τῆς μοιχείας ὑπὸ τινος τῶν συζευγνυμένων, οὐδόλως συμβάλλει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἄρμονικῆς συμβιώσεως, ἀλλ' ἀπεναντίας ὀλοταχῶς ἄγει εἰς ὀριστικὴν διάλυσιν τῆς συζεύξεως. Ἐν ᾧ ἀντιθέτως ἡ Ἐκκλησία ἐνεργοῦσα, ὡς φιλόσοργος Μήτηρ, προλαμβάνει τὰ διαζύγια καὶ ἀνορθοῖ τοὺς εἰς βαρῆα ἁμαρτήματα ὑποπίπτοντας, ὀδηγοῦσα αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ σωφρονισμόν. Ἀναντιρρότως τὸ ὑφιστάμενον πρόβλημα οἰκογενεῖας εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν, ὡς καὶ ἡ πρόληψις τῶν διαζυγίων ἀπαιτοῦν τὰς εὐεργετικὰς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας⁶. Μὴ δὲ ἰσχυρισθῆ τις, ὅτι ἡ μὴ ἔγκαιρος διαπίστωσις τῆς τυχόν διαπραττομένης μοιχείας, συνεπάγεται τὴν συνέχισιν ταύτης, διότι οὐδεὶς εἶναι τόσο ἀνόητος, ὥστε ν' ἀνέχηται τὴν κατ' ἐξακολούθησιν θανάσιμον ἁμαρτίαν ταύτην ἢ νὰ μὴ ἀντιλαμβάνηται κατὰ πόσον προσβάλλεται ἢ μὴ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συζύγου ἢ συζυγικῆς πίστεως, ἐκτὸς ἔαν καὶ ἐκεῖνος παρεκκλίνῃ τοῦ ἐντίμου βίου ἢ ἐξωθῆ συνεπεία τῶν ἁμαρτωλῶν αὐτοῦ πράξεων καὶ τὸ ἕτερον συζυγικὸν μέλος, ἀδιαφορῶν ἀπολύτως διὰ τὰς ὀλεθρίους συνεπειάς, τὰς ὁποίας ἐπιφέρει πᾶσα τοιαύτη παρέκκλισις τοῦ Ἡθικοῦ Νόμου, μάλιστα ὅταν ὑπάρχουν καὶ τέκνα. Ἐφ' ὅσον ὁμως εἶναι νουεχῆς καὶ σώφρων, εὐθύς ὡς ὑπόπηση εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ κλονισμὸς τῆς συζυγικῆς πίστεως, προσφεύγει εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖνων τὰς πατρικὰς παραινέσεις ἀκολουθεῖ, μηδὲλως ἐπικαλούμενος τὴν ἄμεσον συμπαράστασιν τῶν μυστικῶν έρευνητῶν. Ἐν προκειμένῳ ἐνεργεῖ συμφώνως πρὸς τὸν τέλειον Ἡθικὸν Νόμον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ⁷.

Οὐχ ἦτρον δὲν ἀποκλείεται ἔστιν ὅτε αἱ ὑπόνοιαί περὶ τοῦ κλονισμοῦ τῆς συζυγικῆς πίστεως νὰ ὀφείλωνται εἰς ἐσφαλμένην ἀντίληψιν ἢ παρεξηγήσεις τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἑτέρου συζυγικοῦ μέλους ἢ ἄλλα ψυχικὰ αἰτία, ἀντιζηλιαν, ἰδιοτροσίας, νευρικότητα, θυμὸν, ὀργὴν κ.λπ. ἢ οικονομικοὺς λόγους, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προκαλοῦν σοβαρὰς διαταραχὰς τῆς ἄρμονικῆς συμβιώσεως, πείσμονας ἀντιδράσεις καὶ ὀξύτητας εἰς τὰς διενέξεις τῶν ἀνδρογύνων. Ἡ εὐξέαπτος φαντασία, ἡ κλίσις ἐπὶ τὰ πονηρά, ὡς καὶ αἱ ὑποκειμενικαὶ κρίσεις περὶ τῶν πράξεων τῶν ἄλλων, στερούμεναι ἀντικειμενικότητος καὶ ἀμεροληψίας, προκαλοῦν πολλακίς διαστάσεις μεταξὺ αὐτῶν. Τούτου ἕνεκα καὶ εἰς ἡν ἀκόμη περιπτώσιν οὐδὲν ἀνέντιμόν τι διεπιστώ-

6. Τίτου Ἐμμ. Ματθαίου κ.η. Τὸ πρόβλημα τῆς οἰκογενεῖας καὶ ἡ πρόληψις τῶν διαζυγίων, ἐν βιβλίῳ αὐτοῦ «Λόγος: Γαλήνης» (ὁμιλίαι ἀπὸ ραδιοφώνου). Ἐκδόσεις δευτέρη. Ἀθήνα: 1964, σελ. 45-48 καὶ 49-54.

7. Τίτου Ἐμμ. Ματθαίου κ.η. Μητροπόλεως πρ. Παρμηθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Ἐξομολογητικῆ. Ἐκδόσεις δευτέρη ἐπισημειωμένη. Ἀθήνα: 1976, σελ. 586-631, 632 - 641 καὶ 644 - 668.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Αναντιρρήτως η αγάπη είναι η πρώτη και βασικωτάτη εντολή του Θεού, ούσα εν ταύτῃ, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ καινὴ τοιαύτη: «ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»¹. Ἡ αγάπη είναι ἡ βάση καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ ἡ ζωογόνος πνοὴ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν. Ὁρθῶς δὲ υποστηρίζεται ὅτι ἡ αγάπη είναι τὸ οὐσιώδες συστατικὸν στοιχείον τῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος καὶ τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς κοινωνίας. Τῷ ὄντι, ἡ βασιλικὴ αὕτη ἀρετὴ τὸ πρῶτον ἐδιδάχθη καὶ ἐφηρμύσθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τρόπον, ὥστε τὸ περὶ ἀγάπης κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὰς εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἰδέας τοῦ κόσμου διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἰδεῶν τούτων εἰς τὴν περὶ ἀγάπης διδασκαλίαν.

Ἡ γνώμη καθ' ἣν ἡ περὶ ἀγάπης τοῦ Κυρίου διδασκαλία δὲν ἀποτελεῖ «σεμνόν τι καὶ καινόν μάθημα»²,

1. Ἰωάννου, 13,34.

2. Ὀριγένους, Κατὰ Κέλσου, Α', IV, Β.Ε.Π., Μέρος Α', τόμος 9, σελ. 73, Ἀθήναι, 1956.

διότι ἡ αγάπη ἐδιδάσκετο καὶ πρὸ Χριστοῦ παρὰ τῶν Πλατωνικῶν καὶ Πυθαγορείων, ὡς καὶ ἡ προσαγωγή παρὰ τινῶν πρὸς ἐπίρρωσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ καὶ χωρίων τινῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κλασσικῶν, ἰδίως δὲ τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Σοφοκλέους (497/6 - 406/5) ἐν τῇ καλλίστῃ αὐτοῦ καὶ ἀνεφίκτου ὕψους τραγικότητος τραγωδίᾳ, τῇ Ἀντιγόνη: «Οὔτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν»³ καὶ τοῦ ἐξοχωτέρου ποιητοῦ τῆς νεωτέρας Ἀττικῆς κωμωδίας Μενάνδρου (342 - 291)⁴, οὐδόλως μείοι τὴν πρωτοτυπίαν τῆς διδασκαλίας περὶ ἀγάπης τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τῷ ὄντι, αἱ σποραδικαὶ αὐταὶ γνώμαι τῶν κλασσικῶν συγγραφέων οὐδόλως ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη ἦτο ἀνεγνωρισμένη ὡς ὑψίστη ἠθικὴ ἀρχὴ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Τότε ἡ ἀγάπη ἐξεδηλοῦτο μόνον μεταξὺ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνότητα ἢ θρησκείαν ἢ φιλο-

3. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη, στίχος 523. Πρβλ. Κολασσαεῖς, 3,14: «Ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος».

4. Μενάνδρου, Ἀπόσπασμα 781.

θη, οὐδόλως πείθονται οἱ τύποι αὐτοί, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ὑποπίπτουν εἰς θαρῆα ἁμαρτήματα ἢ συνεπιὰ τοῦ προτέρου ἁμαρτωλοῦ αὐτῶν βίου οὐδένα ἀπολύτως ἐξαιροῦν τῆς ἠθικῆς πώσεως. Ἄλλοτε δὲ πάλιν κλονίζεται ἡ συζυγία πίστεως καὶ διαταράσσεται ἡ γαλήνη τοῦ οἴκου συνεπιὰ κακῶν ἔξεων, χαρτοπαιξίας, ἐπιδόσεως εἰς παρατεταμένας διασκεδάσεις, οἰνοποσίαν, σπατάλην χρήματος κ.λπ.

Ὁ χριστιανικὸς καὶ ἠθικὸς βίος προλαμβάνει τὰ διαζύγια. Ἡ τακτικὴ ἐπικοινωνία τῶν ἀνδρογύνων μετὰ τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀνάθεσις εἰς αὐτὸν τῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν αὐτῶν, αἱ ἐπισκέψεις αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ προλαμβάνει τὰ διαζύγια καὶ σώζει τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενείας τούτων. Ὅσοι διετήρησαν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὠφελήθησαν τὰ μέγιστα, ἐσώθησαν, ἐξησφάλισαν τὴν γαλήνην καὶ τὴν διαρκῆ χαρὰν εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, εἶδον τὰ τέκνα τῶν ἀξιοπρόσμενα «ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης αὐτῶν» καὶ ἀπήλαυσαν τοὺς καρπούς τῶν κόπων αὐτῶν. Ἀλλὰ πόσοι εἶναι αὐτοὶ οἵτινες διατηροῦν τόσον συχνὴν ἐπαφήν μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καταφεύγουν εἰς τοὺς Πνευματικὸς Πατέρας καὶ ἐμπιστεύονται τὰς σκέψεις καὶ ὑποθέσεις των; Ἐλάχιστοι δυστυχῶς καὶ ἔνεκα τούτου δέον ν' ἀναπτύχθῃ στενώτατος σύνδεσμος τῆς οἰκογενείας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς ἐκ τούτου φρονοῦμεν, ὅτι ἡ πρόληψις τῶν δια-

ζυγίων δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς καταφυγῆς εἰς τοὺς DETECTIVES, τὸ δὲ πρόβλημα ἐν γένει τῆς οἰκογενείας θὰ παραμείνῃ ἄλυτον, ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔτυχον ἐπιμελημένης χριστιανικῆς ἀγωγῆς, ζῶσιν οὐχὶ κατὰ Θεόν, ἀλλὰ κατὰ κόσμον. Πρωτίστως ἀπαιτεῖται ἡ μόρφωσις ἐν αὐτοῖς χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ῆ ς σ υ ν ν ε ι δ ῆ σ ε ω ς, ἀ κ ε ρ α ἰ ο υ καὶ ἐ ν τ ῖ μ ο υ χ α ρ α κ τ ῆ ρ ο ς, τηρήσεως ἐν πᾶσι τῆς ἠ θ ι κ ῆ ς ἀ ξ ι ο π ρ ε π ε ῖ α ς, ἵνα ζήσῃ τίς καὶ ἐπιτελέσῃ τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ προορισμὸν ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ.

Ἐξ ὅσον λοιπὸν προσελέχθησαν, γίνεται δῆλον, ὅτι εἰς ἄλλους τομεῖς καλῆς καὶ ἀγαθῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πολιτῶν δέον νὰ στραφῇ ἡ ἐργασία τῶν ἰδιωτῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν, οὐχὶ δὲ εἰς τοιαύτης ἠθικῆς φύσεως ὑποθέσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἀρμόδιοι εἶναι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀποκρούομεν, ὡς εἵπομεν, πᾶσαν παρ' αὐτῶν ἀσκουμένην ἐργασίαν, πλὴν ἐπιζητοῦμεν ὅπως τηρῆται παρ' αὐτῶν πάντοτε ὁ κανὼν τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, ἵνα ἀποβαίνουν ἐπωφελεῖς εἰς τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας.

(Συνεχίζεται)

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν
καὶ Γηρομερίου.

σοφικήν σχολήν, καθώς και μεταξύ των συνδεομένων δια δεσμών αίματος και συγγενείας⁵.

Ἡ νέα θρησκεία τὸ πρῶτον ἐδίδαξε περὶ τῆς ὀφειλομένης συγγνώμης καὶ ἀγάπης ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μας⁶, δι' ἧς οὐ μόνον τροποποιεῖ θεσικῶς τὴν ἐπιταγήν τοῦ τε Μωσαϊκοῦ Νόμου «ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος»⁷ καὶ σχεδὸν συμπάσης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τὴν περὶ δίου νοσοτροπίαν «τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν»⁸, ἀλλὰ καὶ συμπληροῖ τὰς δύο ταύτας ρῆσεις κατὰ τρόπον φιλανθρωπότητος. Καὶ ἐνῶ παρὰ Πλάτωνι (428 - 347) ἐν Γοργία⁹: «εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν», μάλιστα δὲ ἐν Κρίτωνι¹⁰: «(. . . . . οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. . . οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. . . Οὐτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὐτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων οὐδ' ἂν ὄντιον πάσῃ ὑπ' αὐτῶν. . .» τελείως ἀποκρουστέα κρίνεται οὐ μόνον ἢ κατὰ τοῦ πλησίον ἡμῶν ἀδικία, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀνταπόδοσις τῆς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς προσγενομένης ἀδικίας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐπιβάλληται ἢ νὰ υποδεικνύηται καὶ ἢ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀγάπη, καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ Χριστός, ὁ Ὅποιος δὲν ἤλθε «καταλῦσαι τὸν νόμον ἀλλὰ πληρῶσαι»¹¹, τὸ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἅπαξ ἢ καὶ πλειστάκις ἀδικήσαντας ὑμᾶς»¹² εἶναι ὄντως καὶ διὰ τὸν ἀρχαῖον κόσμον, τοῦ ὁποῦ ἢ φιλοσοφικῆς διανόησις εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν εἶχεν ἀναπτυχθῆ, παμμέγιστον καὶ ἀνυπέροβλητον καὶ ὑψίστης ἠθικῆς τελειώσεως συμπλήρωμα καὶ διδάγμα¹³.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ τελειοτέρᾳ προχριστιανικῇ θρησκείᾳ, τῇ Ἰουδαϊκῇ, ὁ φόβος μᾶλλον, καὶ οὐχὶ ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν κυριαρχοῦσαν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀρχήν. Ἡ ἀγάπη λοιπὸν δὲν ἐκυριαρχεῖ εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ Θεοῦ καὶ Ἰσραήλ, ἀλλ' ὁ φόβος. Ἄλλ'

ἡ τελεία θρησκεία εἶναι ἐκείνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ κοινωνία μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ φόβου κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου: «φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω θάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελειώται ἐν τῇ ἀγάπῃ»¹⁴.

Ὅθεν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κυρίου οὐδαμοῦ ὑπάρχει οὔτε κἀν νύξιν τις, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος εἶναι πλησίον ἡμῶν¹⁵. Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ὡς γνωστὸν, τὸ πρῶτον διδάσκεται ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος προτρέπει τοὺς ἀληθεῖς καὶ γνησίους ὁπαδοὺς Του νὰ ἀγαπῶνται μεταξύ των καὶ νὰ ἀγαπῶσιν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς των καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος των τὸν Θεόν»¹⁶, Ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησε τὸν κόσμον καὶ δὴ καὶ μάλιστα τὸν μικρόκοσμον καὶ μικρόθεον ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπον, ὅστις εἶναι ἢ κορωνὴς ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης δημιουργίας, «ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον»¹⁷. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἱερὸν Εὐαγγελιστὴν ἢ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἀπόρροια καὶ ἀπαύγασμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτούς: «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς»¹⁸. Καὶ ὄντως, ἢ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς «τὸν καθ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν»¹⁹ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον ἐκδηλοῦται ποικιλοτρόπως κορυφουμένη διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, Ὅστις «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»²⁰.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ συνήθως θεωρούμενος ὡς ὁ Ἀπόστολος τῆς πίστεως καὶ ὁ Διδάσκαλος τῆς σωτηρίας διὰ τῆς πίστεως μόνης²¹, οὐχ ἥττον κατενόησε καὶ ἐτόνησε τὴν σπουδαιότητα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιέρωσε θεσπεσίους ὕμνους²² καὶ τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ὡς μείζονα καὶ αὐτῆς τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος: «γυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα» μείζων δὲ τούτων ἢ ἀγάπη»²³.

Ὁ Παῦλος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς ἀγάπης τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, περὶ ἧς καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς θὰ διαπραγματευθῶμεν.

5. Βασιλείου Ἰωαννίδου, Ἡ Καινὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ὕμνος αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, Β' ἐκδοσις, σελ. 9-10, Ἀθήναι, 1958.

6. Βλ. Ματθαίου, 5,44: «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν». Λουκᾶ, 6,35: «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε».

7. Ἐξοδος, 21,34. Λευϊτικόν, 24,20. Δευτερονόμιον, 19,21. Ματθαίος, 5,38.

8. Ἐλεγείαι Σόλωνος 12(4) στίχοι 5-6. Λυρικὴ Ἀνθολογία Hiller-Crusius, Lipsiae Teubner, 1907.

9. Πλάτωνος Γοργίας 469c.

10. Πλάτωνος Κρίτων 49b-c, ἐνθα ἢ γνώμη αὐτοῦ διατυπῶνται ἐπι σαφέστερον.

11. Ματθαίου, 5,17.

12. Ματθαίου, 5,44.

13. Καθ' ἡμᾶς μόνον ἐλαφρῶς πως πλησιάζει πρὸς τοῦ Σωτήρος τὴν ἐντολήν: «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν» ἢ ρῆσις ἐκείνη τοῦ τελειωτοῦ τῆς κλασσικῆς φιλοσοφίας Ἀριστοτέλους (384-322) ἐν τῇ ρητορικῇ 1376b,6-7 «ὑπερβολὴ γὰρ ἀρετῆς τὸ πάντας εὖ ποιεῖν = διότι εἶναι ὁ ὑψηλότερος βαθμὸς ἀρετῆς τὸ νὰ εὐεργετῆ τις ὅλον τὸν κόσμον».

14. Ἰωάννου, 4,18.

15. Βλ. Strack-Billerbeck, Kommentar zum N.T. aus Talmund und Midrasch, I, 354, 1926.

16. Ματθαίου, 22,37. Μάρκου, 12,30. Λουκᾶ, 10,27.

17. Ἰωάννου, 3, 16.

18. Α' Ἰωάννου, 4, 19.

19. Γενέσεως, 1, 26.

20. Ἰωάννου, 1, 14.

21. Βασιλείου Ἰωαννίδου, ἐνθ' ἂν., σελ. 34.

22. Ρωμαίους, 8,32-39. Α' Κορινθίους, κεφάλαιον ΙΓ'.

23. Α' Κορινθίους, 13, 13.

Ὡς πρῶτον κείμενον διμλοῦν ρητῶς περὶ τῆς ἀγάπης τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παραθέτομεν τὸ χωρίον Α΄ Θεσσαλονικεῖς, 1, 4: «ἀ δ ε λ φ ο ἰ ἡ γ α π η μ ε ν ο ἰ ὑ π ὸ [τ ο Ὑ] Θ ε ο Ὑ». Ὁ ἱερός συγγραφεὺς ἐν τῇ προομιῇ τῆς ἐπιστολῆς δοξολογεῖ τὸν Θεόν, «Ὅστις εἶναι ὁ αἷτιος παντός ἀγαθοῦ, ὅπερ ἔχομεν ἢ ὅπερ γίνεται δι' ἡμῶν. Εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν ὁ Ἀπόστολος διὰ τὴν εὐδοκίμῃσιν τῶν προτροπῶν Αὐτοῦ πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς, οἵτινες ζοῦν ἐντόνως τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν προαγόμενοι ἡσυχίᾳ εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἡ εὐδοκίμῃσι τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Θεσσαλονικέων ἀποδεικνύει τὴν αἰώνιον δουλίαν, δι' ἧς ὁ Θεὸς ἐξέλεξεν αὐτοὺς ἐξ ἰδίας πρωτοδοουλίας, πρὶν ἢ οὔτοι παρουσιάσωσιν ἀξιόμισθόν τι ἔργον, ὄντες μέλη τῆς ἐνόχου ἀνθρωπότητος²⁴. Οἱ «πρὸ καταβολῆς κόσμου»²⁵ ἐκλεγέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσαγορεύονται «ἀδελφοί»²⁶, ἄγιοι, πιστοί, χαρακτηρίζονται δὲ ὡς «ἡγαπημένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ». Τὸ πρῶτον ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἀναφέρεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τοῖς Συνοπτικοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρὸς εἶναι μόνον ὁ Υἱός, «Ὅστις καλεῖται «ἀγαπητός»²⁷. Ὁ Παῦλος διὰ τῆς μετοχῆς παρακείμενου, «ἡγαπημένοι»²⁸, δι' ἧς

χαρακτηρίζει τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος Θεσσαλονικῆς, εἰσάγει τὴν ἐσχάτην αἰτίαν τῆς εὐχαριστίας, ἥτοι τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀναγνωστῶν. Δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἰσραήλ, *iedidē Jahvé*. Οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ζητοῦν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἰσραήλ, ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, δαφιλῶς κατὰ καιροὺς ἐκδηλωθείσης πρὸς τὸν περιούσιον λαόν. Ὁ Παῦλος συνδυάζει τὴν ἀγάπην μὲ τὴν θείαν ἀγαθοεργίαν, ἥτοι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἣν χαρακτηρίζει δι' ἰδιαίτερας λέξεως τὸ πρῶτον ὑπ' Αὐτοῦ χρησιμοποιουμένης, διὰ τῆς λέξεως «χάρις» ἥτις παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν ἀγάπην³⁰, δηλοῖ δὲ τὴν δωρεάν καὶ κατὰ χάριν ἀποκαλυφθεῖσαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, λόγῳ τῆς ἀναξιοῦτος καὶ ἀμαρτωλότητος τῶν. Σημειῖον ὅτι ἀνθρωπὸς τις εἶναι ἀγαπητός παρὰ τοῦ Κυρίου, εἶναι αἰ εὐνοιαί, ἃς παρ' Αὐτοῦ λαμβάνει. Ἐν τῇ παρουσίᾳ περιπτώσει ἡ θαυμαστὴ μεταστροφή τῶν Θεσσαλονικέων, ἥτις ἐπικυροῦται διὰ τῶν ἔργων τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς σταθερᾶς ἐλπίδος, ἐπιτρέπει εἰς τὸν Ἀπόστολον νὰ γνωρίσῃ («εἰδότες» πρὸλ. Β' Κορινθίους, 1, 7) τοὺς «κεκλημένους», τοὺς εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένους. Ἐκτοτὲ ὁ θεμελιωτὴς τῆς χριστιανικῆς ἐν Θεσσαλονικῇ κοινότητος θεωρεῖ τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸ κήρυγμα Του καὶ ζῶντας μετὰ ταῦτα συμφώνως πρὸς τὰς ἀγίας ἐντολὰς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὡς ἀγαπηθέντας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην δὲ ταύτην ἀποκαλύπτει εἰς τούτους. Πᾶς γνήσιος καὶ ἀληθὴς τοῦ Κυρίου Μαθητὴς ὀφείλει νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ὡς διδάσκαλος τῆς ἀληθείας καὶ ταμιοῦχος τῆς Θεῆας Χάριτος ἀπεργάζεται τὴν σωτηρίαν τῶν μελῶν Αὐτῆς. Οἱ πιστεύσαντες Θεσσαλονικεῖς εἰς τὸ περὶ ἀληθείας κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου συνέτηξαν Ἐκκλησίαν, διὸ καὶ ἡγαπηθήσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκλεγέντες ὑπ' Αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν³¹. Οἱ πιστοὶ ὀνομάζονται ἡγαπημένοι³², διότι

24. Πρβλ. Ἐφεσίους, 1, 4: «καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ». Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,13: «Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἴλατο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας».

25. Ἐφεσίους, 1,4. Α' Πέτρου, 1,20.

26. Ἡ λέξις «ἀδελφοί» χρησιμοποιεῖται πολλάκις ἐν τῇ ἐπιστολῇ Α' Θεσσαλονικεῖς: 2,1,9, 14, 17. 3,7. 4,1,10,13. 5,1,4,12,14,25. κ.λ.π. Περὶ τῆς ἀδελφότητος μεταξὺ μελῶν θρησκευτικοῦ τινος σωματείου Πρβλ. M. J. Lagrange, *Saint Paul, Épître aux Romains*, Paris, 1931, σελ. 302 (Ρωμαίους, 12,10). J. Carcopino, *De Pythagore aux Apôtres*, Paris, 1956, σελ. 89-92. K. H. Schelkle, art. Bruder, ἐν *Reallexicon für Antike und Christentum*, II, col. 631-640. Ἐν τοῖς ἐπιστολικῶς παπύροις, ἀδελφὸς δὲν σημαίνει μόνον τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς πραγματικῆς συγγενείας μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας (ἀδελφοῦ, συζύγου), ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ξένων. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς θέλει νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τὸν ἀνταποκριτὴν τοῦ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τῆς εὐνοίας θρησκευτικῆς τινος συγκαταβάσεως. (Πρβλ. J. Modrzejewski, *Le droit de famille dans les Lettres privées grecques d' Egypte*, ἐν *Journal of Juristic Papyrology*, IX-X, 1955-1956, σελ. 344-348). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀδελφότητα, ἥτις ἦναι τὰ μέλη τῆς κοινότητος Qumrân (*Manuel de Discipline*, VIII, 3), ὡς καὶ τὴν ἐν Μάρκου, 3,33 κ. ἐξ. διδασκαλίαν, πρβλ. B. Rigaux, *Saint Paul. Les Épîtres aux Thessaloniens*, Paris, 1956, σελ. 370.

27. Ματθαίου, 3,17: «... οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠὲ δόξα». Μάρκου, 1,11. Λουκᾶ, 3,22.

28. Πρβλ. Βαροῦχ 3,37. Σοφία Σειράχ, 45,1. καὶ Dittenberger. Or. I, 90,3: «Πτολεμαίου αἰνοβίου ἡγαπημένου ὑπὸ τοῦ Φῶδ».

29. Ψαλμοί, 59,7. 107,7. 126,2. Ἱερεμίας, 11,14. Πρβλ. Ζαχαρίου, 12,10. Τοιοῦτον ἄτομον λέγεται «ἡγαπημένος ὑπὸ Θεοῦ» ἢ «κυρίου», ὡς ὁ Βενιαμὴν (Δευτερονόμιον, 33,12. Πρβλ. Issachar; Testament XII Patr., Ἡσαίου, 1,1) καὶ ὁ Μωϋσῆς (Σοφία Σειράχ, 45,1), προσέτι δὲ ὁ Σαμουὴλ (Σοφία Σειράχ, 46,13) καὶ ὁ Σολομῶν (Νεεμίας, 13,26).

30. Βλ. Βασιλείου Ἰωαννίδου, «Ἡ περὶ Χάριτος διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης», ἐν *Θεολογία τόμος Α'*, περίοδος Β', σελ. 168 κ. ἐξ., 1940. Nygren Anders, *Eros und Agape*, 2 Bd. 1930, σελ. 100.

31. Ἐπὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκλογῆς τῶν πιστῶν καὶ τῆς ἀγάπης τούτων ὑπὸ τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς, πρβλ. Ἡσαίου, 41,8-9. «Σὺ δέ, Ἰσραήλ... ὃν ἐξελεξάμεν... ὃν ἡγάπησα... ἐκάλεσά σε». Ρωμαίους, 9,11-13,28: (Πρβλ. B. Allo, *Versets 28-30 du chap. VIII ad Rom. (La question de la predestination dans l'Épître aux Romains)*, ἐν *Revue des Sciences philosophiques et théologiques*, 1913, σελ. 263-273. Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον, IV, 4: «τὸ δὲ καὶ τὴν μείωσιν τῆς σαρκὸς μαρτύριον ἐκλογῆς ἀλαζονεύεσθαι ὡς

“ΕΙΣ ΕΡΓΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,, (Ἐφεσ. δ' 13)

Ἐκθεσις Πεπραγμένων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»

(Ἀπὸ Αὐγ. 1977 ἕως Αὐγ. 1980). *

Ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

V

Γ' ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Ἡ Α.Δ., ὡς ὄργανον τῆς συστηματοποίησης καὶ ἐνοποίησης τῶν πρακτικῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας, συνεκάλεσε κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη Συνέδρια, εἰς τὰ ὁποῖα προσεκάλεσεν ἐκπροσώπους τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος:

α) Ἀπὸ 13ης ἕως 16ης Φεβρουαρίου 1979 ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Ἱ. Μονὴν Πεντέλης εἰδικὴ «Ἱεραποστολικὴ Συνάντησις». Βασικὸς σκοπὸς τῆς ἤτο ἡ ἐνημέρωσις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων περὶ τοῦ συντελεσθέντος ἔργου, ἡ διερεύνησις τῶν σημερινῶν προβλημάτων τῆς Ὀρθόδοξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν προοπτικῶν αὐτῆς. Πρόκειται περὶ τῆς πρώτης σχετικῆς συνάξεως ἀπὸ τῆς πρὸ 10ετίας ἀναλήψεως δραστηριότητος διὰ τὴν Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἐκήρυξεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τὰ βασικὰ θέματα ἀνέπτυξαν ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Α.Δ.: «Ἡ συνειδητοποίησις τῆς ὀρθοδόξου Ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας» καὶ ὁ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 213 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ παρακείμενος σημαίνει τὸ ἀναλλοίωτον τῆς σχέσεως τῶν πιστῶν πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἥτοι οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοὶ οὐδέποτε θὰ παύσουν γὰ ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον τῶν προνομιούχων τῆς Θεῆς Χάριτος.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

διὰ τοῦτο ἐξαιρέτως ἡγαπημένους ὑπὸ Θεοῦ, πῶς οὐ χλεύης ἄξιον;». Β.Ε.Π., 2,252, Ἀθῆναι 1955.

32. Πρβλ. «ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου». (Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,13). «...ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις». (Ρωμαίους, 1,7). «τοῦ Θεοῦ ἄγιοι καὶ ἡγαπημένοι». (Κολασσαεῖς, 3,12). «τοῖς ἐν Θεῷ Πατρὶ ἡγαπημένοις». (Ἰούδα, στίχος 1).

καθηγητῆς Πανεπιστημίου κ. Ἡλίας Βουλγαράκης: «Ἐνα διάγραμμα τῆς ὀρθοδόξου Ἱεραποστολῆς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας». Τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ Ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς 10ετίας 1968-1978 τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Α.Δ. παρουσίασεν ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Γραφείου κ. Κων. Στρατηγόπουλος. Ἐκαστὴν εἰσήγησιν ἠκολούθη διεξοδικὴ συζήτησις, τὴν τελευταίαν δὲ ἡμέραν ἐγένοντο προτάσεις ὑπὸ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων ἐπὶ τῶν μορφῶν συνεργασίας εἰς τὸν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τοῦ τρόπου διοργανώσεως τῆς «Εβδομάδος Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς». Ἔλαβον μέρος περὶ τοὺς 50 ἐκπροσώπους Ἱ. Μητροπόλεων καὶ Ἱεραποστολικῶν συλλόγων.

β) Ἀπὸ 28ης Ἀπριλίου ἕως 2ας Μαΐου 1980 διοργανώθη ὡσαύτως εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Συνέδριον τῶν Ἱεροκηρύκων» με θέμα «Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ». Εἰς αὐτὸ μετέσχον περίπου 130 Ἱεροκήρυκες, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἱερέων. Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἤρχισαν με ἑσπερινὸν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη καὶ ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς ἔλαβε χώραν εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τῆς Α.Δ. Κηρύττων τὴν ἐναρξιν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, Πρόεδρος τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ τοῦ Δ.Σ. τῆς Α.Δ., ἀπηθύονε χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συνέδρους καὶ καθώρισε τὸν σκοπὸν καὶ τὴν προοπτικὴν τοῦ Συνεδρίου. Ἠκολούθησε δημοσίᾳ συζήτησις με θέμα «Τὰ νέα δεδομένα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας», εἰς τὴν ὁποῖαν ἔλαβον μέρος καθηγηταὶ Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, ἀσχολούμενοι με τὴν Κοινωνιολογίαν: οἱ κ. κ. Ν. Νησιώτης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Γ. Μαντζαρίδης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Γ. Καββαδίας τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Δ. Τσαούσης τῆς Παντείου Σχολῆς, με συντονιστὴν τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῆς Α. Δ.

Τὰς ἐπομένας ἡμέρας (Τρίτην ἕως Παρασκευὴν) αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἤρχιζον με τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης. Κατ' αὐτὴν ἐγένετο σύντομον κήρυγμα ἐπὶ τοῦ θέματος «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», τὸ ὁποῖον ἀνέπτυξαν διαδοχικῶς οἱ Ἱεροκήρυκες Ἀρχιεμανδρίται κ.κ. Παντελεήμων Καθρεπτιδῆς (Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν), Ἱερεμίας Φούντας (Ἱ. Μητροπόλεως Φω-

κίδος), Γερβάσιος Ραπτόπουλος (Ι. Μητροπόλεως Σερρών) και Ίερόθεος Βλάχος (Ι. Μητροπόλεως Έδεσσης). Αί λατρευτικάι συνάξεις (θ. Λειτουργία, έσπερινός, απόδειπνον) άπετέλεσαν βασικόν μέρος του προγράμματος εκάστης ημέρας, ώστε ή όλη αναζήτησις να συντελήται εν κοινωνία προσευχής και αδελφοσύνης. Τά θέματα τά όποια άνεπύχθησαν και συνεζητήθησαν κατά την διάρκειαν του συνεδρίου ήσαν: 1. «Ο επικοινωνιακός άνθρωπος» με εισηγητάς τους κ.κ. Δημ. Κακαβελάκη, Χρήστ. Θεοδωρόπουλον, Ίω. Μαρκαντώνη καθηγ. του Πανεπιστημίου Άθηνών, και Άρχιμ. κ. Συμεών Κούτσαν. 2. «Καταναλωτική κοινωνία και επιπτώσεις από την ένταξίν μας εις την ΕΟΚ», με εισηγητάς τους κ.κ. Στ. Θεοφανίδην, καθηγητήν της Παντείου, μέλος του Δ.Σ. της Α.Δ., Άντών. Παπαντωνίου και Άρχιμ. κ. Νικόδημον Άεράκη. 3. «Τουρισμός - Διακινήσεις-Μετανάστευσις», με εισηγητάς τόν κ. Άλέξ. Παπαδερόν και τόν Άρχιμ. κ. Τιμ. Τριβιζάν. 4. «Θρησκευτικά προπαγάνδαι - κλασσικά και ανατολικά ρεύματα», με εισηγητάς τόν πρωτοπρεσβ. κ. Άντών. Άλεβιζόπουλον και τόν Γεν. Διευθυντήν της Α.Δ.

Τό απόγευμα της τελευταίας ημέρας εξήχθησαν τά γενικά συμπεράσματα, συνετάγη ειδικόν ανακοινωθέν των συνέδρων και τό όλον Συνέδριον έκλεισε με έσπερινόν και δείπνον. Κατά γενικήν όμολογίαν των συμμετασχόντων τό ανωτέρω Συνέδριον Ίεροκηρύκων ειχεν εξαιρετικήν επιτυχίαν.

«Η έρευνά μας διεξήχθη με τη χάρη του Θεού, σε άτμόσφαιρα δημιουργικής αναζητήσεως, κατανοήσεως και αγάπης (ανάφέρει τό ανακοινωθέν των Συνέδρων). Η συμμετοχή λαϊκών ειδικών εισηγητών, πού με τη δική τους γλώσσα μας παρουσίασαν τό σύγχρονο άνθρωπο, μάς έδωσε τη δυνατότητα να δούμε ευρύτερα τό έργο μας. Καρπός της όλης προσπάθειας ήταν να γνωρίσουμε καλύτερα και να συνειδητοποιήσουμε τά νέα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας, μέσα στην όποία κινείται σήμερα ό έργάτης του Εύαγγελίου».

γ) Η Α.Δ. συνέβαλεν εις την διεξαγωγήν και έτέρων Συνεδρίων, διοργανωθέντων υπό άλλων συνδικών φορέων, τόσον με την προσφοράν στελεχών και υπαλλήλων της, όσον και με την πρόθυμον διάθεσιν παντός τεχνικού μέσου και διευκολύνσεως. Ούτω συμμετέσχεν εις την διοργάνωσιν του «Διορθόδοξου Θεολογικού Συνεδρίου» επί τη 1600ή επετείω από της εκδημίας του Μ. Βασιλείου (14-17 Οκτωβρίου 1979) εις την διεξαγωγήν του Σεμιναρίου Εισηγητών των Ίερατικών Συνεδρίων «Εκκλησία και Τουρισμός» (13-14 Ιουνίου 1978) εις τό υπό της Συνοδικής Έπιτροπής επί των Αίρέσεων οργανωθέν εις Καινούργιον Λαμίας από 2-6 Ιουνίου 1980 σεμινάριον με θέμα: «Ξένα θρησκευτικά ρεύματα» (όμιλία Γεν. Διευθυντού, διάθεσις 23.000 δρχ. δι' έξοδα μεταφοράς των συνέδρων και προσφοράς βιβλίου).

Επίσης διέθεσεν υπαλλήλους και τό υπηρεσιακόν αυτοκίνητον κατά την διάρκειαν των Συνε-

δρίων Ορθοδόξων-Άγγλικανών, Ορθοδόξων Παλαιοκαθολικών, Εκπροσώπων Ανατολικών Εκκλησιών, της Συναντήσεως «Τό Ίσλάμ εις Μέσην Άνατολήν», κ.ά.

ΙΑ' ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ

Πρόκειται περι της μόνης Άνωτέρας Σχολής, ή όποια εδρίσκειται εις την άρμοδιότητα της Εκκλησίας. Έκατοντάδες νέαί έχουν εκπαιδευθή εις αυτήν και προσφέρουν ήδη τάς πολυτίμους υπηρεσίας των ως κοινωνικάι λειτουργοί εις διάφορα μέρη της Ελλάδος και του Έξωτερικού. Κατά τά τρία τελευταία ακαδημαϊκά έτη ό αριθμός των σπουδαστριών ήτο 109, 107 και 96 αντίστοιχως. Έλαβον δε πτυχίον, μετά τριετείς σπουδάς, 43 (κατά τό ακαδ. έτος 1976-77), 34 (1977-78), 43 (1978-79). Τά εις την Σχολήν διδασκόμενα καλύπτουν ευρύ φάσμα.

α) Από του ακαδ. έτους 1979-80 (συμφώνως προς τό Π.Δ. ύπ' αριθμ. 60)79) διδάσκονται κατά κύκλον σπουδών τά κάτωθι μαθήματα :

Εισαγωγή και έρμηνεία Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, Χριστιανική Ηθική, Στοιχεία Δογματικής, Στοιχεία Βιολογίας και Κοινωνικής Ύγιεινης, Στοιχεία Δημοσίας Ύγιεινης και Προληπτικής Ίατρικής, Ψυχολογία (Γενική, Έξελεκτική και Κοινωνική), Παγκόσμιος Ίστορία Πολιτισμού, Κοινωνιολογία, Στοιχεία Οικονομικής, Στοιχεία Δημογραφίας, Βασικά Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας, Παρατηρήσεις και ενήμερωσις εις τό έργον και τόν τρόπον λειτουργίας Κοινωνικών Ύπηρεσιών, Ίστορία των Διακονισίων, Ξένα γλώσσα, Στοιχεία Ποινικού Δικαίου και Έγκληματολογίας, Οργάνωσις και διοικήσις Κοινωνικών Ύπηρεσιών, Μέθοδος κοινωνικής εργασίας με άτομα, Μέθοδος κοινωνικής εργασίας με ομάδας, Μέθοδος κοινωνικής εργασίας με κοινότητα, Στοιχεία κοινωνικής πολιτικής, Στοιχεία Ψυχιατρικής-Ψυχοπαθολογίας, Στοιχεία Έργατικής Νομοθεσίας, Κοινωνική Στατιστική, Στοιχεία κοινωνικού προγραμματισμού, Έπαγγελματική δεοντολογία, Κοινωνική έρευνα, Κοινοτική ανάπτυξις, Μέθοδοι κοινωνικής εργασίας με την οικογένεια, Μέθοδοι κοινωνικής εργασίας εις Ίδρύματα, Ποικίλα θέματα εις φροντιστηριακάς ώρας.

Πλήν της τακτικής παρακολούθησεως των ανωτέρω μαθημάτων αί σπουδάστριαι κατά τά ακαδ. έτη 1977-78, 1978-79 και 1979-80 ήσκήθησαν εις τά κάτωθι Κέντρα Πρακτικής Άσκήσεως:

Σπουδάστριαι

Δ/νσις Κοινων. Προνοίας Διαμ. Άθηνών	12
Δ/νσις Κοινων. Προνοίας Διαμ. Δυτ. Άττικής	24
Δ/νσις Κοινων. Προνοίας Διαμ. Άνατ. Άττικής	8
Δ/νσις Κοινων. Προνοίας Διαμ. Πειραιώς	10
Κέντρον Συμπαραστάσεως Οίκογενείας Ί. Μ. Νικαίας	19
Κέντρον Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων Μεταναστών	3
Έθνικός Οργανισμός Προνοίας	20
Ίδρυμα Κοινων. Προνοίας «Άγιος Νικόλαος»	4
Δ/νσις Ύγιεινης-Διαμ/τος Άθηνών-Άντιαφροδισιακόν Ίατρείον.	15

Σπουδάστριαι	
Κρατ. Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων 'Αθηνών	9
'Ιατρ. Σταθμός του Νοσ. Νταού Πεντέλης	12
'Ιατροπαιδαγωγικός Σταθμός του Κ.Θ.Ψ.Π.Α.	3
Τζάνειον Γεν. Νοσοκομείον Πειραιώς	4
'Ιπποκράτειον Γενικόν Νοσοκομείον 'Αθηνών	6
Νοσοκομείον Παιδών 'Αγλαΐας Κυριακού	6
Θεραπευτήριο «'Ο Εὐαγγελισμός»	22
Νοσοκομείον «'Αγιος Σάββας»	3
Διαγνωστικόν και Θεραπευτικόν 'Ινστιτ. Μεταξά	6
Δρομοκαίτειον Θεραπευτήριον	9
'Οργανισμός άπασχολήσεως εργατικού δυναμικού	64
Βιομηχανία Ι Ο Ν	6
Βιομηχανία ΕΛΣΑ	4
'Εταιρεία Προστασίας 'Ανηλίκων 'Αθηνών	11
'Εθνικόν 'Ιδρυμα Προστασίας Κωφαλάλων	14
Α.Ε. Τσιμέντων «'Ο ΤΙΤΑΝ»	1

Κατά την διάρκεια των πρακτικών άσκήσεων αϊ σπουδάστριαι των άνωτέρω άκαδημαϊκών έτών αντιμετώπισαν ως έγγιστα τρεις χιλιάδας (3.000) περιστατικών. 'Η πρακτική άσκησης πραγματοποιείται τρις της έβδομάδος, παραλλήλως προς την θεωρητικήν διδασκαλίαν, άρχομένη από του α' εξαμήνου του Β' έτους και συνεχιζομένη μέχρι του τέλους της φοιτήσεως. Διευκρινίζεται ότι μετά την διακοπήν των παραδόσεων ή πρακτική άσκησης γίνεται καθημερινώς (άπό 20ης Μαΐου έως 20ης 'Ιουνίου).

'Εκτός των άνωτέρω, έπραγματοποιήθησαν υπό της Σχολής δέκα πέντε εκπαιδευτικά έκδρομαί. Αϊ σπουδάστριαι κατά τας θερινάς περιόδους έπλαισίωσαν ως στελέχη διαφόρους κατασκηνώσεις της 'Εκκλησίας, του 'Υπουργείου Κοινωνικών 'Υπηρεσιών, πολλών Δήμων και Κοινοτήτων.

'Από του 1978 καθιερώθη ή δωρεάν διανομή εις τας σπουδαστριάς πολυγραφημένων ή φωτοτυπημένων σημειώσεων. Ούτως έξεδόθησαν αϊ κάτωθι σημειώσεις:

1. Είσαγωγή εις την έννοιαν της ομάδος (σελ. 57), 36 αντίτυπα.
2. Κοινωνική εργασία με ομάδες (σελ. 34), 36 αντίτυπα.
3. Κοινωνική εργασία με την εκκλ. κοινότητα (σελ. 40), αντίτυπα 36.
4. Κατ' άτομον κοινωνική εργασία (σελ. 63), αντίτυπα 40.
5. Είσαγωγή και έρμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης (σελ. 30), αντίτυπα 39.
6. Στοιχεΐα Οικογενειακού Δικαίου (σελ. 17), αντίτυπα 35.
7. Παραδόσεις Κοινωνιολογίας (σελ. 15), αντίτυπα 40.
8. Σημειώσεις Κοινωνικής Πολιτικής (σελ. 18), αντίτυπα 85.
9. Στοιχεΐα 'Αστικού Δικαίου, Γενικά 'Αρχαί, Οικογενειακόν Δίκαιον.
10. Είσαγωγή εις την Παλαιάν Διαθήκην (σελ. 35), αντίτυπα 39.
11. Σημειώσεις Ψυχιατρικής (σελ. 105), αντίτυπα 80.
12. Κοινωνική εργασία κατ' άτομον (σελ. 17), αντίτυπα 85.
13. Σημειώσεις Ποινικού Δικαίου-Ποινικής Δικονομίας (σελ. 24), αντίτυπα 40.
14. Σημειώσεις Ψυχιατρικής (σελ. 105), αντίτυπα 100.
15. Μαθήματα Κοινωνιολογίας (σελ. 32), αντίτυπα 36.

16. 'Η κατάρα των ναρκωτικών ουσιών, αντίτυπα 45.
17. Είσαγωγή εις την Βιολογίαν (σελ. 145), αντίτυπα 55.
18. 'Εννοιαι και όρισμοι της ομάδος (σελ. 48), αντίτυπα 35.
19. Σημειώσεις κοινωνικής εργασίας με ομάδες (σελ. 58), αντίτυπα 36.
20. Περιλήψεις Παραδόσεων Κοινωνιολογίας (σελ. 16), αντίτυπα 40.
21. Σημερινές συνθήκες προοπτικής 'Ασκήσεως (σελ. 15), αντίτυπα 50.
22. Είσαγωγή εις την Κοινωνικήν Στατιστικήν (σελ. 83), αντίτυπα 40.
23. 'Η διδασκαλία της Κοινωνικής 'Ερευνας (σελ. 18), αντίτυπα 40.

Προσφάτως συνετάγη και ύπεβλήθη εις τό 'Υπουργείον Κοινωνικών 'Υπηρεσιών ό νέος 'Οργανισμός της Σχολής.

β) Κοινωνικαί έρευναί. Κατά τό υπό εξέταση διάστημα αϊ σπουδάστριαι της Σχολής: 1. 'Ελαβον μέρος εις την υπό την αιγίδα της 'Ι. Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας και έπιστημονική μερίμνη της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έρευναν περί του εκκλησιαστικού φρονήματος κατά πυκνότητα πληθυσμού. 2. Αϊ εκπαιδευόμεναι εις τὰ Κέντρα Κοινωνικής Πολιτικής ως και εις τὰ 'Αστικά Κέντρα του 'Εθνικού 'Οργανισμού Προνοίας σπουδάστριαι έλαβον ένεργόν μέρος εις την απογραφικήν έρευναν της γεροντικής ήλικίας, ή όποία έπρογραμματίσθη κατά τό παρελθόν έτος υπό του 'Υπουργείου Κοινωνικών 'Υπηρεσιών. 3. 'Υπό ανάπτυξιν είναι ή κοινωνική έρευνα: «'Η έγκληματικότητα των νέων και τό θρησκευτικόν συναίσθημα». Τό 'Υπουργείον Δικαιοσύνης επέτρεψε (διά του ύπ' άριθ. Πρωτ. 67456/12.7.1978 έγγραφου) την διερεύνησιν του θέματος υπό των σπουδαστριών της Σχολής εις τὰ πλαίσια των 'Ιδρυμάτων 'Αγωγής 'Ανηλίκων και Σωφρονιστικών Καταστημάτων.

Συμμετοχή εις ειδικά «Σεμινάρια». 'Η διευθύντρια, τό εκπαιδευτικόν προσωπικόν και αντιπροσωπεΐαι σπουδαστριών συμμετέσχον κατά τὰ προαναφερθέντα έτη εις πλείονα των δώδεκα (12) έπιστημονικών σεμιναρίων διεθνούς και τοπικού χαρακτήρος ως και εις συναντήσεις εργασίας. 'Εκπρόσωποι της Διευθύνσεως της Σχολής συμμετέσχον εις Συμβούλια του 'Υπουργείου Κοινωνικών 'Υπηρεσιών, άποσκοπούντα εις την προαγωγήν της εκπαιδεύσεως εις την κοινωνικήν εργασία. Τέλος, ή Σχολή έξεπροσωπήθη εις διάφορα συνέδρια εκτός 'Ελλάδος.

'Η Σχολή έπραγματοποίησε πολιτιστικάς και άλλας επικαίρους εκδηλώσεις κατά τον έορτασμόν των δικαιωμάτων του ανθρώπου, του αέτους της γυναικάς», των δικαιωμάτων του παιδιού, της ημέρας της μητέρας, της υγείας, ως και επ' ευκαιρία διαφόρων θρησκευτικών έορτών (Εισόδια της Θεοτόκου, 'Αγίας Βαρβάρας, Τριών 'Ιεραρχών, 'Αγίας

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

ΠΕΡΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ

Π ρ ο ο ί μ ι ο *

Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἶναι ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη τῆς ὀρθόδοξης λατρείας μας, ὅπως αὐτὴ μᾶς παραδόθηκε ἀπ' τοὺς μεγάλους βυζαντινοὺς μελωργοὺς κ: ὅπως ἔφτασε ὡς ἐμᾶς, ἐξειληγμένη καὶ ἐξηγημένη ἀπ' τοὺς μεταβυζαντινοὺς διδασκάλους, μουσικολογιστάτους πρωτοφάλτες, λαμπαδαρίους, δομειστικούς, μοναχοὺς, ἱερομονάχους, λογιωτάτους κληρικούς, ἐπισκόπους καὶ πατριάρχες, μὲ μιὰν ἀδιάκοπη διαδοχὴ μέσα στὴν ἀμετάλλαχτη λειτουργικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ ἀπὸ καλλιτεχνικὴ - αἰσθητικὴ πλευρὰ καὶ ἀπὸ ὀργανικὴ - τεχνικὴ ἂν τὴν κρίνουμε, ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι δημιούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, συνέχιση καὶ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπ' τὰ χαρακτηριστικώτερα ἐκδηλώματα τοῦ βυζαντινοῦ πνεύματος καὶ

* Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς, σεβασμιώτατος μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος Ψαριανός, ὁ καὶ μουσικολογιστάτος Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, σὲ μιὰ συνεδρία τὴν ἀνοιχτὴν τοῦ 1979 ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συζητηθῆ τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ νὰ υποβληθῆ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἓνα μικρὸ Ὑπόμνημα μὲ τὰ βασικὰ σημεῖα τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Ὑστερα ἀπὸ πολὺ χρῆσιμη συζήτηση ἔλαχε σὲ μένα νὰ συντάξω τὸ Ὑπόμνημα.

Θεωρῶντας γενικότερα τὴν ὑπόθεση τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς παιδείας καὶ κρίνοντας πὼς δὲν ὑπάρχουν ἄλλα περιθώρια ἀναβολῆς γιὰ μιὰ σοβαρὴ καὶ σωστὴ ἀντιμετώπιση τῶν μουσικῶν πραγμάτων τοῦ τό-

πολιτισμοῦ. Ὡς τέχνη ποὺ ὑπηρετεῖ τὴ λατρεία εἶναι καθαρὰ ἐκκλησιαστικὴ τέχνη καὶ ὁ χαρακτήρας τῆς εἶναι μυσταγωγικός - ἀναγωγικός. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ ὄρος «Βυζαντινὴ Μουσικὴ» πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ ἀπ' τὸ κατηγορηματικὸ «ἐκκλησιαστικὴ», γιὰ νὰ γίνετα ἡ ἀπαραίτητη διαστολὴ ἀπ' τὴν «κοσμικὴ» - ἐξωτερικὴ μουσικὴ. Οἱ φυσικοὶ θεραπευτὲς αὐτῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, τῆς Ψαλτικῆς, εἶναι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ φάλτες τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ πρέπει καὶ ποὺ μποροῦν νὰ εἶναι καὶ καλλιτέχνες. Ἡ Ψαλτικὴ στὴν Ἐκκλησία εἶναι βέβαια μέσο μὲ καλλιτεχνικὲς ὁποσδήποτε ἀξιώσεις καὶ μὲ σκοπὸ τὴν ἱερὴ ὑπόθεση τῆς μυσταγωγίας τῶν πιστῶν.

Τὸ μέλος ποὺ γύνει τὸν ποιητικὸ λειτουργικὸ λόγον — ψαλμοὺς καὶ τροπάρια — ἔχει ἓναν ἰδιαιτέρου χαρακτήρα καὶ ὕφος καὶ μιὰ συντηρητικότητα στὴ δομὴ

που μας καὶ κυρίως τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης καὶ τῆς Δημοτικῆς Μουσικῆς, ἔδωσα πλάτος στὸ Ὑπόμνημα τέτοιο, ὅπως τὸ ἀπαιτοῦσε ἡ σφαιρικὴ θεώρηση τοῦ θέματος καὶ ἡ ἱστορικὴ του ἀναδρομὴ, γιὰ νὰ καταδειχθῆ πόσο οἱ παλαιότερες γενεὲς φρόντιζαν περισσότερο ἀπὸ ἐμᾶς τὰ θέματα αὐτά.

Τὸ Ὑπόμνημα αὐτὸ τελειωμένο ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὴ Σ.Ε. Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς στὴ συνεδρία τῆς 13.11.1980 ὅπου καὶ ἀποφασίστηκε νὰ υποβληθῆ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, νὰ δημοσιευθῆ στὸ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» καὶ νὰ κυκλοφορηθῆ σὲ ἀνάτυπα σὲ ὅλους τοὺς ἀρμόδιους φορεῖς μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐκδηλωθῆ ἐπιτέλους ἓνα γενικότερο ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πολιτεία γιὰ ὅ,τι οἱ πατέρες μας ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ μᾶς παρέδωκαν ὡς ἐθνικὴ μουσικὴ κληρονομία.

Φιλοθέης, Εὐαγγελισμοῦ κ.λπ.) καὶ ἐθνικῶν ἐπετειῶν.

Ἔρανοι. Ἡ ΑΣΚΕΑ: 1. Συνέβαλεν εἰς τὴν ἐπιτυχὴ διεξαγωγὴν τοῦ Ἐράνου τῆς Ἀγάπης τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. 2. Διεκρίθη εἰς τὸν προγραμματισμὸν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐράνων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ὑπὸ τοῦ τελευταίου, σημειωτέον, ἀπενεμήθη χρυσοῦν μετᾶλλον εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἐστάλησαν ἔγγραφοι ἑται-

νοι. 3. Συνέβαλεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν προγραμματισμὸν καὶ τὴν διενέργειαν ἐράνων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντικαρκινικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐτιμήθη διὰ μεταλλίων κατὰ τὸ παρελθόν. Τὸ ἔτος 1978 ἡ Σχολὴ ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντικαρκινικῆς Ἐταιρείας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀντικαρκινικῶν Ἰνστιτούτων διὰ τῆς ἀπονομῆς διπλώματος ὡς ἐλαχίστου δείγματος εὐγνωμοσύνης).

(Συνεχίζεται)

των μελικών φράσεων, επειδή και τὰ ποιητικά κείμενα, ή ύμνογραφία, παραμένει ή ίδια από τότε που ζυμώθηκαν μαζί και άξεχώριστα πιά αποτελούν τήν άσματολογία τής λατρείας. Οι εξελίξεις είναι λίγες και σέ λίγα μουσικά είδη· άλλωστε σέ όλες τις εποχές οι προσευχές των πιστών και «οί φωνές τής δέησης» είναι οι ίδιες, ξετυλίγονται δηλαδή μέσ' άπ' αυτές οι ιεροί φόβοι μας άπ' τήν άμαρτωλότητά μας και οι ιεροί πόθοι μας νά λυτρωθούμε και νά άκούσουμε «δεύτε οι εύλογημένοι του πατρός μου». Έτσι, Ύμνογραφία και Μουσική αποτελούν οργανική συνύφανση και έχουν μερικά παραμόνυμα και άμετάβλητα στοιχεία που τά ίσχυροποίησε ή παράδοση και τά κατέστησε ως τά προσφορώτερα μέσα άναγωγής των πιστών κατά τις δημόσιες συνάξεις τής λατρείας.

Στήν ορθόδοξη λατρεία κυριαρχεί ο ύμνογραφικός λόγος με έντονο τó προσωπικό στοιχείο, για νά τονίζεται ή προσωπική πληρότητα του καθένα πιστού. Ο ορθόδοξος είναι μόνος, «ένώπιος ένωπίω», άπέναντι στο Θεό που λατρεύει. Η δέηση του ή ο αίνος, ή έκεία ή τó μεγαλυάρι του, όπως ξετυλίγονται στα τροπάρια που ψελλίζει ή που ψαλμωδεί, είναι προσωπική του υπόθεση, μονοδιάστατη για τόν καθένα άνάγκη, μονοφωνία πάντοτε για τόν καθένα, με τó φυσικό και άπερίεργο» έργο, τήν ανθρώπινη φωνή για τήν λογικήν ύμνηση

Η Ψαλτική Τέχνη, λοιπόν, βυζαντινή και μεταβυζαντινή, είναι φωνητική —άλλοιώς δέν θά υπήρχε ύμνογραφία, μονοφωνική— άλλοιώς ή ύμνογραφία δέν θά είχε αυτόν τόν προσωπικό χαρακτήρα, και άνόργανη —άλλοιώς ή ύμνογραφία δέν θά είχε τή δυνατή έκφραση που έχει και άπωσδήποτε δέν θά είχε αυτόν τόν πλούτο και τήν έκταση σέ ποιητικές συνθέσεις. Η διαφύλαξη άκριθώς του ύμνογραφικού αυτού θησαυρού, άνυπέροβλητου σέ έκφραση των θρησκευτικών συναισθημάτων και μοναδικού σέ παγκόσμια κλίμακα, επιβάλλει τήν διατήρηση και διάδοση και του ένδύματός του, του βυζαντινού μέλους, έτσι άκριθώς όπως μάς παραδόθηκε από γενεά σέ γενεά.

* * *

Η χρήση και χρησιμότητα αυτής τής μουσικής στη λατρεία είναι καταφανής με τήν ύμνολογία, ύμνογραφία και μουσική, οι πιστοί κατευφραίνονται και άνάγονται σέ μίαν άλλη σφαίρα, στον άναδαθμό τής κατανύξεως, για άμεσώτερη προσομίλια με τόν Θεό. «Ψαλμός γάρ και εκ λιθίνης καρδίας δάκρυον έκκαλείται» ψαλμός τó των άγγέλων έργο, τó ούράνιον πολιτεύμα, τó πνευματικόν θυμίαμα. Ω τής σοφής έπινοίας του διδασκά-

λου, όμοϋ τε άδειν ήμάς και τά λυσιτελή μανθάνειν μη χανωμένου! θθεν και μάλλον πως έντυπούται ταις ψυχαις τά διδάγματα. Βίαιον μέν γάρ μάθημα οδ πέφυκε παραμένειν, τά δε μετά τέρψεως και χάριτος είσδυόμενα μονιμώτερον πως ταις ψυχαις ήμιν ενιζάνει», και «επειδή γάρ είδε τó πνεύμα τó άγιον δυσάγωγον προς άρετήν τó γένος των ανθρώπων, και διά τó προς ήδονήν έπιρρεπές του όρθου θίου καταμελούντας ήμάς· τί ποιεί; τó εκ τής μελωδίας τερπνόν τοις δόγμασιν ένγκατέμιξεν, ίνα τή προσηγεϊ και λείψ τής άκοής τó εκ των λόγων ώφέλιμον ύποδεχώμεθα», είναι ή σοφή θεώρηση για τή μουσική στη λατρεία του άγιου Βασιλείου. "Άλλωστε στήν Έκκλησία φέλουμε «έν τή ναφ έστώτες τής δόξης σου, έν ούρανφ έστάναι νομιζομεν», όπου οι άγγελοι «άκαταπαύστοις στόμασιν, άσιγήτοις δοξολογίαις, βοούν και κράζουν, ύμνοϋν και λέγουν «άγιος, άγιος, άγιος».

Και ως τέχνη ή έκκλησιαστική μουσική είναι αξία καθ' έαυτή, πέρ' από κάθε σύγκριση. Οι μεγάλοι μελωργοί, άνθρωποι του έκκλησιαστικού περιόδου, όπου έψελναν «άπό φυλακής πρώιας μέχρι νυκτός και άπ' τά νεανικά τους χρόνια μέχρι τó θάνατό τους, έναρμόνισαν τά ψάλματα τους με τις άλλες λειτουργικές τέχνες, τήν άρχιτεκτονική, τήν άγιογραφία, τήν ύμνογραφία, τήν ξυλογλυπτική. Δημιουργήθηκαν και στον χώρο αυτόν άριστουργήματα και μοναδικά φωνητικά μνημεία, τά πολλά και ποικιλώνυμα είδη τής βυζαντινης και μεταβυζαντινης μελοποιίας. Μέσα σέ χίλια χρόνια περισσότεροι από χίλιοι μελωργοί μάς περέδωκαν επώνυμες συνθέσεις· άπ' αυτούς οι έκκατό τουλάχιστο είναι μεγάλοι μελωργοί, είναι οι δικόι μας έθνικοί μελωργοί, κι ως άγνοούμε οι πιο πολλοί και τά όνόματά τους. Πολλοί άπ' αυτούς, πάλι, ήταν έξοχοι κωδικογράφοι· πάνω από πέντε χιλιάδες χειρόγραφοι κώδικες βυζαντινης μουσικής είναι γνωστοί σήμερα· κι αυτός ο θησαυρός είναι δικός μας, έθνικός θησαυρός, κι ως βρίσκεται άρκετός έξω άπ' τήν Ελλάδα κι όλος σχεδόν άκατάγραφος. Πολλοί άπ' τους μελωργούς, άκόμη, υπήρξαν και ύμνογράφοι, κυρίως δεκαπεντασυλλάβων συνθέσεων, για νά βρή έτσι ο πολιτικός στίχος τó ταιριαστό του ένδυμα στο ψαλτικό αναλόγιο, όπως και τó τραγούδι στο προαύλιο των έκκλησιών· γιατί με τή σημειογραφία τής Ψαλτικής Τέχνης και από τους ψάλτες, τους μόνους άλλωστε έκπροσώπους έθνικής μουσικής παιδείας, είναι μελισμένα και τά έθνικά μας δημοτικά και τά άλλα τραγούδια μας, τά άστικά και τά ψαλτοτραγούδα.

Με όλα τά παραπάνω καταφαίνεται ότι πρόκειται για πατροπαράδοτη κληρονομιά, με τήν όποία μάς χρέωσαν οι προηγούμενες γενεές· πρόκειται καθαρά για έθνική

παράδοση, που υφαίνει και σήμερα, όπως ή πίστη μας και ή γλώσσα μας, τὰ κυριώτερα ἐκδηλώματα τῆς ζωῆς μας. Ἡ ζωντανή παράδοση εἶναι πάντοτε δύναμη και μιὰ ἀφετηρία για καινούργια δημιουργία ἀρα ἀπαραίτητη προϋπόθεση για ὁποιαδήποτε ἐξέλιξη. Ἡ θέση αὐτή ἔχει τὸ λόγο της και στὰ ψαλτικά πράγματα τοῦ τόπου μας.

* * *

Ἐδῶ θέβαια ἔχει τὴ θέση της ἡ ἀκόλουθη παρατήρηση. Ἡ μουσική μας παράδοση, Ψαλτική και Δημοτική, τὰ τελευταία κυρίως ἑκατοντηνὰ χρόνια, πέρασε ἀπὸ πολλές ταλαιπωρίες και δοκίμασε πολλές πικρὲς ἐπιδουλιές, συμπαροκοουθῶντας τὸν ἀγῶνα και τὴν ἀγωνία μαζί τῶν νεοελλήνων νὰ βροῦν τὴν ταυτότητά τους στις ἀτραπούς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τρόπου ζωῆς. Παρόλο ὅτι κλειστήθηκε σὲ συντηρητικότητα — ὑπῆρξαν τοὐλάχιστο γενναίες τέτοιες προσπάθειες — σημειώθηκε πάντως μιὰ ἀτονία πρὸς τὰ ὅσα γνήσια και καλὰ παραδόθηκαν, και αὐτὴ ἡ ἀτονία μὲ τὴ σειρά της δοθήθηκε στὸ νόθευμα τῆς μουσικῆς παραδόσεως μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς προσαρμογῆς πρὸς τις ἐπιταγὲς τῶν καιρῶν ἢ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἀνακαινίσεως τῆς ψαλτικῆς τῆς λατρείας μας. Οἱ κύριοι φορεῖς, πρωτοφάλλτες ὀνομαστοί, ἄθελα ἢ θεληματικά, μὲ τὴ σκέψη νὰ «καλλωπίσουν» τάχα τὰ παλαιὰ μέλη, νοθεύουν τὴν παράδοση ἐξακοουθητικά ἀπὸ πολὺ καιρὸ τώρα. Ἀναλαμβάνονται φιλότιμες προσπάθειες για ὀρθὴ ἑρμηνεία τῶν ψαλτικῶν, ὅπως αὐτὰ ὑπάρχουν στις πρῶτες ἔντυπες ἐκδόσεις, ἀλλὰ ὅταν αὐτὲς δὲν γίνονται ὕστερα ἀπὸ μελέτη και βαθειὰ γνώση τῶν πραγμάτων καταντοῦν νὰ νοθεύουν πὶο πολὺ και ν' ἀλλοιώνουν τὴ γνήσια μουσικὴ παράδοση. Στις προσπάθειες αὐτὲς, και παλαιότερα και τελευταία, ἐφαρμόζεται τὸ σημερινὸ αἰσθητικὸ κριτήριο και φορτῶνεται ἔτσι ἡ σημειογραφία μὲ βάρος και πολυλογία που ποτὲ δὲν εἶχε και ποτὲ οἱ δημιουργοὶ της δὲν τῆς ἔδωσαν, ἢ, ἀντίθετα, ἀπογυμνῶνεται τόσο και κομματιάζεται, χάνοντας τὴν πλαστικότητα της, που τελικά και στὴ μιὰ και στὴν ἄλλη περίπτωση δὲν πρόκειται για ἄκουσμα μιᾶς συγκεκριμένης ἐπώνυμης συνθέσεως, συγκεκριμένης χρονολογίας, ἀλλὰ για λάλημα τωρινὸ μὲ ψευδῶνυμη γλώσσα. Ἔτσι ὁποσδήποτε πάσχει ἡ μουσική μας παράδοση και δὲν μπορεί νὰ προσφέρει τὰ ἐχέγγυα για τὴν ἀξία της και για παραπέρα ὀμόχυμη δημιουργία και ὀμαλή ἐξέλιξη.

Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ μέγα κεφάλαιο, τὸ πατροπαράδοτο κληροδοτήμα, ὅπως εἶναι ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, τὸ χρέος τῶν κληρονόμων, Ἐκκλησίας και Πολιτείας, παρουσιάζεται μὲ δυὸ διαστάσεις τὴν

διαφύλαξη και τὴν προβολή. Και ὅσο πὶο θερμὴ ἐκδηλώνεται ἡ στοργή και ἡ φροντίδα για τὴ διαφύλαξη αὐτοῦ τοῦ θησαυροῦ, τόσο και ἡ προβολὴ του και ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδραση που ἀπορρέει ἀπ' αὐτὴ ἐξασφαλίζεται και εὐκοιύνεται. Ὅποιαδήποτε ἀναβολὴ ἢ ὀλιγωρία για τὸ ἔνα ἢ για τὸ ἄλλο, τὴν διαφύλαξη ἢ τὴν προβολή, ἐγγίζει νὰ σημαίνει ἀχαριστία πρὸς ὅτι οἱ πατέρες μας δημιούργησαν, διαφύλαξαν και μᾶς παρέδωκαν.

* * *

Μὲ τὴν συνείσθηση ὅτι ἐκπληρώνεται ἔνα ἐλάχιστο χρέος και μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ, χαρακτήθηκαν ὀλα τὰ παραπάνω προσομιακά, για ν' ἀκοουθησούν, διαρθρωμένα σὲ τρία μέρη και ἔνα ἐπίμετρο, τὰ κυριώτερα και πάντως τὰ βασικά σημεία, τὰ ὀποία παρουσιάζουν ἀνάγλυφη τὴν εἰκόνα τῶν μουσικῶν ἐν γένει πραγμάτων στὸν τόπο μας, και ὀδιαίτερα τῶν ψαλτικῶν, και προσφέρουν μαζί, ὀάν σύνολο, τὸ πλαίσιο για τὴν ὀρθὴ ἀντιμετώπιση και θεραπεία τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, ὅπως κυριώτατα ἐκφράζεται στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη και τὸ Δημοτικὸ Τραγούδι.

Τὰ δυὸ πρῶτα μέρη τοῦ Ἰπομνήματος τούτου, ἀφοροῦν στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη, ὀάν μέσο λατρείας ἀπ' τὴ μιὰ μεριά και ὀάν τέχνη καθαυτὸ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά. Τὸ τρίτο μέρος ἀναφέρεται στὴ Δημοτικὴ Μουσική και στὸ Ἐπίμετρο, τέλος, χαράσσονται δυὸ τρεῖς προτάσεις για μιὰ λυσιτελέστερη μουσικὴ παιδεία γενικώτερα στὸν τόπο μας.

Τὸ Ἰπόμνημα στὸ τέλος συμπληρώνουν ἐπισημειώσεις και χρήσιμη Βιβλιογραφία, ὀπου ἀναδημοσιεύονται και σχετικὰ ἐπίσημα κείμενα που διατηροῦν ἀκόμα τὴν ἐπικαιρότητά τους.

* * *

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο Ν

Ἡ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Ὡς μὲσο στὴ λατρεία ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἶναι καθαρὰ ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεση, ὀπου μπορεί ὀμως νὰ βοηθήσει και ἡ Πολιτεία.

Πρωταρχικὴ δάση για τὴν λυσιτελέστερη θεραπεία τοῦ πράγματος εἶναι ἡ νομικὴ κατοχύρωση και γενναία ὀικονομικὴ προκοδοτήρηση για τὴν παραπέρα δραστηριοποίηση τοῦ συσταθέντος τὸ 1970 ἀπ' τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἰδρύματος Βυζαντινῆς

Μουσικολογίας, που σαν στόχους και επιδιώξεις έταξε σχεδόν όλα όσα διαλαμβάνονται και στο Ύπόμνημα του- το' ή ίδρυση μαζί Κέντρου - Μεγάρου για να στεγασθώ ειδικά το Ίδρυμα με τις πολλαπλές του ανάγκες και προοπτικές - ως και αυτή της συστάσεως Ἀνωτάτης Ἀκαδημίας Ἐθνικῆς Μουσικῆς, Ψαλτικῆς καὶ Δημοτικῆς καὶ σύσταση παράλληλα στο Ίδρυμα Ἐπιτροπῆς Εἰδημόνων για μελέτη τῶν θεμάτων που κάθε φορά θά παρουσιάζονται και υπόδειξη τῶν προσφόρων μέσων για τήν επιστημονική εξέταση και ομοιόμορφη εκτέλεση και διάδοση τοῦ βυζαντινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους.

Τὸ Ίδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, ως κέντρο ἀνώτερης επιστημονικῆς ἔρευνας και σπουδῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, εἶναι και πρέπει να ὀρισθῆ και ως ὁ ἀνώτατος ἐποπτικός Ὄργανισμός για ὅλες τις Σχολές Βυζαντινῆς Μουσικῆς, με σκοπὸ τήν διευκόλυνση και τήν προαγωγή τῆς λειτουργίας τῶν Σχολῶν αὐτῶν.

Οἱ προσφορῶτεροι, ὕστερα τρόποι για θεραπεία και ἀντιμετώπιση τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

α. Ίδρυση Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς σὲ κάθε Μητρόπολη, ἀνεξαρτήτων ἀπ' τις Ὀδειακές Σχολές, με διδασκάλους τοὺς πρωτοφάλτες για τὸ Πρακτικὸ — με στοιχεῖα θεωρίας — και τοὺς λογίους κληρικούς τῶν Μητροπόλεων, και αὐτοὺς τοὺς μητροπολίτες, για τὸ Τυπικολογικὸ - Λειτουργικὸ μέρος. Ἡ φοίτηση να εἶναι δωρεάν. Οἱ μαθητῆς να ἐπιλέγονται ἀπὸ ἐκείνους που ξέρουν ἢ που ἔχουν κλίση στο δημοτικὸ τραγούδι.

β. Σύσταση Συνοδικῆς στίς Ὀδειακές Σχολές Βυζαντινῆς Μουσικῆς να σταματήσουν να διδάσκουν τῆ Βυζαντινῆ Μουσικῆ με τὸ πιάνο, γιατί ἔτσι καταστρέφεται ὁ πλοῦτος τῶν «λεπτῶν» διαστημάτων που χαρακτηρίζει τήν μονοφωνική βυζαντινῆ μουσική και ἀλλοιώνεται ἢ ἐκφραση και τὸ ὕφος τῆς ἔθνικῆς αὐτῆς μουσικῆς παραδόσεως.

Ἐπαγόρευση τῆς εἰσαγωγῆς και χρήσεως ὀργάνων — ὀπωινδήποτε — στοὺς ἱερούς ναοὺς ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

γ. Θητεία τῶν μελλόντων Ἱεροφαιτῶν, ἀποφοίτων ὀπωινδήποτε τῶν Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τουλάχιστο για ἕνα χρόνο ως δοκίμων, εἰς τὸ ἀναλόγιο καλῶν Ἱεροφαιτῶν, που γνωρίζουν σὲ βάθος τὰ ψαλτικά, σέβονται τὰ μουσικά κείμενα και διασώζουν κατὰ παράδοση τὸ βυζαντινὸ χρώμα και ὕφος στήν ψαλμῶδησή τους.

Ἡ τοποθέτηση τῶν Ἱεροφαιτῶν σὲ ἱερούς Ναοὺς να γίνεται με ἀξιολογικά κριτήρια και μέσω τῶν Συλλόγων

Ἱεροφαιτῶν και ὄχι κατὰ πῶς ἀρέσει στοὺς προϊσταμένους και τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Ναῶν. Τήρηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως να προάγονται οἱ λαμπαδαριοὶ σὲ πρωτοφάλτες και οἱ βοηθοὶ - δομῆτικοι σὲ λαμπαδαριοὺς στὸν ἴδιο ναό, για να δημιουργεῖται μιὰ μονιμώτερη παράδοση και συνέχιση τῶν ψαλτικῶν πραγμάτων και διαφύλαξή τους μαζί ἀπὸ ξενόφερτες ἢ ξενόζηλες ἐπιδράσεις.

δ. Μισθολογική ἱκανοποίηση και κοινωνική ἀσφάλιση τῶν Ἱεροφαιτῶν, με τῆ φροντίδα Ἐκκλησίας - Πολιτείας. Ἡ Ψαλτικῆ εἶναι: ἰδιάζουσα καλλιτεχνική ἐργασία, που ἀπαιτεῖ ἐιδικές γνώσεις και ἱκανότητες, και ὑποβάλλει: σὲ σωματικὴ φθορά και στέρηση τῆς ἐλευθερίας για ὅλες τις ἀργίες.

Χαριστικὴ συνταξιοδότηση στοὺς ἀριστεῖς Ἱεροφαιτῆς και μουσικολόγους, ἰδίως τοὺς ἡλικιωμένους τῆς ἐποχῆς μας, που ἢ δὲν ἔχουν καθόλου ἢ ἔχουν πενιχρὴ σύνταξη.

ε. Εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς στίς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίες και τὸ Γυμνάσιο, καθὼς ἐνδεχομένως και στή Σχολὴ Χωροφυλακῆς. Με τὸ μέσο αὐτὸ οἱ Δάσκαλοι και Χωροφύλακες μποροῦν να βοηθοῦν στὰ ψαλτικά στοὺς ναοὺς τῶν χωριῶν, ὅπου τὸ πρόβλημα εἶναι ὀξύ, ἀλλὰ και να διδάσκουν στοὺς μαθητῆς τῶν χωριῶν κυρίως τὰ βασικά τροπάρια τῆς Ὀκτωήχου.

ς. Ἐλεγχος ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰδημόνων τοῦ ΙΒΜ τῶν ἐκδιδομένων μουσικῶν διβλίων και σύσταση για τὸ τι πρέπει να ψέλνουν οἱ φάλτες κατὰ τις διάφορες ἀκολουθίες ἰδίως σύσταση να προτιμοῦνται: ἔτοῦτα τὰ μέλη ἀπὸ ἐκεῖνα, τούτων τῶν μουσικῶν και ὄχι τῶν ἄλλων. Με αὐτὸ βέβαια δὲν θά ἐπιδιώκεται ἕνας ξερὸς συντηρητισμός και ἀπόπνιξη κάθε νέας ὁμοσύνης δημιουργίας στὸν ψαλτικὸ χῶρο. Θά διαμορφωθῆ ὁμως ἔτσι: ἕνα κριτήριο που θά συμβάλει στή διάκριση τῆς γνήσιας ἀπὸ τήν φκιαχτῆ με ἀμφίβολη ἀξία παράδοση και στήν ομοιόμορφη ψαλμῶδηση με μεγάλη προσέγγιση τοῦ ὀρθοῦ και διάδοση τοῦ βυζαντινοῦ μέλους, καθὼς ἐπίσης και στή σοβαρότερη ἐνασχόληση τῶν ψαλτῶν και μουσικοδιδασκάλων με τῆ μελοποιία.

ζ. Ἀπαγόρευση τῆς ἀκριτῆς συνήθειας, που ἀπλώνεται ὀλοένα και σὲ περισσότερους ναοὺς, να φάλλονσαι διφωνίες και τριφωνίες ἢ και τετραφωνίες σὲ ὀξείς τόνους κοντὰ στο τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, και συγκεκριμένα μετὰ τὸ μεγαλυνάριο Ἐξίόν ἐστιν. Μιὰ τέτοια μίξη ἑτερογενῶν στοιχείων σύγχυση μόνο προκαλεῖ, καταστρέφει τήν κατανοητικὴν ἀτμόσφαιρα στο κορυφαῖο

της σημείο και μαρτυρεί ελαφρότητα και μουσική άπαιδευσία εκείνων που την επιβάλλουν. Αυτό το ανάκατωμα είναι ένας μουσικός τραγέλαφος που στή ζωγραφική, για τη ζωντάνια της εικόνας, θα εύρισκε κανείς παρόμοιο, αν έβλεπε μιιά ζωγραφιά του Μάρκου Μπότσαρη, για παράδειγμα, με μεξικανικό σομπρέρο. Η ευαισθησία για την άρμονία του συνόλου είναι μιιά άξιοσέβαστη άρχή σε οποιαδήποτε μορφή τέχνης.

η. Μετάδοση άπ' το Ραδιόφωνο και την Τηλεόραση των άκολουθιών εκ περιτροπής άπ' τους ιερούς ναούς, όπου οι ιεροφάλτες σεμνύνονται για το ήθος και το ύφος τους μαζί και ψέλνουν με χορό ψαλτών, «άπό χοροῦ», τὰ βυζαντινά εκκλησιαστικά μέλη. Πρόσθετη μέριμνα για τους ιεροφάλτες αυτούς, ιδίως των μεγάλων ναών, και τὸ έργο τους, τὸν καταρτισμὸ δηλαδή και τὴν διδασκαλία του χοροῦ των ψαλτών.

θ. Ένίσχυση των βυζαντινών χορών των διαφόρων Συλλόγων ή Σωματείων Έροφαλτών σε δημόσιες συνάξεις και προβολή τους άπ' το Ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο, για να φτάσει σε όλες τις γωνίες της Χώρας ή δραστηριότητα στον τομέα αυτόν. Ίση, αν όχι περισσή, μέριμνα για προβολή των χορών Έροφαλτών των έπαρχιακών πόλεων.

ι. Σύγκληση περιοδικῶς κάθε χρόνο σε μιιά μεγάλη πόλη, με τὴν έποπτεία του IBM, άπ' τὴ Μητρόπολη του τόπου, ειδικῶν σεμιναρίων για έννημέρωση και διασάφηση ζητημάτων των Έροφαλτών και των ψαλτικῶν πραγμάτων.

ια. Ένοποίηση ή Συνομοσπονδία των διαφόρων Συλλόγων Έροφαλτών ή Φίλων της Βυζαντινῆς Μουσικῆς και προγραμματισμὸς άναγνώσεως διαφόρων πραγματειῶν των ειδημόνων σε περιοδικές τακτές συγκλήσεις της δλομελείας, τουλάχιστο μιιά φορά τὸ μήνα.

ιβ. Καθιέρωση ειδικῆς στήλης για τὰ ψαλτικά στά κατά τόπους μητροπολιτικά έπίσημα δελτία, ή εν ανάγκη έκδοση ειδικῶν περιοδικῶν με ειδησεογραφικό και εκλαϊκευτικό χαρακτήρα. Η έφημερίδα «Έροφαλτικά Νέα» θα μπορούσε να ανταποκριθῆ στις δημιουργούμενες έτσι νέες καταστάσεις με άνάλογη προσαρμογή. Να καταρτισθῆ και να δημοσιευθῆ Πίνακας των μουσικολογικῶν Έροφαλτών κατά Μητροπόλεις.

ιγ. Καθιέρωση ειδικῆς έκπομπῆς άπ' το Ραδιόφωνο, ή προτιμότερο, τὴν Τηλεόραση, με θέμα τὴ μορφολογική άνάλυση των ειδῶν της Ψαλτικῆς και τὴ λειτουργία τους στη λατρεία. Προσωπογραφία μαζί των κυριωτέρων μελουργῶν, βυζαντινῶν και μεταβυζαντινῶν. Η έκ-

πομπή μπορεί να είναι μιιά κάθε δεκαπενθήμερο, αλλά τουλάχιστο να διαρκεί μιισή ώρα. Το καλύτερο βέβαια θα ήταν να είχε ή Έκκλησία, ή άμποτε θα έχει, δικό της τηλεοπτικό δίκτυο, όποτε και ή συχνότητα της έκπομπῆς θα ήταν έφικτή και όπωσδήποτε λυσιτελέστερη.

ιδ. Σύμπραξη των υπευθύνων των Προγραμμάτων των Ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων με τὴν ειδική Έπιτροπή του Ίδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, ή με τὴν Συνοδική Έπιτροπή Έκκλησιαστικῆς Τέχνης και Μουσικῆς. Η συνεργασία αυτή είναι άπαραίτητη έπειδή εις τὴν έρμηνεία της ψαλτικῆς επικράτησαν —καλῶς ή κακῶς— διάφορα ὕψη διαφόρων χοραρχῶν, που ώστόσο κανένα δέν έγγίξει: τὴν ιστορική γνησιότητα και ορθότητα της παραδεδομένης ψαλτικῆς και δέν είναι σωστό, άπεναντίας είναι δλαθερό, στις ραδιοτηλεοπτικές έκπομπές να μονιμοποιείται για πολὺ καιρὸ αυτή ή ή άλλη έπιβολή άποδόσεως των μουσικῶν κειμένων. Το σωστό είναι να έχει τὴν εὐθύνη της έπιλογῆς των κειμένων ή άρμοδία Έπιτροπή και να διανέμει: στις διάφορες Χορωδίες τὸ πρόγραμμα και τὰ ήλεγμένα μουσικά κείμενα, κι έτσι εκ περιτροπῆς ν' άκούγονται όλες οι χορωδίες με τὴν προσπάθεια της σωστῆς τηρήσεως της μουσικῆς. Αυτό θα οδηγῆσει στήν ομοιομορφία της Ψαλτικῆς με τὸ μεγαλύτερο δυνατό ποσοστὸ προσεγγίσεως της ιστορικῆς ορθότητας.

Τὰ σημαδόφωνα ένα και τὸ ίδιο περιεχόμενο έχουν για όλους τους έρμηνευτές ιεροφάλτες και τὴν ίδια άπό όλους πρέπει να φθέγγονται: φωνή, κατά πῶς ή τέχνη και ή παράδοση ύπαγορεύουν.

Και πάλι ας τονισθῆ ότι όλοι αυτοί οι «περιορισμοί» άποβλέπουν στή συνειδητοποίηση ότι έχουμε να κάνουμε με ένα εθνικό κεφάλαιο κι όχι με προσωπική του καθένα ιεροφάλη ή ιερέα, ή τὸ χειρότερο των έπιτρόπων των ναών ή των άρμοδίων της έλληνικῆς Ραδιοφωνίας και Τηλεοράσεως ὕπθεση, κι ότι πρέπει: αυτήν τὴν παράδοση να τὴ σεβόμαστε άπολυπραγμόνητα. Όταν μιλάμε κι όταν θέλουμε γνήσια παραδοσιακή ψαλτική καθῶς έπίσης γνήσια δημοτική μουσική, πρέπει να σκύδουμε και να εξετάζουμε βαθιά τὸ προκείμενο, άλλοιῶς κινδυνεύουμε να παίρνουμε για γνήσιο τὸ παραφθαρμένο άπό πολλές κακοποιήσεις προσωπείο της. Ας μὴ συγχέουμε τόσο τὰ πράγματα.

Τέλος, άποφυγή της οργανικῆς έπενδύσεως των βυζαντινῶν μελωδιῶν, γιατί ὕπάρχει ὁ κίνδυνος του εθισμού και της έπιβολῆς σιγά - σιγά οργανικῆς μουσικῆς στη λατρεία, πᾶγμα που ή παράδοση μέχρι τώρα τὸ θεώρησε άσύμφορο, έπειδή κυρίως άποβαίνει: σε βάρος του λόγου

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Λ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Έπί τῆς τεθείσης ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἀπὸ 10.10.1979 πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀναφορᾶς - παραιτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Θ. . . , ἡ ζητούμενη γνώμη ἡμῶν ἔχει ὡς κάτωθι:

1. Ὁ νόμος 590) 77 περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Μητροπολίτας κατὰ τὴν δι' ἄρθρου 11 διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Μητροπόλεις, κατονομάζει τούτους «ἐν ἐνεργείᾳ, διαποιμαίνοντας, οἰκείους Ἀρχιερεῖς, ἐπιχωρίους ἀρχιερεῖς» καί, πρὸς πρόληψιν οἰασδῆποτε παρερμηγείας ἢ ἀμφισθητήσεως, δι' ἄρθρου 52 παρ. 1 ἀποσαφηνίζει: «ὅπου ἐν τῷ παρόντι γίνεται χρῆσις τοῦ ὄρου «ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης» ἢ «ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέως» νοεῖται ὁ διαποιμαίνων Μητροπολιν ἀρχιερεύς.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω νόμου, καὶ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοὺς διαποιμαίνοντας Μητροπόλεις ἀρχιερεῖς, οἱ μὴ διαποιμαίνοντες Μητροπόλεις κατονομάζονται «σχολάζον-

τες» καὶ «Τιτουλάριοι». Ἐκ τούτων σχολάζοντες εἶναι ὅσοι Μητροπολίται διεποίμῳνον Μητροπόλεις καί, ἀνεξαρτήτως τοῦ προϊσχύοντος Καταστατικοῦ δικαίου, ἐστερηθήσαν ἢ καὶ θὰ στερηθῶσι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου τὰς Μητροπόλεις των, καὶ δὴ εἴτε κατόπιν ἀμετακλήτου καταδίκης εἰς ἐκπτώσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἢ εἰς τὴν ἰσόβιον ἀργίαν (ἄρθρον 32 παρ. 1 γ. 590) 77), εἴτε, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκτελώσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν (διοικητικὰ καὶ πνευματικὰ) διὰ νόσον ἢ γῆρας ὑπέδαλον Κανονικὴν παραίτησιν εἰς τὴν Δ.Ι.Σ. ἢ ὅποια καὶ ἀπεδέχθη ταύτην (ἄρθρον 32 παρ. 2 γ. 590) 77). Ὡσαύτως σχολάζοντες Μητροπολίται εἶναι καὶ οἱ καταστάτες ἀνίκανοι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων των καὶ μὴ ὑποβάλλοντες παραίτησιν, ἀπηλλάγησαν ὅμως τῶν καθήκοντων των κατόπιν ἀποφάσεως εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν παραγράφων 3, 4, 5, 6, 7 ἄρθρου 34 τοῦ νόμου 590) 77.

Διάκρισιν ἀπὸ τοὺς σχολάζοντας Μητροπολίτας, καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας δὲν δέχεται Ἐπίσκοπον ἄνευ ποιμνίου

στή λογικὴ λατρεία καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀμεσότητα τῆς προσομιλίας καὶ ἀναφορᾶς στὸ Θεὸ μὲ τῆ φωνῇ.

Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ πολλὰ ἔχει νὰ προσφέρει στοὺς συνθέτες, πού θὰ ἤθελαν —καὶ πού θὰ ἤξεραν— νὰ τραγήσουν γιὰ νὰ θρέψουν τὰ συνθέματά τους, ὅπως τὰ μικροδιαστήματά της καὶ τὰ ποικίλα ἠχοχρώματά της, τὴ δομὴ καὶ τὴ λειτουργικότητα τῶν τετραχόρδων καὶ πενταχόρδων, τὴν κίνηση καὶ τὴν μεταλλαγὴ τοῦ μέλους, καὶ ἄλλα. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μποροῦν νὰ ἀποτελέσουν τοὺς ἐστῶτες φθόγγους γιὰ μιὰ στέρεη δημιουργία. Ἡ ὀργανικὴ ἐπένδυση αὐτουσίων μελωδιῶν καὶ ἡ ὀργανικὴ τους συνοδεία, ἀκόμα κι ὅταν δὲν πρόκειται γιὰ κανονοῦς εἶδους ἐναρμόνιση, δὲν εἶναι δημιουργία ἀλλὰ φτηνὴ ἐνασχόληση καὶ σχεδὸν ἀνευλαβὴς μεταχείριση μιᾶς παραδεδομένης τέχνης μὲ συγκεκριμένους στόχους. Οἱ γενεές τῶν πιστῶν ἴσαμε τώρα χρησιμοποίησαν τὰ ὄργανα ἔξω ἀπ' τὸ ἀναλόγιο, στὸ προαύλιο τῶν ἐκκλησιῶν, γιὰ νὰ ντύσουν τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ νὰ θεραπεύσουν ἔτσι παραπληρωματικὰ τίς ἄλλες, ἐκτὸς ἀπ' τίς θερησκευτικὰς, ἀνάγκας τῆς ψυχῆς μας. Ἄς συνεχίσουμε συνετὰ νὰ κρατᾶμε μιὰν ἰδιαιτερότητα στὴ μουσικὴ κατὰ τίς ἱερέες, λίγες ἄλλωστε, ὥρες τῆς λογικῆς λατρείας μας.

Γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω, καὶ ἄλλα ἴσως ἀκόμα, ἐπιβάλλεται ἐξαπόλυση μιᾶς Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου περὶ τῆς ψαλτικῆς εὐταξίας καὶ εὐπραξίας γενικά· ὅτι δηλαδὴ ἡ μουσικὴ στὴν ὀρθόδοξη λατρεία εἶναι μέσο καὶ διερμηνείας τοῦ λόγου, ὅτι οἱ ἱεροφάλτες εἶναι διάκονοι καὶ ὑπηρετές στὴν τέλεση μυστηρίων καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὅτι τὰ ψαλτεῖα ἔχουν ὅπωςδῆποτε μιὰ παράδοση καὶ ὑψηλοὺς στόχους μυσταγωγίας, ὅτι ὅλα μέσα στὸ ναὸ πρέπει νὰ γίνονται «εὐσημῶνως καὶ κατὰ τάξιν», καὶ ὅτι εἰδικώτερα ἡ μουσικὴ πού δῆγῃκε μέσ' ἀπ' τὴν οὐσία τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, σὰν ὁμοούσιο βλάστημα καὶ τὴν ὑπηρετεῖ σὲ γενεὰ καὶ γενεὰ σὰν ἱερὴ λειτουργικὴ τέχνη εἶναι ἡ βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ μονοφωνικὴ Ψαλτικὴ Τέχνη, ἡ μόνη πού σώζει καὶ μάλιστα ἐκφράζει καλύτερα τὸν πλοῦσιο ὕμνογραφικὸ λόγο καὶ δημιουργεῖ τὴν καλύτερη δυνατὴ μυσταγωγικὴ ἀτμόσφαιρα στὴ λογικὴ λατρεία μας. Αὐτὸ σημαίνει πὼς δὲν μένει τόπος γιὰ τὴν τετραφωνία, γιατί αὐτὴ τὰ καταστρέφει καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ τὰ βασικὰ στοιχεῖα, καὶ πρέπει ν' ἀποκλείεται συνειδητὰ ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς πιστοὺς σὰν ἀναγωγικὸ μέσο στὴ λατρεία.

(Συνεχίζεται)

Γ. Ρ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ
δρ. Θ. — Μουσικολόγος

λόγω αντιθέσεως τούτου πρὸς τοὺς καὶ συνταγματικῶς κατοχυρωμένους Ἱεροὺς Κανόνας, ἀποτελοῦν οἱ «Τιτουλάριοι» ἤτοι οἱ ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ προϊσχύοντος Καταστατικοῦ δικαίου ἐκλεγέντες καὶ χειροτονηθέντες ὡς τοιοῦτοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, δι' οὗς ὁμοῦ δὲν ἐξεδόθη προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Προεδρικὸν Διάταγμα περὶ ἀναγνωρίσεως καὶ καταστάσεως τοῦ ἐκλεγέντος, δημοσιευόμενον διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (ἄρθρον 26 παρ. 1 ν. 590) 77) καὶ δὲν ἔδωσαν ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, παρουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κατὰ τὰ ὀριζόμενα διὰ τῆς παρ. 2 ἄρθρον 26 ν. 590) 77 διαβεβαίωσιν τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 1 τοῦ ἰδίου νόμου «περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀρχιερατικῶν» αὐτῶν καθηκόντων» (ὁρᾶτε ἄρθρον 26 παρ. 1 καὶ 2).

Κατὰ ταῦτα ἡ ἔννοια τοῦ σχολάζοντος Μητροπολίτου δύναται νὰ συνυπάρξῃ μὲ τὴν προσωνομίαν τοῦ διὰ τίτλου, πάλαι ποτὲ διαλαμφθείσης Ἐπισκοπῆς ἢ Μητροπόλεως, ἀπονεμομένου ἀποφάσει τῆς Δ.Ι.Σ. «εἰς τοὺς ἐκάστοτε καθεὶς οἱ οὐδὲν ἢ ποτε τρόπον ἀποχωροῦντας τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας Μητροπολίτας καὶ μετὰ συγκατάθεσιν αὐτῶν (ἄρθρον 58 ν. 590) 77). Ἀντιθέτως ἡ ιδιότης τοῦ ἐκλεγέντος καὶ χειροτονηθέντος, ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ προϊσχύοντος δικαίου, κατὰ τὰ προειρημένα Τιτουλαρίου Μητροπολίτου δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ μὲ τὴν Καταστατικὴν ιδιότητα τοῦ σχολάζοντος Μητροπολίτου, ὡς αὕτη νοεῖται καὶ ἀποσαφηνίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου 590) 77, ἀφοῦ ὡς προεῖρηται οἱ ἐκλεγέντες, ὑπὸ τὸ Κράτος τοῦ προϊσχύσαντος Καταστατικοῦ δικαίου, Τιτουλάριοι δὲν διεποίμανον Μητρόπολιν, «ὥστε νὰ ἔχωσι, τὴν, κατὰ τὸν καταστατικὸν χάρτην, ιδιότητα τοῦ «διαποικιζόμενος» ταυτόσημον τοῦ «ἐν ἐνεργείᾳ» Ἀρχιερέως.

Ἀκριδῶς διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον ὁ νομοθέτης, διὰ τῆς παραγράφου 2 ἄρθρου 25 ν. 590) 77, δέχεται ὡς ἐκλογίμους ἄνευ ἐγγραφῆς εἰς τὸν κατάλογον τὸ μὲν «τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπον σχολάζοντας (κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ νόμου καὶ μεταγενεστέρως) Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τὸ δὲ καὶ τοὺς «κατὰ τὴν ἐναρξίν ἰσχύος (31.5.1977 ὡς τὸ τελευταῖον ἄρθρον 75 τοῦ ν. 590) 77 ὀρίζει) τοῦ παρόντος (ν. 590) 77) Τιτουλαρίου Μητροπολίτας...» (ἄρθρον 25 παρ. 2 ν. 590) 77), πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ὤριζεν ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν σχολάζοντες ἀρχιερεῖς ἦσαν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου, οἱ Τιτουλάριοι ἀρχιερεῖς.

II. Ὑπὸ τὰς ἄνω σαφεῖς καὶ μὴ ἐχούσας ἀνάγκην προσφυγῆς εἰς ἐρμηνείαν διατάξεις τοῦ νόμου 590) 77 διὰ τῆς πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποβληθείσης ἀπὸ 10.10.1979 ἀναφορᾶς - παραιτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Θ. . . , προβάλλονται τὰ κάτωθι ἐρωτήματα: 1ον) Ἡ ἀναφορὰ ἀποτελεῖ παραίτησιν; 2ον) Ἀπὸ ποίας Μητροπόλεως μετὰ τὴν

ὑπ' ἀριθ. 894) 79 ἀπόφασιν τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ὁποίας ἠκυρώθησαν:

α) Ἡ ἀπὸ 22.10.75 ἀπόφασιν τῆς ΔΙΣ «καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Θ. Σ. ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων» (μὴ ἀκυρωμένου τοῦ μνημόματος καὶ τῆς χειροτονίας) καὶ β) Τὸ ἀπὸ 23.6.77 Προεδρικὸν Διάταγμα (ἀναγνωρίσεως καὶ Καταστάσεως) δημοσιευθὲν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (φύλλον 160, τεύχος ΝΠΔΔ); 3ον) Ἐὰν ἢ Δ.Ι.Σ., δεχόμενη τὴν ὑποβληθείσαν αὐτῇ ἀναφορὰν ὡς παραίτησιν δύναται νὰ τὴν ἀποδεχθῆ κατὰ τὰ ὀριζόμενα διὰ τῆς παραγράφου 2 ἄρθρον 34 ν. 590) 77; 4ον) Εἰς ἣν περίπτωσιν ἢ Δ.Ι.Σ. ἀποδεχθῆ τὴν παραίτησιν δύναται, κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ὀριζομένων δι' ἄρθρου 58 ν. 590) 77, νὰ ἀπονεύμῃ τῇ παραιτηθέντι καὶ μετὰ συγκατάθεσιν αὐτοῦ «τὸν τίτλον πάλαι ποτὲ διαλαμφθείσης Ἐπισκοπῆς ἢ Μητροπόλεως; καὶ 5ον) ὁ Σεβ. Θ. . . , μετὰ τὰ ἀνωτέρω, λογίζεται ὡς σχολάζων Μητροπολίτης;

III. Καὶ εἰς τὰ πέντε ὡς ἄνω ἐρωτήματα ἡ γνώμη ἡμῶν εἶναι καταφατική.

A'. Ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐρωτήματος: Διὰ τῶν ἐν τῇ ἀναφορᾷ τοῦ πρὸς τὴν Δ.Ι.Σ. ὁ ἀναφερόμενος ἄπτεται: τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κανονικῆς θέσεώς του καὶ μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 894) 79 ἀκυρωτικὴν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὴν ὁποίαν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 15ης Μαΐου 1979 δεδαιωτικῆς ἀποφάσεώς της καὶ ἐπὶ ταῖς εἰς ταύτην ἐκτιθεμέναις, κανονικαῖς ἰδίαι, αἰτιολογίαις ἀπεδέχθη καὶ ὁ συμφῶνως καὶ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθμόν 3178) 76 ἀπόφασιν τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀσκήσων ἐλεγχον νομιμότητος τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ μετὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἔκρινεν τὴν δεδαιωτικὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν μὴ ἀντιτιθεμένην οὔτε πρὸς τὸν νόμον οὔτε πρὸς τὸ δεδαιωμένον ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐφ' ᾧ καὶ προτέτανε τὴν ἐκδοσὶν Προεδρικοῦ Διατάγματος διὰ νὰ θεραπευθῆ ἢ ἀκύρωσις τοῦ ἀπὸ 23.6.1977 Προεδρικοῦ Διατάγματος παρὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἐν τέλει τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὁ ἀναφερόμενος ἀφίεται εἰς τὴν Δ.Ι.Σ. νὰ ἀξιολογήσῃ τὰ ἐν αὐτῇ ὡς καὶ νὰ θεωρήσῃ ταύτην ὡς «Κανονικὴν» παραίτησιν καὶ νὰ ἀποδεχθῆ ἢ μὴ κατὰ τὴν διακριτικὴν ἐξουσίαν, ἣν τῆς παρέχει τὸ ἄρθρον 34 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ἀποδεχόμενος ἐκ τῶν προτέρων τὴν οἰονδήποτε ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ. Τὰ ἀνωτέρω σύμφωνα καὶ μετὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, μὲ τὸς ὁποῖους συμπορεύεται καὶ τὸ ἄρθρον 34 παρ. 1 τοῦ ν. 590) 77 ὀρίζει: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης Κ α -

γ ο ν ι κ ῶ ς (ἦτοι συμφώνως πρὸς τοὺς Κανόνας καὶ ὄχι κατὰ τὸν νόμον διότι ὁ νομοθέτης εἰς τὴν λέξιν κ α ν ο ν ι κ ῶ ς θὰ προσέθετε καὶ τὰς λέξεις «κ α ἰ ν ο μ ῖ μ ω ς») χειροτονηθεὶς καὶ κατασταθεὶς δὲν στερεῖται τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ εἰ μὴ κατόπιν ἀμετακλήτου καταδίκης εἰς ἐκπτώσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἢ εἰς ἰσχύδιον ἀργίαν». (δράτε προειρημένα καὶ ἄρθρον 34 παρ. 1 γ. 590) 77).

Βεδαίως ὁ νομοθέτης τοῦ γ. 590) 77, ἔθεσεν ὡς προϋπόθεσιν, σὺν τῇ τηρήσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένων εἰς Κεφάλαιον 2, περὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν, πλὴν ὅτι, εἰς κύρωσιν τῶν παραλείψεων ἢ παραβάσεων τοῦ νόμου ἀκυροῦται ἡ ἐκλογὴ δι' ἀποφάσεως τοῦ κοσμικοῦ ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου, ἀ φ ῖ ε τ α ἰ εἰς τὴν, κατὰ τὰ συνδυαζόμενα ἄρθρα 3 καὶ 13 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος καὶ κατὰ τὴν παράγραφον 2 ἄρθρου 1ου τοῦ γ. 590) 77, Αὐτοκέφαλον καὶ αὐτοδιοικουμένην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος «γὰρ θεραπεία τὰ ἀσθενῆ καὶ τὰ ἐλλείποντα» ὡς εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ ἀκύρωσις τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ Διατάγματος, ἄνευ ἰδία τοῦ ὁποῦ, καὶ κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου, δὲν εἶναι νόμιμος ἡ παρουσία εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον ἀκόμη καὶ νομίμως ἐκλεγέντος καὶ Κανονικῶς χειροτονηθέντος Ἀρχιερέως.

Ταῦτα γνωρίζων καὶ ὁ ἀναφερόμενος πρὸς τὴν Δ.Ι.Σ. π α ρ α δ ῖ δ ε ἰ: ἐαυτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποδεχόμενος ὡς προεῖρηται οἰανδήποτε ἀπόφασιν Ταύτης. (δράτε ἀναφορὰν ἐν τέλει).

Β'. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος: Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ ἀνωτέρω ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν Δ.Ι.Σ. υπέβαλεν Αὐτῇ «Κ α ν ο ν ι κ ῆ ν» παραιτήσιν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, διὰ τὴν πλήρωσιν καὶ νόμῳ τῆς ὁποίας —ἔστω καὶ κατὰ παράβασιν τοῦ ἄρθρου 17 γ. 671) 43, ἰσχύοντος τὴν 22.10.1975—ἐξελέγη Μητροπολίτης, ἀναγνωρισθεὶς καὶ κατασταθεὶς ὡς τοιοῦτος καὶ ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἐκδοθέντος καὶ δημοσιευθέντος διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἀπὸ 23.6.1977 Προεδρικοῦ Διατάγματος, τῆς ἐκδόσεως καὶ δημοσιεύσεως τοῦ ὁποῦ προηγήθη ἢ διὰ τῆς Βουλῆς δι' ἄρθρου 71 παραγρ. 4 τοῦ γ. 590) 77 ἐρμηνευτικῆς ρύθμισις τῶν δι' ἄρθρου 17 παρ. 2 τοῦ γ. 671) 43 ὀριζομένων καὶ ἰσχυόντων τὴν 22.10.1975 ὅτε ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀναφερομένου ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων.

Διὰ τῆς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, πρὸς τὴν Δ.Ι.Σ. ἀπὸ 10.10.79 Κ α ν ο ν ι κ ῆ ς παραιτήσεως, καὶ ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἤθελε γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ., ἐ λ ε υ θ ε ρ ο ὦ τ α ἰ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰ ἀκατάλυτα δεσμὰ τοῦ ἄχρις ὥρας ὑφισταμένου μηνύματος καὶ τῆς ἐνώπιον τῆς συνηγμένης Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὥραν τούτου, ἐκκλησιαστικῆς διαβεβαιώσεως τοῦ ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Ἰωαννίνων ὅτι «πεῖθεται τῷ Θεῷ βουλήματι καὶ δέχεται τὴν ποιμαντορίαν τῆς Μητροπόλεως δι' ἣν ἐψηφί-

σθη διὰ ψήφων τῶν θεόθεν ὀδηγηθέντων ἁγίων Ἀρχιερέων» καὶ ὁ Μητροπολιτικὸς θρόνος καθίσταται, καὶ ἐκκλησιαστικῶς, κενός. Εἶναι δὲ ἀπολύτως ἀπαραίτητος ἡ Κ α ν ο ν ι κ ῆ παραιτήσιν διότι—ἀνεξαρτήτως τῆς ἀκυρωτικῆς ἀποφάσεως τοῦ Σ.τ.Ε.—ὁ Σεβ. Θεόκλητος, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀκυρώσεως τῆς ἐκλογῆς του, ἔχων Κ α ν ο ν ι κ ῆ ν χειροτονίαν ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, λογίζεται Ἐπίσκοπος τῆς κληρωθείσης αὐτῷ Ἱ. Μητροπόλεως, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι, κατὰ τὸν νόμον μετὰ τὴν ἀκυρωτικὴν ἀπόφασιν τοῦ Σ.τ.Ε. «νόμῳ» κωλύεται γὰρ ἀσκή τ ἄ δ ι ο ι κ η τ ι κ ἄ κ α θ ῆ κ ο ν τ α τοῦ Μητροπολίτου.

Γ'. Ἐπὶ τοῦ Τρίτου ἐρωτήματος: Συνακολούθως πρὸς τὰ ἀνωτέρω Α καὶ Β εἰς τὴν διακριτικὴν ἐξουσίαν τῆς Δ.Ι.Σ. ἀπόκειται γὰρ ἀποδεχθῆ ἢ ὄχι τὴν Κ α ν ο ν ι κ ῆ ν παραιτήσιν. (δράτε προειρημένα καὶ ἄρθρον 34 παρ. 1 γ. 590) 77).

Οὕτω, τὸ μὲν διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς Κ α ν ο ν ι κ ῆ ς παραιτήσεως τὸ δὲ διὰ τῆς ἀκυρώσεως νόμῳ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας τῆς ἐκλογῆς Τοῦ, ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὸν κατάλογον πρὸς ἀρχιερατείαν τὴν 22.10.75, ὁ θρόνος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων περιέρχεται, Κανονικῶς καὶ νομικῶς, εἰς τὴν κατάστασιν τῆς χηρείας, καὶ δέον κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ γ. 590) 77 ὁ Μακ. Πρόεδρος τῆς Δ.Ι.Σ. γὰρ ἀναθέσθαι ἀμέσως διὰ πράξεώς του τὴν τοποτηρητείαν τοῦ χηρέυοντος μητροπολιτικοῦ θρόνου εἰς τὸν ἐκ τῶν ὁμῶρων Μητροπολιτῶν ἔχοντα τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης.

Δ'. Ἐπὶ τοῦ τετάρτου ἐρωτήματος: Ἀναμφιλέκτως εἰς τὴν διακριτικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Δ.Ι.Σ. κατὰ τὸ ἄρθρον 58 γ. 590) 77 εἶναι, μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀποδοχῆς τῆς Κ α ν ο ν ι κ ῆ ς παραιτήσεως κατὰ τὰ προειρημμένα, γὰρ ἀπονείμη εἰς τὸν, κ α ἰ Κ α ν ο ν ι κ ῶ ς, ἀποχωροῦντα τῆς ὑπηρεσίας Μητροπολίτην τὸν τίτλον διαλαμφάσης ποτὲ Μητροπόλεως (ὄχι Ἐπισκοπῆς).

Ε'. Ἐπὶ τοῦ πέμπτου ἐρωτήματος: Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ παραιτηθεὶς Κανονικῶς καθίσταται «σ χ ο λ ἄ ζ ω ν ἀρχιερέως» προσονομαζόμενος διὰ τοῦ ἀπονεμηθησομένου ἀποφάσει τῆς Δ.Ι.Σ. αὐτῷ τίτλου.

Ἡ προβαλλομένη καὶ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἀποφῆς ὅτι, ἐκ τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ γ. 590) 77, σ χ ο λ ἄ ζ ω ν Μητροπολίτης καθίσταται μόνον ὁ, καὶ συμφώνως τῷ Καταστατικῷ Χάρτῳ νομίμως ἐκλεγείς καὶ ὡς τοιοῦτος ἀσκήσας, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέως, τὰς ἐκ τῆς θέσεώς του ἐκ τοῦ νόμου, ἰδία διοικητικὰς δικαιοδοσίας του, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, δὲν δύναται γὰρ εὐσταθῆσθαι, ὄχι μόνον διότι ἡ ἀνωτέρω ἀποφῆς ἀποτελεῖ τὸ συμπέρασμα στενωπότητος καὶ ἀνεπι-

εικοὺς ἐρμηνείας τῶν σχετικῶν διατάξεων, ἀλλὰ καὶ διότι εὐρίσκεται εἰς σαφῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ περὶ δικαίου κοινὸν αἰσθημα, τὸ ὁποῖον δέχεται καὶ ἡ σχετικὴ νομολογία, καὶ μὲ τὸ ὁποῖον δὲν συμβιβάζεται νὰ καθίσταται διὰ τῆς ἀκυρωτικῆς ἀποφάσεως «χειρῶν» ἡ θέσις τοῦ διοικουμένου, ὁ ὁποῖος ἐν προκειμένῳ τὴν 22.10.75 ἦτο, ὡς τότε ἀρχιμανδρίτης, νομίμως ἐκλόγιμος πρὸς ἀρχιερατείαν καὶ νὰ κινδυνεύη νὰ θεωρηθῆ μὴ ἐκλόγιμος, μετὰ τόσα ἔτη ἐνεργοῦ ἀρχιερατείας, ἀφοῦ καὶ τὸ δεδικασμένον ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 894) 79 ἀκυρωτικῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας δὲν θίγει τὸ κύρος τῶν μέχρι ταύτης (31.3.1979) πράξεων τοῦ Μητροπολίτου, ἐχουσῶν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ χάριν τῆς συνεχείας τῆς διοικήσεως τὸ τεκμήριον τῆς νομιμότητος.

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀκυρωτικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ διατάγματος ἐπέρχονται καὶ χωρὶς ἡ διοίκησις νὰ ἐκδώσῃ πράξιν καταργητικὴν ἢ ἀνακλητικὴν τῆς ἀκυρωθείσης (ὡς ἐν προκειμένῳ ἀνάκλησιν τοῦ ἀκυρωθέντος ἀπὸ 23.6.77 διατάγματος ἀναγνωρίσεως) νόμῳ καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν ἡ μητροπολιτικὴ θητεία τοῦ Σεβ. Θ... διήλθε δύο στάδια.

Πρῶτον: τὸ ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του τὴν 22.10.75 μέχρι 31.5.77 ἀφ' ἧς ἰσχύει ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις διὰ τῆς παραγράφου 4 ἀρθροῦ 71 ν. 590) 77 τῆς ἐκλογῆς του.

Δεύτερον: Ἀπὸ 31.5.77, ἀφ' ἧς ἰσχύει ἡ προειρημένη νομοθετικὴ ρύθμισις καὶ ἐξεδόθη, προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, τὸ ἀπὸ 23.6.1977 Προεδρικὸν διάταγμα καὶ ἔδωκε τὴν ὀριζομένην δι' ἀρθροῦ 26 παρ. 2 τοῦ ν. 590) 77 διαβεβαίωσιν ὡς Μητροπολίτης Ἰωαννίνων ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος.

Ἐάν, διὰ τὴν πρώτην περίοδον, δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι δὲν ἦτο πολιτικῶς ἀνεγνωρισμένος Μητροπολίτης ἀφοῦ δὲν εἶχεν ἐκδοθῆ διάταγμα ἀναγνωρίσεώς του, τοῦ νόμου ἀξιούντος Προεδρικὸν διάταγμα καὶ διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος, διὰ τὴν δευτέραν περίοδον τοῦτο δὲν δύναται, ἐν τοῖς πράγμασιν, νὰ ὑποστηριχθῆ (ὄρατε καὶ προειρημένα καὶ Σ.τ.Ε. 3797) 78).

IV. Κατὰ ταῦτα, καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἀκυρωσῆς τὸ ἀπὸ 23.6.77 Προεδρικὸν διάταγμα ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὁ Σεβ. Θ..., κατὰ τὴν ἀπὸ 31.5.77 μέχρι 31.3.79 ὡς ἄνω δευτέραν μητρο-

πολιτικὴν θητείαν του, καὶ πολιτικῶς νομίμως ἤσκησεν τὰ καθήκοντά του, ποιμαντικὰ καὶ διοικητικὰ, ὡς «ἀνεγνωρισμένος» καὶ ὑπὸ τῆς Πολιτείας Μητροπολίτης Ἰωαννίνων.

Δεδικαιολογημένως, μετὰ τὴν ἀποδοχὴν παρὰ τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς Κανονικῆς παραιτήσεώς του, περιέρχεται εἰς τὴν κατὰ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θέσιν τοῦ σχολάζοντος Μητροπολίτου, ἀφοῦ ἐξέρχεται τῆς κατὰ τὰ προειρημένα ἐνεργοῦ ὕπης ρεσίας.

Ἐπισημειοῦται ὅτι ὁ νομοθέτης, ἐκφραζόμενος ἐν ἀρθρῳ 25 παρ. 1 τοῦ ν. 590) 77 ὅτι «ἐκλόγιμοι ἐπίσης εἶναι ἄνευ ἐγγραφῆς εἰς κατάλογον οἱ καθ' οἰονδήποτε τρόπον σχολάζοντες Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἠθέλησε —μὴ δυνάμενος νὰ προῖδη ὅλας τὰς περιπτώσεις— νὰ περιλάβῃ εἰς τοὺς σχολάζοντας πάντα Μητροπολίτην, ἐξερχόμενον τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας καθ' οἰονδήποτε τρόπον, περιλαμβανόμενα καταδήλως καὶ τὴν, μετὰ τὴν ἀκυρωτικὴν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, καὶ τὴν περίπτωσιν τοῦ καὶ Κανονικῶς, κατὰ τὰ προειρημένα παραιτουμένου. Ἄλλως ποία ἡ ἐρμηνεία τῶν ἐν τῷ νόμῳ «καθ' οἰονδήποτε τρόπον»;

Μάλιστα ὁ νόμος, ἐν ἀρθρῳ 34, πρὸ τῆς λέξεως «παραιτήσιν» προτάσει τὴν λέξιν «Κανονικὴν» (ὄρατε ἀρθρον 34 παρ. 2 ν. 590) 77). Βασίμως ὅθεν ὑποστηρίζεται ὅτι διὰ ταύτης πληροῦται ἡ ἀξίωσις τοῦ νόμου, συμπορευομένου μὲ τοὺς καθιερούοντας τὸ ἰσόδιον τῶν Ἐπισκόπων εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτοῖς ἐπισκοπὴν (πρόβλ. καὶ ἐμὴν γνωμοδότησιν ἐπὶ τῆς ἀπὸ 28.9.79 πρὸς τὴν Δ.Ι.Σ., τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐξωδίκως ἐπιδοθεῖσαν ἔνστασιν - διαμαρτυρίαν Σεβ. Ἱερισσοῦ).

Διάφορος ἔποψις πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἔσεται, καθ' ἡμᾶς, ἐκτὸς τῶν προειρημένων, καὶ ἀντίθετος πρὸς τὰς ἐξυπακουόμενας ἀρχὰς τοῦ Κράτους δικαίου, αἱ ὁποῖαι εἶναι τηρητέαι καὶ εἰς τὸν χώρον τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἰδιοτύπου Νομικοῦ Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

Σημ.: Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3856/1980 ἀποφάσεώς του τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἀπεδέχθη τὰ ἀνωτέρω καὶ ἀπέριψε τὴν, τὰ ἀντίθετα ὑποστηρίξανσα, αἴτησιν ἀκυρώσεως.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ ἅγιος Συμεών

Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης.

Κατόπιν προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ὑποβληθείσης διὰ τῆς Διαφοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦτο ἐξέδωκε τὴν σχετικὴν προᾶξιν ἀνακηρύξεως ὡς Ἁγίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεών (1416/17 - 1429).

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁργανώθησαν ἐν τῇ Συμπρωτεύουσῃ πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Συμεών λαμπραὶ τελεταί, εἰς τὰς ὁποίας προέστη ὁ ἅγιος Θεσσαλονίκης. Αἱ τελεταὶ αὗται, —καθ' ὅσας ἐχορηγοποιήθησαν σχετικαὶ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι, συνταχθεῖσαι ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πατρὸς Γερασίμου Μικραγιαννανίτου—, ἐπεσφραγίσθησαν διὰ τῆς λίαν ἐπιτυχοῦς ὁργανώσεως «Δειτουργικοῦ Συνεδρίου», ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξήρθη τὸ λειτουργικὸν ἔργον τοῦ ἁγ. Συμεών.

Ὡς ἰδιαίτερος ἐτινίσθη κατὰ τὰς γενομένας ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις ὁ ἅγιος Συμεών ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα Ἱεράρχου, ἐκδασπασάντος τὰς δυνάμεις του εἰς τὸ ἔργον τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ποιμνίου τόσο διὰ τὴν λατρείαν, ἰ.ἔ. διὰ τὴν ἐκονειδίητον συμμετοχὴν εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἐκ τῆς λατρείας, ἰ.ἔ. διὰ τῆς οἰκειώσεως τῶν ἐν τῇ λατρείᾳ τεθησανοισμένων μορφωτικῶν ἀγαθῶν. Ἐπὶ πλέον, ὡς ἐτινίσθη ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὁ ἅγιος Συμεών ὑπῆρξε πρότυπον δόσεως πρὸς λελογισμένην ἀναμόρφωσιν καὶ ἀνανέωσιν τῶν λατρευτικῶν μορφῶν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς μακραίωνος παραδόσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Οἱ κατήγοροι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐπὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Χριστοδοῦλου ἐκδιδόμενη ἐφημερίς «Πληροφόρηση» παρουσίασε εὐστοχωτάτην γνώμην τοῦ γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Προσυνετιῆς περὶ τῶν κατηγορῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ γνώμη αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ποιοὶ κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ἀπαιτεῖ υψηλὴ ὑπακοὴ στὸ δόγμα τῆς;

Ἐκεῖνοι, ποὺ πιστεύουν σὺς χειρότερες ἐφημερίδες καὶ συχνὰ σὺς πρὸ γελοῖες δεισιδαιμονίες.

Ποιοὶ κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησίαν πὸς ὑποδιβάξαι τὸν ἄνθρωπον;

Ἐκεῖνοι, ποὺ διεκδικοῦν τὸν πύθηκο γιὰ πατέρα,

τὴν τύχη γιὰ δάσκαλο, τὴν ἡδονὴ γιὰ κανόνα τῆς ζωῆς, τὸ μὴδὲν γιὰ τέλος.

Ποιοὶ κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησίαν πὸς δὲν εἶναι ἐπιεικῆς;

«Ὅσοι δὲν ἐπιτρέπουν σὲ κανένα νὰ ἔχη ἄλλη γνώμη ἀπὸ τὴ δική τους».

Εἶναι τόσο ἐγγλωπτα τὰ ὑπὸ τοῦ γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ εὐστόχως λεγόμενα, ὥστε πᾶν σχόλιον περιτεθεῖ.

Ἀντανακλᾶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ὁρθόδοξον

Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Δυτικῆς Γερμανίας Καθηγητῆς κ. Κάρολινγ ἀπένευμεν εἰς τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Γερμανίας κ. Ἀδουσίτην τὸν Μεγαλόσταυρον τῆς Ἀξίας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς ἡμέρας τοῦ Συντάγματος τῆς χώρας.

Ἡ λίαν τιμητικὴ αὕτη διάκρισις πρὸς τὸν Ἁγιον Γερμανίας ἐγένετο ἀφ' ἑνὸς πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν πολυετῶν ὑπηρεσιῶν του πρὸς τοὺς ξένους καὶ εἰδικώτερον πρὸς τοὺς ἐν τῇ Δ. Γερμανίᾳ Ἕλληνας ἐργαζομένους καὶ μετανάστιας καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἐπισημάνειν τῆς σημαντικῆς συμβολῆς του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν κερχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων Ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τὴν προώθησιν τοῦ διεκκλησιαστικοῦ διαλόγου.

Ἡ πρὸς τὸν Ἕλληνα Ἱεράρχην ἐκδηλωθεῖσα τιμὴ ἀντανακλᾶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἶναι ἀπόδειξις τῆς ἐκτιμῆσεως, τῆς ὁποίας αὕτη χαίρει ἐν Δ. Γερμανίᾳ.

Ἡ ἀποστολὴ τῶν Θεολόγων.

Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παρισιῆσιμου Ἀθηνῶν κ. Ἡλίας Οκονόμου, προσφωνῶν ἐν ἀποχαιρετιστηρίῳ συνάξει τοὺς τελειοφοίτους τοῦ Θεολογικοῦ καὶ τοῦ Ποιμαντικοῦ Τμήματος τῆς Σχολῆς ταύτης, προσέβαλε κατὰ τὸ ἔθος εὐστοχον καὶ ἀριστοτεχνικὸν τὸ ἰδεώδες τοῦ Θεολόγου καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς του. Οὕτω, πρὸς τοὺς ἄλλοις, εἶπεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς: «Δὲν ἐπεδιώξαμε νὰ σὰς μεταβάλουμε σὲ προσωπικότητες μὲ γνώσεις καὶ μεθόδους σκέψεως περὶ τῆς Θείας Οἰκονομίας μόνο, ἀλλὰ νὰ σὰς μεταδώσουμε τὴν πληρότητα τοῦ ὁρθοδόξου θιώματος, ποὺ συνδιάζει γνώσι, συναίσθημα καὶ βούλημα ἐνεργοποιήσεώς των... Ἐπιζητήσαμε νὰ σὰς κάμουμε σκεπτομένους καὶ δοῶντες θεολόγους καὶ ὄχι θεατῆς ἢ ἀκριατῆς τῆς Θεολογίας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος

της Έκκλησίας της Ελλάδος

Ο ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Με την παρουσίαν εις Αθήνας του Μακ. Πατριάρχου Άντιοχείας κ. Ι γ ν α τ ί ο υ του Δ', θα έορτασθή ή 1600ή επέτειος από της συγκλήσεως της Β' Οικουμενικής Συνόδου (381 - 1981).

Συμφώνως προς τό καταρτισθέν υπό της 'Ι. Συνόδου πρόγραμμα, ό Μακ. Πατριάρχης Άντιοχείας, προσερχόμενος εκ Κωνσταντινουπόλεως, θα άφιχθή την Τ ρ ι τ η ν (2 Ιουνίου). Είς τό άεροδρόμιον Έλληνικού θα τον υποδεχθή ό Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σ ε ρ α φ ε ί μ περιστοιχούμενος υπό των Με-

λών της 'Ι. Συνόδου, εκ μέρους δέ της Πολιτείας ό 'Υπουργός ή 'Υφυπουργός Έξωτερικών, οι Πρόσβεις Συρίας και Λιβάνου κ.ά. Είς τό Διορθόδοξον Κέντρον της Έκκλησίας της Ελλάδος ('Ι. Μονή Πεντέλης), όπου θα καταλύση ό Μακ. Πατριάρχης, θα παρατεθή άνεπίσημον γεύμα. Τό άπόγευμα ό Άντιοχείας θα έπισκεφθή τον Μακ. Αρχιεπίσκοπον και θα άκολουθήση δεξίωσις εις την Αρχιεπισκοπήν.

Την Π έ μ π τ η ν (4 Ιουνίου) θα παρακολουθήση την Θ. Λειτουργίαν εις τό Καθολικόν της 'Ι. Μονής Πεντέλης, θα έπισκεφθή τον 'Υπουργόν Έξωτερικών κ. Κων. Μητσοτάκη και θα συναντηθή με άρμοδίους παράγοντας του 'Υπουργείου, ενώ την μεσημβρίαν θα παρακαθή εις έπίσημον γεύμα, παρατιθέμενον υπό της Κυβερνήσεως. Την έσπέραν θα δοθή δεξίωσις υπό του έν Έλλάδι Πρόσβευς του Λιβάνου κ. SOUHELL CHAMMAS.

«Όσον άφορᾷ ειδικώτερον εις την κοινωνικήν άποστολήν των εκ της Θεολογικής Σχολής άποφοιτώντων, ό κ. Κοσμήτωρ έτόνισεν εις αυτούς χαρακτηριστικῶς: «Σᾶς ύποδείξαμε, δι οί πολίτες του οὐρανού αρχίζουν ως πολίτες της γῆς. Σᾶς έδίδαξαμε άκόμη δι ή Θεία Οικονομία της τελειώσεως και εδνυχίας του ανθρώπου επεκτείνεται προς τᾶ κάτω σε μιᾶ οικονομία των ανθρωπίνων πραγμάτων, σε μιᾶ Πολιτική Οικονομία. Μή διαχωρίζετε ποτέ την Θεία από την Πολιτική Οικονομία. Θυμηθείτε δι κάθε Πολιτική Οικονομία, πού δεν περιέχει μέσα της τίς άρχές της Θείας Οικονομίας, πού δεν δέχεται την έμφυτη κλίση του ανθρώπου και κλήσι του προς την τελειότητα, τον καταργεί ως ελεύθερη προσωπικότητα και τον οδηγεί στον εξανδραποδισμό. Μήν έπηρεάζετε πρόγραμμα εξανδραποδισμού του ανθρώπου... Πρόπει να γίνειτε παράγοντες πραγματικής και όχι ονομαστικής, ουσιαστικής και όχι έξωτερικής αλλαγῆς και προσόδου της κοινωνίας... Είπατε οί πρόγκυπες της είρήνης, οί κήρυκες της άγάπης και οί άπόστολοι της πίστεως του Χριστού».

«'Απόδειξις Πνεύματος και δυνάμεως».

Όρθῶς επεσημάνθη υπό του Τύπου, δι ο έξόριστος ελευθερόφρων πολωνός φιλόσοφος Δεσζέκ Κολακόβσκη έτόνισε προσφάτως την ζωτικήν σημασίαν της χριστιανικής πίστεως. Ός ούτος ώμολόγησε χαρακτηριστικῶς, «τό μέλλον της Ευρώπης είναι συννφασμένον με τό μέλλον του Χριστιανισμού... Ό ευρωπαϊκός πολιτισμός δεν δύναται να επιδιώση, έν λησμονήση την χριστιανικήν του πνεύσαν».

Άναφερόμενος ειδικώτερον εις την έν Πολωνία κατάστασιν ό πολωνός φιλόσοφος, τονίζει δι έν τή πατρίδι του «πάσχει έπιστροφή εις την πραγματικῶς θρησκευτικήν και χριστιανικήν παράδοσιν. Μετά δέ την ήθικήν κατάπτωσιν του κομμουνισμού ή παρᾶ-

δοσις αυτή άποδεικνύεται ως ή πάντοτε ζωντανή σύνοψις των πνευματικῶν αξιών». Και «αί αξίαι αἱται δεν είναι δυνατόν να επιζήσουν άνευ της πίστεως».

Τοιαῦται όμολογίαι, προσερχόμεναι εκ διανοουμένων, οίτινες μέχρι τουδε άνήκον εις τας τάξεις των άθέων, άποδεικνύουν, δι ή καλύτερα άπόδειξις της άληθείας της Θρησκείας και του Χριστιανισμού εδρίσκειται «ούκ έν πειθοίς ανθρωπίνης σοφίας λόγοις, άλλ' έν άποδείξει Πνεύματος και δυνάμεως» (Α' Κορ. 6', 4).

Τό ανησυχητικόν φαινόμενον
της φυγῆς των εφήδων.

Ός εργάφη προσφάτως εις τας εφημερίδας, «οί εξαφανίσεις των εφήδων και των δύο φύλων είναι ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, πού έχει πάσει ανησυχητικές διαστάσεις στή χώρα μας. Δεν βλέπουμε όμως να αντιμετωπίζεται τόσο σοβαρά και συστηματικά, όσο θα έπρεπε. Γι' αυτό πολύ φοβούμεθα δι όχι μόνο δεν θα άμβλυνη με τό πέρασμα του χρόνου, αλλά πιθανώτατα θα γίνη όξύτερον».

Ός είναι φανερόν, τό περι οῦ ό λόγος θλιβερόν φαινόμενον δέον να τύχη της δεούσης προσοχής εκ μέρους των άρμοδίων. Οῦτοι δέον να συνεργασθούν, να εύρουν τρόπους τελεσφόρους προς περιστολήν ή και εξάλειψιν του κακού. Τᾶ ληφθησόμενα υπ' αυτών μέτρα πρόπει να έχουν οῦχι μόνον κατασταλτικόν, αλλά και προληπτικόν χαρακτήρα. Πρόπει πρό πάντων να έπισημανθούν και καταπολεμηθούν τᾶ γενεσιουργά αίτια, άτινα άφ' ένός απομακρύνουν τους νέους εκ της θάλπωρης της οικογενείας και άφ' έτέρου συντελοῦν εις την αποδυνάμωσιν ή και διάλυσιν της οικογενειακής έστίας ως συνεκτικού δεσμού των γονέων και των τέκνων.

Τὴν Π α ρ α σ κ ε υ ἦ ν (5 Ἰουνίου) ὁ Μακ. Ἀντιοχείας κ. Ἰ γ ν ἄ τ ι ο ς θὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὰς Ἱ. Μονὰς Καισαριανῆς καὶ Ἀστερίου, ὡς καὶ τὴν «Στέγην κατακοίτων» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Τὴν ἐσπέραν θὰ παραστῆ εἰς τὴν δεξιῶσιν τοῦ Πρέσβεως τῆς Συρίας κ. ALI MADANI.

Τὸ Σ ἄ β β α τ ο ν (6 Ἰουνίου) θὰ συνεδριάσῃ ἐκτάκτως ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος καὶ θὰ δεξιωθῆ ἐπίσημως τὸν ὑψηλὸν ἐπισκέπτην. Θὰ ἀνταλλαγῶν προσφωνήσεις.

Τὴν Κ υ ρ ι α κ ῆ ν (7 Ἰουνίου) θὰ τελεσθῆ πανηγυρική Πατριαρχική καὶ Συνοδική Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱερόν Ναὸν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ 1600ῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ θὰ ἀνταλλαγῶν ἐπίσημοι προσφωνήσεις. Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰ ἄ κ ω θ ο ς.

Τὴν 11ην π.μ. θὰ μεταβῶν οἱ ἐπίσημοι εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὴν 13.30' θὰ παρατεθῆ εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Πεντέλης ἐπίσημον γεῦμα ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σ ε ρ α φ ε ἰ μ καὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν θὰ ὁμιλήσῃ τὴν Τ ρ ῖ τ η ν (9 Ἰουνίου) 7ην μ.μ., ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος, Καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Κ α ρ μ ῖ ρ η ς μὲ θέμα: «Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐπὶ τῇ 1600ῇ ἐπετείῳ αὐτῆς».

ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ Δ. Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὰς συνεδριάσεις της ἀπὸ 11 ἕως 13 Μαΐου, μετὰ τὸ ἄλλων ἡσχολήθη καὶ μὲ τὰ ἐπόμενα θέματα:

Ἐ λ α β ε ν γ ν ῶ σ ι ν τῆς ἐκδόσεως δικαστικοῦ βουλεύματος μὲ τὸ ὅποῖον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Προκόπιος, κηρύσσεται ἄθως, τόσον ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τοῦ τεμαχισμοῦ τοῦ ἱ. Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τῆς διαρρηξέως τοῦ μητροπολιτικοῦ οἰκῆματος.

Δ ι ῶ ρ ι σ ε τὸ νέον Δ. Σ. τοῦ ΟΔΕΠ, τὸ ὅποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς κ.κ.:

— Νικόλαον Πρωτοπαπᾶ, τέως Γεν. Δ)ντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου.

— Γεώργιον Βλάχον, Δ)ντὴν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ.

— Ἀνδρέαν Παρασκευᾶν, πολιτικὸν μηχανικὸν καὶ

— Ἀννίβαν Ἐξαρχον, διευθύνοντα Σύμβουλον τῶν ἐπιχειρήσεων Χανδρῆ.

Ἐ λ α β ε ὑ π' ὄ ψ ι ν τὴν ἐκθεσιν πεπραγμένων τῆς συνελεύσεως προσφάτως εἰς Βέρνην Μικτῆς Ὑποεπιτροπῆς Διαλόγου μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ παλαιοκαθολικῶν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν τὸ μέλος τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς κ. Ἰωάννης Καμμίρης, Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἐ ξ ἦ τ η σ ε ν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας νὰ προσλαμβάνονται καὶ θεολόγοι καθηγηταὶ εἰς τὸ ὑπὸ ἴδρυσιν τμήμα βιβλιοθηκονομίας τῆς Ἀν. Σχολῆς Στελεχῶν Ἐπιχειρήσεων τῶν ΚΑΤΕΕ Θεσσαλονίκης.

Ἐ ν ἔ κ ρ ι ν ε ν τὴν συμμετοχὴν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου, Ἐπιμελητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Συνέδριον Ποιμαντικῆς Φροντίδος καὶ Συμβουλευτικῆς, τὸ ὅποῖον θὰ γίνῃ ἀπὸ 2 ἕως 9 Σεπτεμβρίου εἰς Λουβλίνον τῆς Πολωνίας.

Αἱ ἐργασίαι τῆς ΔΙΣ θὰ ἐπαναληφθοῦν τὴν 8ην Ἰουνίου.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος: Ἐ δ ἔ χ θ η ἐθιμοτυπικῶς τὸν πρέσβυ τοῦ Βελγίου (7.4.81), τὸν Νομάρχη Ἀττικῆς κ. Κάζογλη (7.4.81), τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου κ. Εὐφραϊμόγλου (15.4.81), τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱεραπόλεως (15.4.81), τὸν Ἐξαρχο τοῦ Παναγίου Τάφου κ. Εἰρηναῖο (15.4.81) καὶ τοὺς Νομάρχες Θεσσαλίας (15.4.81), τὸν Ἀντιπρόεδρο τῆς Βουλῆς κ. Λαυρεντίδη καὶ τὸν Πρέσβυ τοῦ Ζαῖρ κ. Μπολέλα Βὰ Μποέντε (6.5.81), τὸν Μητροπολίτη Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖο καὶ τὸν Ἀντιπρόεδρο τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ἀναστασόπουλο (19.5.81), τὸν Διοικητὴ τῆς Γενικῆς Τραπεζῆς κ. Παπαθανασίου καὶ τὸν τ. Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Μπλέτσα (20.5.81), τὸν Καθηγητὴ Πανεπιστημίου κ. Παπαϊωάννου (25.5.81) καὶ τὸν νέον Ἀρχηγὸν Χωροφυλακῆς κ. Ριζᾶν, ἐθιμοτυπικῶς (27.5.81).

Π ρ ο ῆ δ ρ ε υ σ ε τῶν ἐργασιῶν, τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (27-28.3.81) καὶ τῆς Διαρκῆς Ἱεράς Συνόδου (31.3 ἕως 2.4.81 καὶ 11-13.5.81), ὡς καὶ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (17.4.81) καὶ τοῦ Ὀφθαλμιατρικοῦ Ἀθηνῶν (25.5.81).

Ἐ χ ο ρ ο σ τ ἄ τ η σ ε εἰς τὴν Πανηγυρικὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 25ης Μαρτίου, εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Κοιμ. Θεοτόκου Κυνοσάργου τῆς Ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν (3.4.81), εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ὅλων τῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τῆς Θ. Λειτουργίας τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ἀκολουθίας τῆς «Ἀγάπης».

Π α ρ ἔ σ τ η, εἰς τὸν πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῆς 25ης Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν (24.3.81) καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν (25.3.81), εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ (14.4.81) καὶ εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς προστάτιδος τῆς Χωροφυλακῆς Ἀγίας Εἰρήνης εἰς τὴν Σχολὴν Χωροφυλακῆς (5.5.81), καθὼς καὶ εἰς τὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλίου εἰς Λάρισα (15.5.81).

Σ υ ν η ν τ ἦ θ η μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον (13.5.81) καὶ παρεκάθησεν εἰς τὸ γεῦμα τὸ ὅποῖον παρέθεσεν ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Μητσotάκης πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος (20.5.81).

Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἡ Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος καὶ μὲ συνδρομὴ τῶν Ἑνοριακῶν Δράσεων τοῦ νησιοῦ, ἔδωσε βιβλιάρια τραπεζικῶν καταθέσεων σὲ κορίτσια φτωχῶν καὶ πολυτέκνων οἰκογενειῶν τοῦ νησιοῦ. Μιλώντας κατὰ τὴ σχετικὴ τελετῇ, ποὺ ἔγινε στὸν Ἱερό Ναο τοῦ Ἁγίου Διονυσίου παρουσία τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν, ὁ Μητροπολίτης ἀνεφέρθη στὶς ὑποχρεώσεις τῶν μεγάλων πρὸς τὰ παιδιὰ, ὑπεγράμμισε τὸν κίνδυνο τῆς ὑπογεννητικότητας γιὰ τὴν Πατρίδα μας καὶ χαρακτήρισε τὰ παιδιὰ ὡς τὴν ἀσφαλέστερη ἐθνικὴ ἄμυνα καὶ τὴν ἀποδοτικότερη ἐθνικὴ ἐπένδυση. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ πιὸ πάνω ἐκδήλωση εἶναι ἡ δευτέρα ποὺ γίνεται γιὰ τὰ παιδιὰ στὴ Ζάκυνθο μέσα στὴν τελευταία τριετία.

Ίερά Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα ἐπεσκέφθη μετὰ Κληρικῶν καὶ ἀντιπροσωπείας τῶν Χριστ. Ὁμίλων Νέων καὶ Νεανίδων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τοὺς νοσηλευμένους εἰς τὸ Γενικὸν Νοσοκομεῖον Ν. Ἰωνίας «Ἡ Ἁγία Ὀλγα», καθὼς καὶ τοὺς τροφίμους τῶν Ἐκκλησιῶν Γηροκομιῶν «Παναγία ἡ Ἐλεούσα» Ν. Ἰωνίας καὶ «Καλὸς Σαμαρείτης» Ν. Φιλαδελφείας καὶ τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ἀρρένων Ν. Ἰωνίας, πρὸς τοὺς ὁποίους διένειμε πασχάλινά ὠά, εἰκόνας καὶ γλυκίσματα.

Τὴν 30ὴν Ἀπριλίου, ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, εἰς σεμνὴν Τελετὴν Προικοδοτήσεως προσέφερε 87 Τραπεζικὰ βιβλιάρια, ἐκ δρχ. 5.000 ἕκαστον, εἰς ἰσάριθμα ἄπορα καὶ ὄρφανά, ὡς καὶ τέκνα πολυτέκνων οἰκογενειῶν, μικρὰ κοράσια.

Ἡ ἐν λόγῳ Τελετῇ Προικοδοτήσεως, τετάρτη κατὰ σειράν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἔλαβε χώραν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγ. Γεωργίου Ν. Ἰωνίας, παρουσίᾳ τοῦ Ἱ. Κλήρου, τοῦ κ. Δημάρχου Ν. Ἰωνίας, τοῦ κ. Διευθυντοῦ Δ)σεως Ἀστυνομίας Πρωαστίων Πρωτευούσης, τῶν Γονέων καὶ Κηδεμόνων τῶν προικοδοτηθέντων κορασίων καὶ πολλῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

Μετὰ τὴν Ἐναρκτήριον Δέησιν ὠμίλησεν ἐπικαίρως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Τιμόθεος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὁ Πρωτοσύγκελλος Πανος. Ἀρχιμ. Κωνστ. Φαραντάτος ἀνέφερε τὰ Ἐκκλησιῶν Συμβούλια, τὰ Ἑνοριακὰ Φιλοπτ. Ταμεῖα τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Μητροπ. περιφερείας καὶ τοὺς φιλανθρωποὺς Δωρητάς, οἱ ὅποιοι συνέβαλον εἰς τὴν ἐφετινὴν ὀργάνωσιν τῆς Προικοδοτήσεως. Κατόπιν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἡ διανομὴ εἰς τὰ κοράσια τῶν Τραπεζικῶν βιβλιαρίων καὶ ἰσαρίθμων δεμάτων, περιεχόντων διάφορα δῶρα καὶ γλυκίσματα.

Ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος διένειμε εἰς ἀπόρους νέους καὶ γέροντας ἀνδρικὸν καινουργῆ ἱματισμόν, ἀξίας 470 χιλιάδων δραχμῶν.

Ίερά Μητρόπολις Πειραιῶς.

Στὶς 16 Μαΐου, στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Καλλίνικος ἀπένειμε τὰ πτυχία τοῦ Φροντιστηρίου Στελεχῶν Κατηχητικοῦ Ἔργου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, σὲ 45 φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες. Τὴν τελετὴ παρακολούθησαν 200 καὶ πλέον στελέχη τοῦ νεανικοῦ ἔργου τῆς Μητροπόλεως, καθὼς καὶ πολλοὶ φοιτητὲς ποὺ συμμετείχαν στὶς διαλέξεις τῆς «Φοιτητικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δράσεως».

Πρὸς τοὺς νέους ἀπευθύνθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Καλλίνικος ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ τόνισε τὴ μεγάλη ἀνταπόκρισι τῶν νέων στὴν ἰδέα τοῦ Φροντιστηρίου ποὺ γιὰ δευτέρο κατὰ σειρά ἔτος λειτούργησε στὴν Μητρόπολη, μίλησε γιὰ τὸ πνεῦμα οἰκοδομῆς καὶ σωστῆς προετοιμασίας ποὺ ἐπεκράτησε ὅλη τὴ χρονιά, ὥστε τὰ νέα στελέχη τοῦ νεανικοῦ ἔργου νὰ ἀποτελέσουν ἄρτιες προσωπικότητες καὶ σωστοὺς καθοδηγητὲς τῶν χριστιανῶν νέων.

Τὴν τελετὴ πλαισίωσε πρόγραμμα ἀπὸ τὸ μουσικὸ τμῆμα τῆς «Φ.Ε.Δ.».

Μεγάλῃ γιορτῇ τῆς χριστιανικῆς νεολαίας τοῦ Πειραιᾶ ἔγινε τὴ Δευτέρα 25 Μαΐου στὸ «Βεάκειο» Δημοτικὸ Θέατρο. Τὴ διοργάνωση εἶχε ἀναλάβει τὸ Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Συνεργάστηκαν ἡ «Φοιτητικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Δράσι» καὶ οἱ «Νεανικὲς Ἑνοριακὲς Συντροφίαι» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ τραγούδια, μὲ τὴ νέα ὀρχήστρα καὶ χορωδία τῆς «Φ.Ε.Δ.» καὶ διευθυντὴ τὸν συνθέτη κ. Ἀνδρέα Ἀνδρέου. Παίχτηκε ἀκόμη ἡ θεατρικὴ σκηνὴ «Τώρα ξέρω» τῆς Βάντας Καρακατσάνη, σὲ σκηνοθεσίᾳ Γ. Βουτσίνου.

Ἱ. Μητρόπολις Καλῆς Ἑλπίδος.

Γραφεῖο θρησκευτικῆς διαφωτίσεως συνέστησε στὴν ἔδρα τῆς (Κέηπ Τάουν) ἡ Ἱ. Μητρόπολις Καλῆς Ἑλπίδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Τὸ ἐν λόγῳ Γραφεῖο, στὴν προσπάθειά του νὰ κηρύξη τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς χριστιανοὺς τῆς περιοχῆς οἱ ὅποιοι βρῖσκονται σὲ ἀπομακρυσμένες πόλεις καὶ χωριά, ἐκδίδει ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου καλαίσθητο πολυγραφημένο Δελτίο Ὁρθοδόξου Ἠθικοθρησκευτικῆς Διαφωτίσεως μὲ τίτλο «Ἡ Ἑλπίς».

Τὸ Δελτίο, ἐκδίδεται μὲ δαπάνη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Καλῆς Ἑλπίδος κ. Παύλου καὶ διανέμεται δωρεὰν στοὺς χριστιανοὺς τῆς περιοχῆς του.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ι. Μ. Χατζηφώτης, Φώτιος Κόντογλου (Η ζωή και τὸ ἔργο του). Ἐκδόσεις «Γραμμὴ», Ἀθήνα: 1979, σελ. 416.

1. Προϊόντος τοῦ χρόνου καθίσταται εὐρύτερον καὶ θαυότερον γνωστὴ ἡ μεγάλη καλλιτεχνικὴ καὶ λογοτεχνικὴ μορφή τοῦ Φωτίου Κόντογλου (1896/7 - 1965), ἀλλὰ καὶ ἡ προσήλωσις αὐτοῦ εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Ὑπῆρξε δηλονότι ὁ χαρισματοῦχος ἐκεῖνος πνευματικὸς ἄνθρωπος οὐ μόνον ὀρθόδοξος ἐργάτης τῶν Νεοελληνικῶν (Μεταβυζαντινῶν) Γραμμάτων, ἀκόσμος ἐκ παραλλήλου σπουδαίου ζωγραφικοῦ ταλάντου, τὸ ὅποιον ἀφιέρωσεν πρῶτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας, ἐπὶ πλέον ἦτο παρουσία ὀδηγητικὴ καὶ ἡγετικὴ ἀναλωθεῖσα εἰς τὴν παγίωσιν, καταξίωσιν καὶ συνειδητοποίησιν τῶν ἀπαραμύλλων ἀξιών τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς καὶ εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας. Ἀφῆκε ἐκ τούτου ὀπίσω του τεράστιον συγγραφικὸν καὶ ἀγιογραφικὸν - ζωγραφικὸν ἔργον (πρωτότυπα πεζογραφικὰ κείμενα, θαλασσογραφήματα, ταξιδιογραφίαν, ἄρθρα ὀρθοδόξου πνευματικότητος κ.λπ. ὡς καὶ τοιχογραφίας, φορητὰς εἰκόνας, σχέδια κ.ἄ.), τὸ ὅποιον ἤσκησε καὶ ἀσχεῖ σημαντικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν σύγχρονον λογοτεχνίαν, ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ τέχνην. Εἰς τὸν Φώτιον Κόντογλου ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον ἡ ἀπολάκτισις τῆς κοσμικῆς ἀναγεννησιακῆς ζωγραφικῆς ἐκ τῶν ὀρθοδόξων ναῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰσθητικὴ καλλιέργεια μεγάλῃς μερίδος τοῦ κοινῆς εἰς τὸν χώρον τῶν ὀρθοδόξων τεχνῶν.

2. Εἰς τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Φωτίου Κόντογλου ἀφιέρωσε πολὺμοχθον καὶ πολυχρόνιον ἔρευναν καὶ μελέτην ὁ δόκιμος μελετητὴς τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς κ. Ι. Μ. Χατζηφώτης, καρπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ μετὰ χεῖρας τόμος, ὁ ὅσιος καὶ ἀποτελεῖ τὴν πρώτην συστηματικὴν καὶ ὠλοκληρωμένην προσπάθειαν, ὡστε νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ προβληθῇ σφαιρικῶς ἡ μορφή καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ Κόντογλου, νὰ ἀναδειχθῇ τὸ εὖρος αὐτῆς καὶ νὰ θεωρηθῇ μετὰ κριτήρια φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μέρους βιογραφικὰ κ.ἄ. προβλήματα περὶ τὸ θέμα Κόντογλου ἀντιμετωπίζει εἰς τὴν ὀγκώδη μονογραφίαν του ὁ συγγραφεὺς. Π.χ. πρὸ αὐτῆς ἐγράφετο καὶ δὴ παρὰ σοβαρῶν μελετητῶν ὅτι ὁ Κόντογλου ἐνυμφεύθη τὸ 1924 ἢ 1926. Ἀναδιφῆσας εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὁ κ. Χατζηφώτης προσδιώρισε ὅτι ὁ Κόντογλου ἐνυμφεύθη τὴν 27ην Φεβρουαρίου 1925. Τοῦτο ἀπεκάλυψε μετὰ ἀπὸ ἐκτεταμένην ἔρευναν καὶ πολλὰς δυσκολίας, καθ' ὅτι ἡ καταχώρισις ἐγένετο εἰς εἰδικὸν βιβλίον, τὸ «Πρωτόκολλον Συνοικισίων Προσφυγικοῦ Συνοικισμοῦ Νέας Ἰωνίας Ἀττικῆς 1924 - 1929» καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ γάμος δὲν ἀναγράφεται εἰς τὸ γενικὸν εὐρετήριον.

3. Μετὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως λαμβανόντων στοιχείων ἢ κριτικῆς θεωρήσεως ἄλλων, συνετέθη ἔτος πρὸς ἔτος ὀλόκληρος ἡ βιογραφία τοῦ Κόντογλου. Ἐξ ἴσου πολῦτιμος εἶναι καὶ ἡ ἀναλυτικὴ βιβλιογραφία (ἐργογραφία αὐτοτελῶν ἐκδόσεων καὶ ἐπανεκδόσεων καὶ ἐπιλογή τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας), ὡς καὶ οἱ πίνακες γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν ἔργων πάσης φύσεως τοῦ Κόντογλου. Πλὴν τῶν δύο αὐτῶν κεφαλαίων, τὸ βιβλίον περιλαμβάνει γενικὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του, λεπτομερῆ παρουσιάσιν τῶν ἀγώνων του ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, ἀνίχνευσιν τῆς ἐλληνικότητος του, κριτικὴν ἀποτίμησιν τῆς λογοτεχνικῆς πνοῆς του, συλλογὴν 48 ἀνεκδότων γραμμάτων του μετὰ ξεχωριστὸν ἐνδιαφέρον, ἐν κεφάλαιον διὰ τὸ ἐργαστήριον καὶ τοὺς μαθητὰς του καὶ ἐν τελευταίον διὰ τὰς σχέσεις Κόντογλου μετὰ τοῦ θεάτρου καὶ τῶν πολιτικῶν, ὑπομνήματα, σημειώσεις, συμπληρώματα. Ὅλα τὰ κεφάλαια εἶναι πλουσιώτατα εἰκονογραφημένα μετὰ σχέδια, εἰκόνας, φωτογραφίας, αὐτόγραφα κείμενα τοῦ Κόντογλου, ὡς καὶ ἐγχρώμους ἀναπαραγωγὰς ζωγραφικῶν πινάκων του. Πρόκειται περὶ εἰκονογραφικοῦ πλούτου, ὁ ὅσιος δοθεὶς τὸν ἀναγνώστην νὰ σχηματίσῃ ἄμεσον γνῶμην ἐπὶ τῶν γραφομένων.

4. Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ἐξ ἄλλου, ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν προβαίνει εἰς ἀπλήν θεώρησιν τοῦ ἔργου τοῦ Κόντογλου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος, γνωστὸς ἄλλωστε ὑπέριμαχος τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως διὰ σειρὰς ἄλλης αὐτοτελῶν ἔργων, δημοσιευμάτων του εἰς ποικίλα ἔντυπα, ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, διαλέξεων ὡς καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ὀρθοδόξου ζωῆς, λόγου καὶ τέχνης «Παράδοσιν», συνεχίζει καὶ ἐπεκτείνει τὴν προσπάθειαν τοῦ Κόντογλου εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ἐν προκειμένῳ τὸ ἐν λόγω ἔργον του, ταμείον πολυτίμων στοιχείων καὶ πληροφοριῶν, ἀναλύσεων, κριτικῶν θεωρήσεων, πρὸ πάντων δὲ καρπὸς ἀγάπης καὶ ἐμμονῆς εἰς τὰς ἀξίας τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀσφαλῆς ὀδηγὸς καὶ ἐγχειρίδιον εἰσαγωγῆς εἰς τὰς ἀξίας αὐτάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ καθόλου νεοελληνικὸς πολιτισμὸς. Περαινοῦντες τὴν σύντομον ταύτην παρουσίαν, συγχαίρομεν ἀπὸ βάθους καρδίας τὸν φίλον συγγραφέα διὰ τὴν νέαν ταύτην προσφορὰν του καὶ εὐχόμεθα ὅπως συντόμως ἴδωμεν ἀπὸ μέρους του καὶ γενικωτέραν θεώρησιν τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, τῆς ὁποίας μεγίστην ἀνάγκην ἔχει σήμερον ἡ ἐλληνικὴ νεότης. Ἐχει καὶ τὰ ἐφόδια καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκὸς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου να πληρώσωμεν την κενήν εφημεριακήν θέσιν Ι. Ν. Αγ. Δημητρίου Κάτω Τιθορέας, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό των Ίερών Κανόνων και της κειμένης Νομοθεσίας «περι Ίερών Ναών, ένοριών και εφημεριών» προβλεπόμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Έν Λαμιά τῆ 20ῆ Ἀπριλίου 1981

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ 65η

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Λαβόντες ὑπ' ὄψει:

α) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398)73 Ν.Δ. «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων κ.λπ. 6) Τὰς διατάξεις τῶν παραγράφων 1 ἔδαφ. α και 3 τοῦ Νόμου 673)1977 (ΦΕΚ 238 Τ.Α. τῆς 30.8.1977). γ) Τὴν διάταξιν τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἀρθρου 25 τοῦ Νόμου 817)1978 (ΦΕΚ 170 Τ.Α. τῆς 5.10.1978). δ) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 15)28 Δεκεμβρίου 1978 Ἀπόφασιν ἡμῶν. ε) Τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἀνάγκας τῆς Ἐπαρχίας ἡμῶν.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

Ἀνακατανέμομεν τὰς ὀργανικὰς θέσεις τῶν διακόνων εις τοὺς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας ἡμῶν ὡς ἀκολούθως:

Α) Ἐ ν Α ἰ γ ῖ ο ς.

1) Μητροπολιτικὸς Ίερός Ναὸς Φανερωμένης. 2) Ίερός Ναὸς Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν. 3) Ίερός Ναὸς Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. 4) Ίερός Ναὸς Ἀγίου Ἀνδρέου. 5) Ίερός Ναὸς Ἀγίου Ἰωάννου. 6) Ίερός Ναὸς Ἀγίου Κωνσταντίνου και Ἑλένης και Θεοπρομήτορος Ἄννης. 7) Ίερός Ναὸς Ἀγίου Ἀλεξίου.

Β) Ἐ ν Κ α λ α β ρ ῦ τ ο ι ς.

Μητροπολιτικὸς Ίερός Ναὸς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω διὰ τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Έν Αἰγίῳ τῆ 1ῆ Μαΐου 1981

† Ὁ Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν Νόμων 1398)73 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ., 6)

τοῦ Νόμου 817)78, γ) τοῦ Νόμου 673)77, προκηρύσσομεν ἐκλογὴν Διακόνου πρὸς πληρῶσιν κενῆς θέσεως εις τὸν ἐνοριακὸν Ίερόν Ναόν Ἀγίων Κωνσταντίνου και Ἑλένης και Θεοπρομήτορος Ἄννης - Αἰγίου, και καλούμεν τοὺς βουλομένους και έχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν πάντα τὰ υπό τοῦ ἀρθρου 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ίερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Έν Αἰγίῳ τῆ 19ῆ Μαΐου 1981

† Ὁ Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαντινείας και Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398)1973 Ν. Διατάγμα, 2) τὰς ὑπ' ἀριθ. 130)7.7.1973 και 181)1.5.1979 σχετικὰς ἀποφάσεις ἡμῶν και 3) τὸ ἀρθρον 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἀγίας και Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ίερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν» και προκειμένου να προβῶμεν εις τὴν πληρῶσιν τῆς ὀργανικῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Λεωνιδίου Κυνουρίας, καλούμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅπως, έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομιζμένων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς περαιτέρω.

Έν Τριπόλει τῆ 14ῆ Μαΐου 1981

† Ὁ Μαντινείας και Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ίερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν», καλούμεν τοὺς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικὰ και νόμιμα προσόντα, ὅπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ υπό τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Χάρακος Λακωνίας.

Έν Σπάρτῃ τῆ 18ῆ Μαΐου 1981

† Ὁ Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν και ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», 2) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ Ν. 673)1977 «περὶ ἀνακατανομῆς και ρυθμίσεως ὀργανικῶν τιῶν θέσεων διακόνων», και 3) τὰς διατάξεις

των άρθρων 33 - 37 του υπ' αριθμ. 2)1969 Κανονισμού «περι Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν υποψηφίου προς πλήρωσιν τής κενής οργανικής θέσεως του Ένοριακού Ίερού Ναού Αγίου Σπυρίδωνος Σπάρτης, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως, εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Έν Σπάρτῃ τῇ 18ῃ Μαΐου 1981

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Έχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ υπ' ἀριθ. 346) 1976 Νόμου «περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τιῶν θέσεων κ.λπ.» καὶ τοῦ υπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ίερῶν Ναῶν, Ένοριῶν καὶ Έφημερίων», καλούμεν τοὺς έχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους ὅπως καταλάβωσι μίαν τῶν ἀκολουθῶν οργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ίερού Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Αγίου Ἰωάννου Σερρών, 2) Ίερού Ναοῦ Αγίου Γεωργίου Ἄνω Λευκῶνος, 3) Ίερού Ναοῦ Αγίου Δημητρίου Δημητρίτσου καὶ 4) Ίερού Ναοῦ Αγίου Δημητρίου Στεφανινῶν, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Έν Σέρραις τῇ 22ῃ Μαΐου 1981

† Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

1. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως.

Έχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ υπ' ἀρ. 1398)73 Ν.Δ. «περὶ συστάσεως οργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.» ὡς καὶ τοῦ υπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Έφημερίων καὶ Διακόνων», καὶ προκειμένου να προβώμεν εις τὴν ανακήρυξιν υποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν οργανικῶν θέσεων Διακόνων τῶν Ίερῶν Ναῶν Αγίου Νικολάου Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ Αγίας Κυριακῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν νομιμοσιμῶν δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Έν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 26ῃ Μαΐου 1981

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Συμφώνως πρὸς τὴν ισχύουσαν Νομοθεσίαν καὶ τὴν υπ' ἀριθ. 14)1981 ἡμετέραν Πράξιν, προκηρύσσομεν τὴν νέαν Έφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Χανίων καὶ προσκαλοῦμε τοὺς ἐπιθυμούντας να καταλάβωσιν αὐτὴν ὅπως ἐντὸς τῶν νομίμων προθεσμῶν υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ κατὰ Νόμον δικαιολογητικὰ αὐτῶν.

Χανιά 22 Μαΐου 1981

† Ὁ Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Έσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοσ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τεχνολογία, τὸ μέγα σύγχρονον δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Διάσκεψις τῆς Μικτῆς Ὑποεπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Παλααιοκαθολικῶν.

Σεβ. Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ὁ Εὐβοεὺς Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζυγαβηνός (1835-1910).

Σεβ. Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Τὸ ἔργον τῶν ἰδιωτῶν ἐρευνητῶν (Detectives) ἀπὸ ἠθικῆς καὶ ποιμαντικῆς ἐπόψεως ἐξεταζόμενον.

Σεβ. Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀθρώπους.

Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, «Εἰς ἔργον διακονίας» (Ἐφ.σ. δ' 13), Ἐκθεσις Πειραγμένων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γρ. Θ. Στάθη, δρ. Θ. - Μουσικολόγος, Ὑπόμνημα περὶ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ ἐθνικῆς μουσικῆς παιδείας γενικώτερα.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Εἰδικοῦ νομικοῦ συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας, Γνωμοδότησις.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.73.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.